

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Fakultetet for biovitenskap, fiskeri og økonomi

Norges Fiskerihøgskole

Senja vs. Vesterålen

*Samarbeidet mellom fiskere og fiskemottak om kvalitet på landet torsk
(Gadus morhua)*

—

Karina Lovise Bergan Mortensen

Masteroppgave i Fiskeri- og havbruksvitenskap, sjømat (60 stp.)

Mai 2018

Forord

Med denne mastergradsoppgaven vil jeg markere slutten på fem flotte år ved Norges Fiskerihøgskole i studieretningen Fiskeri- og havbruksvitenskap med fordypning i sjømat. Med studiene har jeg fått mange nye vennskap som har gjort studietilværelsen helt fantastisk. Jeg vil derfor starte med å takke mine medstudenter, og da spesielt Kristin, Konstanse og Linda for alle de timene vi har delt både frustrasjon og glede. Jeg vil også takke Haakon som gjorde sin masteroppgave i samme prosjekt som meg. Dette gjorde reiser og informasjonssøk enklere og ikke minst hyggeligere da vi var to.

Oppgaven er gjennomført i samarbeid med Studiesenteret på Finnsnes med professor Svein Jentoft, og professor Margrethe Esaiassen som veiledere. Jeg vil herved takke dem for all støtte og veiledning under hele prosessen med denne oppgaven.

Jeg vil rette en stor takk til alle fiskerne og ansatte ved mottak på Senja og i Vesterålen for deres innsats med å svare på mine spørreundersøkelser og intervju. Uten dem hadde ikke denne oppgaven latt seg gjennomføre.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke Bjørg Nøstvold på Nofima for veiledning til utforming av spørreundersøkelser. Jeg vil også rette en takk til Einar Mortensen og Charles Ingebrigtsen ved Norges Råfisklag for at de har fungert som gode støttespillere under hele prosessen.

Jeg vil også takke min samboer, Ronny, for den gode støttespilleren og samtalepartneren han er. Hans hjelp og støtte har vært uvurderlig under studieforløpet. Samtidig vil jeg takke mine to barn, Ina og Robin, som tålmodig har ventet på mammaen sin gjennom alle eksamenstider, og nå igjennom det siste og største prosjektet med mastergradsoppgaven. Til slutt vil jeg takke resten av min familie og mine venner som har stilt opp igjennom studiene som barnevakt og støttespillere.

Karina L. B. Mortensen

Sammendrag

Det er gjort undersøkelser på hvordan samarbeidet for landet kvalitet fungerer innad i regionene Senja og Vesterålen mellom fiskere og mottak. Undersøkelsen ble gjort ut fra vintersesongen januar til april i 2017. Det er tatt utgangspunkt i faktorene kompetanse, håndtering av fisk, redskap, konkurranse, kommunikasjon og pris, for å se hvordan de jobber frem kvalitet på disse områdene. Det er i forbindelse med dette utarbeidet en modell som viser til de ulike faktorene som påvirker samarbeidet om landet kvalitet.

Det ble sett at kvantitet og pris gikk foran kvalitet i større grad i Vesterålen enn på Senja. I Vesterålen var det også tydeligere at fiskerne satt på makten. Det ble sett at kvaliteten lot seg styre i noe større grad på Senja. Dette på grunn av fiskernes lojalitet til deres hjemmehavn. Mottakene hadde også eksistert i mye lengre tid på Senja enn i Vesterålen. Ansatte ved mottak på Senja var eldre og hadde lengre fartstid, men det var lavere utdanningsnivå på Senja enn i Vesterålen. Kompetansen måtte derimot vike for konkurransen i Vesterålen. Høy utdanning og kunnskap om kvalitet så ikke ut til å ha noen effekt på kvalitet når råstofftilgangen gikk foran alt.

Fiskernes informasjonsflyt ved landing av fangsten blir regnet som vesentlig med tanke på holdbarhetstid i markedet. Senjafiskerne var noe flinkere til å informere om ståtid på bruket. De hadde større fokus på kvalitetssortering av fangsten samt betaling for kvalitet enn fiskerne i Vesterålen. Samtidig opplevde de at diskusjoner omkring kvalitet bidro til å skape dårligere forhold til formann på mottak.

Basert på undersøkelsene kan en se nærmere på om det er mulig å utvikle en felles prismatrise for Senjaregionen slik det gjøres ved ett mottak i Vesterålen. En bør også øke kompetanse og kunnskap for å fremme kvaliteten på torsk. Dette kan gjøres ved å benytte Norges Råfisklag mer aktivt ovenfor fiskere da kommunikasjonen ikke er tilstrekkelig mellom fiskere og mottak. Dette gjelder både Senja og Vesterålen. En kan også ha bedre oppfølging av rekrutteringen til fiskeri på Senja.

Nøkkelord: Samarbeid, kvalitet, fiskeri

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	1
1.1	Beskrivelse av regionene	1
1.2	Kompetanse og kunnskap fremmer kvalitet	2
1.3	Problemstilling.....	3
2	Teori	4
2.1	Kvalitet, kvalitetsfeil og sortering	4
2.1.1	Kvalitet	5
2.1.2	Kvalitetsfeil	5
2.1.3	Sortering av fangst på mottak.....	6
2.2	Samarbeid for kvalitet	6
2.3	Modell for samarbeid om kvalitet	6
2.3.1	Kompetanse	8
2.3.2	Redskap	10
2.3.3	Håndtering av fisk	11
2.3.4	Konkurransen	13
2.3.5	Kommunikasjon	14
2.3.6	Pris.....	16
3	Metode.....	20
3.1	Valg av forskningsdesign	20
3.2	Gjennomføring.....	20
3.3	Valg av respondenter	22
3.4	Spørreundersøkelser	22
3.5	Intervju.....	23
3.6	Analysemetode	24
3.6.1	Casestudie.....	24
3.6.2	Kvantitativ analyse	25

3.6.3	Kvalitativ analyse	25
3.6.4	Samvirkeanalyse.....	26
4	Resultat og diskusjon	27
4.1	Fiskere, fartøy og fangst fra januar- april 2017	27
4.2	Demografisk inndeling	31
4.2.1	Respondenter	31
4.2.2	Fartøy	34
4.3	Spørreundersøkelser	35
4.3.1	Kompetanse	36
4.3.2	Håndtering av fisk	40
4.3.3	Redskap	44
4.3.4	Konkurransen	57
4.3.5	Kommunikasjon	59
4.3.6	Pris.....	65
4.4	Drøfting av metodisk kvalitet	76
5	Avslutning	77
5.1	Kompetanse	77
5.2	Håndtering av fisk	78
5.3	Redskap	79
5.4	Konkurransen.....	79
5.5	Kommunikasjon.....	79
5.6	Pris.....	80
5.7	Veien videre.....	81
	Vedlegg	82
	Figur og tabell	111
	Referanseliste	114

1 Introduksjon

Næringslivets Hovedorganisasjon gjorde i 2015 en landsomfattende undersøkelse av regioner og kommuner. Der kom det frem at Midt- Troms lå på 65. plass av de 77 undersøkte enhetene. Denne analysen kalles også for «kommune- NM». Den totale plasseringen ble gitt på bakgrunn av plasseringene til kategoriene næringsliv (59), arbeidsmarked (68), demografi (50), kompetanse (56) og kommuneøkonomi (59). Studiesenteret på Finnsnes stilte spørsmål om hva som forårsaket den lave scoren, og de satte et mål om å komme opp på topp 30 for å bli en sterkere konkurranseregion. Det ble satt sammen en forskningsgruppe som utarbeidet en prosjektbeskrivelse ved Studiesenteret for å gjøre rede for NHO sine kategoriseringer. Sjømatnæringen på Senja var én av de sektorene som var nevnt i prosjektbeskrivelsen. Det ble derfor valgt å undersøke hvitfisksiden nærmere. Senja ble sammenlignet med en lignende region som hadde utmerket seg positivt innen fiskeri. Vesterålen var ikke på NHO sin liste, men ble likevel valgt ut som en sammenlignbar region. De to regionene er nær hverandre geografisk og næringsmessig, samt at de lander fisk fra samme havområde. Vesterålen har utmerket seg svært positivt ettersom de har stor landingskapasitet i hele regionen. «Torskehovedstaden» er et uttrykk som knyttes opp til en av lokalitetene i Vesterålen. Utrykket gir et bilde av suksessen som Vesterålen har opparbeidet seg gjennom tidene (Vottestad, 2018.09.01). I denne oppgaven vil helheten av de to regionene bli vektlagt. Stedsnavn vil derfor ikke bli nevnt.

1.1 Beskrivelse av regionene

Senja og Vesterålen deler det rike fiskefeltet i det samme havområdet. I vinterhalvåret oppholder torsken seg tett på bankene i områdene rundt Senja og Vesterålen før den drar videre mot Lofoten for å gyte. Historisk sett har torskens migrasjon vært svært viktig for sysselsetting av befolkningen på Senja og i Vesterålen. (Busch, Iversen, & Larsen, 2012). Tall fra Fiskeridirektoratet viser at det i 2017 var 230 registrerte fiskere på Senja, og 629 registrerte fiskere i Vesterålen (tabell 2). I tillegg kom alle fremmedfiskere som leverte ved regionene men som ikke er tatt med i registreringen. I 2017 var det syv fiskemottak på Senja som kjøpte fersk torsk. Av disse var hele seks fiskemottak skreisertifisert. Vesterålen på sin side hadde 13 fiskemottak, der seks av disse var skreisertifisert. I denne oppgaven vil Senja og Vesterålen bli omtalt som «regioner», mens steder innad i hver region blir omtalt som «lokaliteter». Videre vil også «fiskemottak» bli omtalt som «mottak».

Utenfor Senja og Vesterålen ligger kontinentalsokkelen, også kalt for eggakanten. Her blandes havstrømmene fra Den nordatlantiske strømmen og Den norske kyststrømmen seg. Dette danner et svært næringsrikt hav som gir et godt grunnlag for liv. Dybden i havet er fra 200 til flere tusen meter ned, og det dypeste havet ligger ikke langt fra land. Det gjør det derfor mulig for de små kystfartøyene å fiske nært land (Busch et al., 2012).

Senja er Norges nest største øy og er lokalisert i Troms fylke. I dag er det ca. 8000 innbyggere fordelt på 1586 km². Torsken, Berg, Tranøy og en del av Lenvik er de fire kommunene som tilhører Senja (Thorsnæs, 2009). Dette vil snart være historie, da det er blitt en enighet om sammenslåing av de fire Senja- kommunene fra 1. januar 2020 (Fellesnemda, 2017). På grunn av nærheten til råvaren, naturen og klima, er Senja et velegnet sted for å drive fiskeri. Det er i dag plassert mottak i Senjahopen, Gryllefjord, Kaldfarnes, Torsken, Botnhamn og på Husøy (Busch et al., 2012). Det er ett mottak ved hver lokalitet, med unntak av ett sted der det er to mottak.

Vesterålen er en øygruppe i Nordland fylke som består av over 1000 øyer. I disse inngår Norges største øy og en rekke mindre, ubebodde øyer. Det bor ca. 30.000 innbyggere i Vesterålen på 2531 km² som er fordelt over de fem kommunene Andøy, Bø, Hadsel, Sortland og Øksnes. Vesterålen har på lik linje med Senja et godt utgangspunkt for å drive fiske og fiskeri. Spesielt Bø og Øksnes har utmerket seg som ideelle steder å drive fiskeri. Vesterålen har i dag mottak plassert i Myre, Nordmela, Andenes, Bø, Straumsjøen og Melbu (Hansen, Oxem, Remen, & Bugge, 1991). Halvparten av lokalitetene har flere enn ett mottak på samme sted.

1.2 Kompetanse og kunnskap fremmer kvalitet

Beskrivelsen kvalitet og samarbeid som er valgt for denne oppgaven er satt i sammenheng med kategorien «kompetanse». Et utdrag om kompetanse fra prosjektbeskrivelsen gitt av Studiesenteret på Finnsnes er som følger:

Kompetanse: «Dette måles både i form av andel faglærte og andel med høyere utdanning.» (utdrag fra prosjektbeskrivelse, Midt – Troms som lokalsamfunn og industriregion).

I en rekrutteringsprosess i hvitfisknæringen er det viktig at kvalitet på torsk vektlegges ved opplæring av nye ansatte om fangst og fangsthåndtering. Delt kunnskap gir økt kunnskap blant ansatte. Påstandskunnskap og ferdighetskunnskap er to definisjoner på kunnskap. Den første gjelder for alt du vet, og den andre er praktisk kunnskap. Det er viten om å utføre kunnskapen slik du vet det skal gjøres (Holmen, 2017). Deling av riktig kunnskap forutsetter at det er ansatte med god kompetanse som står for opplæringen. Ansatte med god kompetanse har kvalifikasjoner av relevans som gjør en egnet til enkelte arbeidsområder (Nordbø, 2018). Uansett om en innehar kunnskap eller kompetanse er det vesentlig å oppnå høyest mulig råstoffkvalitet allerede i førstehåndsledet. Dette er viktig slik at de neste leddene av verdikjeden også kan opprettholde god kvalitet. Med god kvalitet i et produkt kan det bygges en god merkevare. Da fiskeri er en gammel tradisjon i Norge, har vi også flere generasjoner med fiskere og mottaksarbeidere. Den eldre generasjonen har tilegnet seg mye kunnskap i et langt liv som ofte videreføres til nye generasjoner. I dag er det flere utdanningsmuligheter innen fiskeri enn for en del år tilbake. Den nye generasjonen har dermed muligheten til å tilegne seg kunnskap gjennom forskning og utvikling. Dette har ført til at vi i dag har god kunnskap om fangst, fangstmetode, bløgging, kjøling og behandling. Forskningen har bidratt til at kunnskapsnivået og kompetansen om kvalitet har økt innenfor fiskeri og sjømat. Dette er svært viktig for videre utvikling i hvitfiskindustrien. Det er imidlertid usikkert om denne kunnskapen når frem til de som håndterer fisken til daglig.

1.3 Problemstilling

I denne oppgaven er det lagt vekt på kategorien «kompetanse» fra prosjektbeskrivelsen til Studiesenteret på Finnsnes. Denne kategorien havnet på 56. plass i Midt- Troms i NHO sitt «kommune-NM». Det er tatt utgangspunkt i skreisesongen 2017, januar til april. Det skal gjøres rede for om det er forskjeller i kompetansenivået hos mottak og fiskere mellom regionene Senja og Vesterålen. Deretter vil samarbeidet om kvalitet innad i regionene undersøkes med hensyn på seks ulike påvirkningsfaktorer: kompetanse, håndtering av fisk, redskap, konkurranse, kommunikasjon og pris. Dette er gjort for å undersøke om det foreligger noen forskjeller i påvirkningsfaktorene mellom Senja og Vesterålen i førstehåndsledet. Det skal også undersøkes om merkevaren Skrei® er med på å styrke kommunikasjonen på samarbeidet om kvaliteten på landet torsk mellom mottakene og fiskerne. Dersom Vesterålen utpeker seg mer positivt enn Senja med hensyn på kunnskapsnivå og samarbeid om de ulike

påvirkningsfaktorene, kan man se om dette er overførbart til Senjaregionen. Er det mulig å vise til noen forskjeller i kompetanse og samarbeid fra de nevnte områdene?

Opgavens problemstilling tilsier at omfanget av kvalitetsspørsmålet må defineres og kompetansen om samarbeid og kvalitet, fangst og fangsthåndtering til lands og til vanns må undersøkes nærmere. Det vil si en nærmere undersøkelse av førstehandsleddet, samt håndtering av fisk på mottak. Innenfor de rammer som gjelder for denne masteroppgaven er det derfor nødvendig å nå ut til flest mulig innenfor gruppene fiskere og mottak i de to områdene, Senja og Vesterålen.

2 Teori

Produksjon av torsk med høy kvalitet krever god og riktig behandling i alle ledd i verdikjeden. Da er det også en forutsetning at det foreligger kompetanse og kunnskap om kvalitet. I denne oppgaven er det valgt å kun se på førstehandsleddet, samt håndteringen av fisk på land. Det er den første delen av verdikjeden, og det er her grunnlaget for verdien av råstoffet skapes. Verdikjeden er viktig når det er et ønske om størst mulig verdiøkning av produktet, som ved å opprettholde eller forbedre kvalitet. Ved økt kvalitet av produktet, er sjansen større for en økt betalingsvillighet hos kunden (Porter & Kolstad, 1992). Bedre behandlingen av råstoffet fra fangst og videre gjennom hele verdikjeden vil påvirke kvaliteten positivt i sluttproduktet. Dette kan føre til en økt etterspørsel i markedet og derav også en økt inntekt for alle ledd i verdikjeden. Når kvaliteten er god på første hånd, blir det mindre produksjonsarbeid. Dette fører til lavere produksjonskostnader som igjen kan komme fiskerne til gode (Heide & Henriksen, 2013).

2.1 Kvalitet, kvalitetsfeil og sortering

“Kvalitet betyr å levere varer i overenstemmelse med kundens krav og spesifikasjoner (Lynum & Rustad, 1996, p. 199).”

Kvalitet er et definisjonsspørsmål, men som Lynum and Rustad (1996) påpeker, så er kvalitet i utgangspunktet enhver persons mening. Kvalitet er imidlertid et mye omdiskutert begrep. Vi har alle ulike oppfatninger og forventinger av hva som ligger i dette begrepet. Kvalitet på fisk er for noen gjerne ferskhets- og næringsinnhold, for andre kan det være utseende, konsistens og smak. Disse begrepene omtales gjerne som teknisk-, mikrobiologisk, ernæringsmessig-, estetisk-, og sensorisk kvalitet (Lynum & Rustad, 1996).

2.1.1 Kvalitet

Det er sammensetningen i næringsmiddelet som avgjør den **ernæringsmessige kvaliteten**. Det vil si type og mengde fett, proteinsammensetning, karbohydrater og sammensetningen av andre næringsstoffer og mineraler. **Estetisk kvalitet** er det vi ser, den ytre delen av fisken, eventuelt fileten om den er synlig. Estetisk kvalitet menes med fisk som er blank og fin å se på, uten blodfarge, fangstskader eller skader som kan forkomme av is eller forråtnelse (Lynum & Rustad, 1996). **Sensorisk kvalitet** er den kvaliteten vi opplever ved å bruke sansene våre for smak, lukt, saftighet og konsistens. Da sansene våre må trenes opp har vi alle svært ulike sanseoppfatning, og den sensoriske kvalitetsoppfatningen vil derfor være individuell. Kundens oppfatning av sensorisk og estetisk kvalitet er derfor svært avgjørende for om kunden vil kjøpe produktet igjen eller ikke (Balevik, Haugen, & Slinde, 2005). **Teknisk kvalitet** er det som fører til produktets holdbarhet og som definerer egenskapene i produktet, så som fast muskel, ingen filetspalting og vannbindingsevne. **Mikrobiologisk kvalitet** avgjøres om det foreligger mye blod i fiskekjøttet og/ eller tilgrising fra tarminnhold, gjeller, sjøvann eller utstyr. Ved kontaminering kan flere ulike bakterier og enzymer komme i kontakt med fiskemuskel og føre til en raskere nedbrytning av produktet (Lynum & Rustad, 1996). De ulike definisjonene av kvalitet avgjør til sammen produktets endelige kvalitet. Det kan tenkes at et godt samarbeid og en god dialog mellom fiskere og mottak kan bidra til å ivareta torskens iboende kvalitet.

2.1.2 Kvalitetsfeil

Kvalitetsfeil kan oppstå som følge av fangstoperasjoner eller på grunn av naturlige forhold. Kvalitetsfeil som oppstår under fangstoperasjoner er redskapsmerker, klemskader, blodsprenget fisk på grunn av for sen bløgging eller at fisken er sjødød (Akse, 2012). Gjennom kommunikasjon kan mottakene påvirke fiskernes redskapsbruk og bløggemetode. Dette vil kunne redusere kvalitetsfeil som oppstår på grunn av fangst- og håndteringsskader. Kvalitetsfeil som oppstår naturlig er ofte forårsaket av kveis og parasitter. Naturlige kvalitetsfeil kan også forekomme i perioder på sommeren når torsken har god tilgang til mat. Dette gir bløt muskel og filetspalting. Fisken bør derfor fangstes på vinteren når det er lite tilgang til mat (Joensen, Tobiassen, Nilsen, Nøstvold, & Bendiksen, 2016).

2.1.3 Sortering av fangst på fiskemottak

Når torsken landes går den først igjennom et mottakssystem. Der blir den sløyd, hodekappet og kvalitetssortert for videre produksjon og distribusjon. Fisken som ikke har redskapsmerker og klemskader, og i tillegg har hatt god utblødning, blir gjerne pakket som blankpakket torsk, med eller uten merkenavnet Skrei®. Blankpakket torsk er en pakkemetode der fisken legges på is i en isoporeske, og deretter legges det is inntil nakken og sporen. Det skal ikke legges is over fisken, derav navnet blankpakking. Når dette gjøres riktig bevares kvaliteten bedre. Is som legges over fisken fører til stygge merker i skinnet og en nedgradering av produktet med hensyn til kvalitet. Et produkt som nedklassifiseres blir ofte sendt videre til saltproduksjon eller annen produksjon (Råfisklaget & Sjømatrådet, 2012).

2.2 Samarbeid for kvalitet

Når fisken landes må mottakssystemet fungere optimalt for å bevare kvaliteten. I tillegg til fiskerens redskapsbruk og håndtering om bord, kan fisken skades ytterligere etter landing som gjør at den nedgraderes. Dette innbefatter ventetiden på kai, sløyning, pakking og kjøling. Alt dette må på plass for å kunne få en høyest mulig pris for produktet. En fisk som kan sendes direkte ut i markedet har større bruksområder for forbrukeren og kan prises høyere. Dette gir også mindre kostnadsrisiko for produksjonsenheten som bearbeider fisken. Råstoff som krever mer behandling i produksjon er mer tids- og kostnadskrevende og gir færre bruksområder. I tillegg vil det gi dårlig reklame for bedriften, regionene og landet for øvrig. Fisken med den dårligste kvaliteten blir ikke saltet men går med til ensilasjeprodukter (Heide & Henriksen, 2013). En feilfri fisk kan selges ut til markedet etter kort tid, og torsk merket med Skrei® er den torskefisken som i dag har høyest pris i markedet.

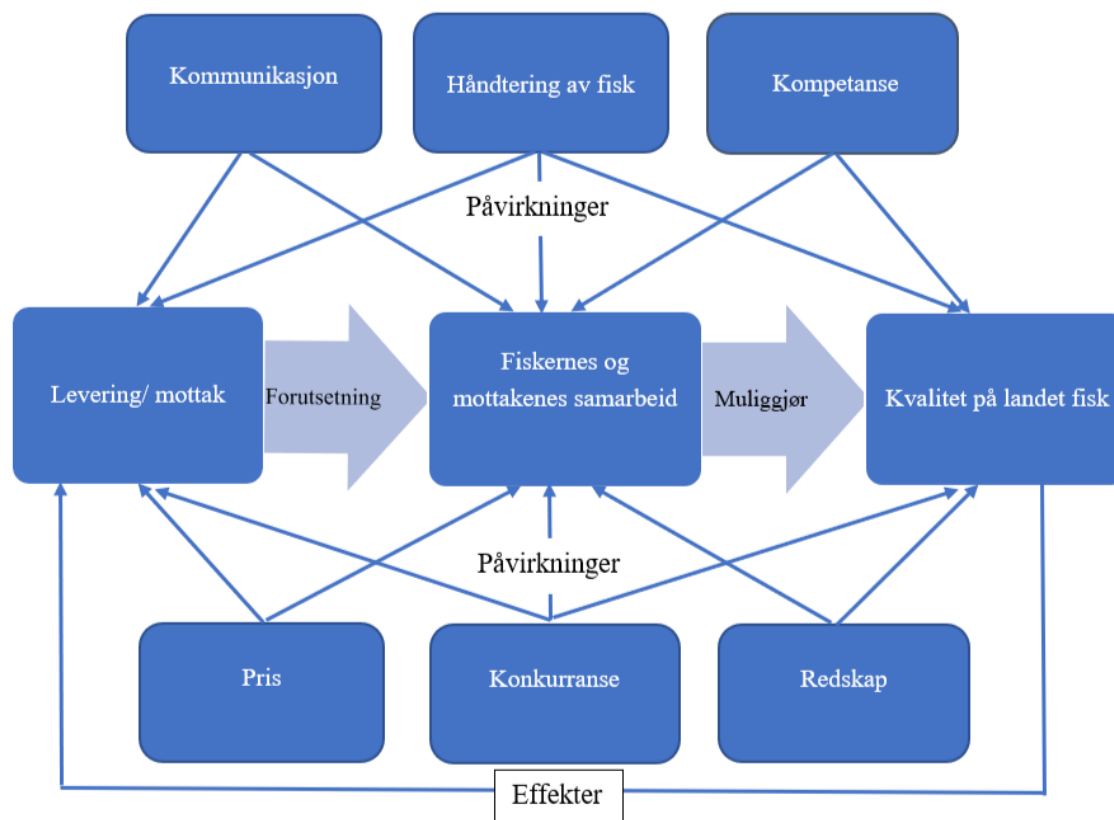
2.3 Modell for samarbeid om kvalitet

Torsk er en begrenset ressurs. For å få en økning i verdi innen torskefiskeri må en derfor se på økt inntjening per kilo av den begrensede ressursen. Bedre kvalitet kan gi høyere prissetting av fisken, og dermed større fortjeneste. Det er derfor reelt å se på de faktorene innen emottak og fartøy som kan påvirke samarbeid og kvalitet på den landede fisken. På bakgrunn av dette er det utarbeidet en modell, inspirert av Bennett et al. (2018). Modellen skal få frem de ulike faktorene som antas å påvirke samarbeidet mellom fiskerne og mottakene om landet kvalitet.

Disse faktorene er antatt å påvirke både samarbeid og kvalitet:

- Kompetanse
- Redskap
- Håndtering
- Konkurransen
- Kommunikasjon
- Pris

Faktorene påvirker ikke bare kvalitet direkte, men også dialogen mellom fiskerne og ansatte på mottakene. En god dialog og enighet om forventet kvalitet skaper godt samarbeid. Forutsetningene for kvalitet på torsk starter med fiskernes arbeid og deres kompetanse. Videre vil ilandbringelse, relasjoner til mottaket og ivaretagelsen av fisken på land påvirke kvaliteten. Konkurransen fra andre fiskere og mottak samt området som fiskeren arbeider i vil også påvirke kvaliteten.

Figur 1. Modellen «samarbeid mellom fiskere og fiskemottak om landet kvalitet» er utviklet etter inspirasjon fra (Bennett et al., 2018)

Det er gitt ulike faktorer som mulige påvirkninger etter forskningsbasert kunnskap (Joensen, Nøstvold, Tobiassen, Bendiksen, & Nilsen, 2017). Derfor er det antatt at kompetanse, redskap, håndtering av fisk, konkurranse, kommunikasjon og pris påvirker samarbeidet for kvalitet mellom fiskerne og mottakene i større eller mindre grad (figur 2). Pilene i figuren indikerer hva de ulike faktorene påvirker. Noen er antatt å kunne påvirke kvalitetene direkte, mens andre er antatt å påvirke kvalitetene via landing/ mottak eller samarbeid. Kvaliteten på landet fisk er følgen av levering/ mottak.

2.3.1 Kompetanse

Kompetanse er kunnskap som er et resultat av utdanning, erfaring og ferdigheter. Kompetanse og kunnskap kan føre til en forbedret kvalitet forutsatt at det blir brukt riktig av fiskerne og ansatte på mottak. Faktoren «kompetanse» er gitt å påvirke kvaliteten både direkte og indirekte. Indirekte er det kompetansen om kvalitet som danner et godt samarbeid hvis begge parter er enig i hvordan fangsten skal håndteres. Dette gjelder både i fangstoperasjoner og ved

mottak. Dårlig dialog mellom partene på grunnlag av ulik kompetanse og kunnskap kan føre til uenighet og dernest dårlig kvalitet. Kompetanse og kunnskap kan også påvirke kvaliteten direkte da det er viten om å behandle råstoffet riktig. Det er usikkert hvordan kompetansegrunnlaget i fiskerinæringen er på Senja og i Vesterålen. Denne faktoren er derfor tatt med i modellen (figur 1).

I dag er det godt tilrettelagt for økt kompetanse til fiskerinæringen. Videregående skoler på Senja og i Vesterålen tilbyr utdanning innenfor sjømat. Studentopptakene har hatt en jevn økning både på den blå linjen i den videregåendeskolen og til fiskerifag på universitetet.

I følge opplæringskontoret for Nordre Nordland etableres det en ny studieretning innen fiskeri på Myre i Vesterålen høsten 2018 (Hansen, 2018. 27.04). Prosjektleder og klyngeleder for Arena Innovasjon Torskefisk i Fiskeriparken på Myre kunne fortalte at det er ikke tilfeldig at denne studieretningen er lagt dit da det er stor fiskeriaktivitet på Myre. Dette skal være med på å skape tettere bånd mellom utdanning og næring (Vottestad, 2018.09.01). Økningen i antallet studenter kommer på bakgrunn av god vekst og lønnsomhet i fiskeriene, sant økt etterspørsel etter arbeidskraft. Det er sett et generasjonsskifte på gang i fiskeriene, og det har blitt enklere for ungdom å få lærlingplass. I tillegg er det å jobbe på sjøen blitt positivt omtalt i flere fora. Det er også sett en økende etterspørsel etter fagutdannede fiskere som følge av at bedriftene har fått erfare viktigheten av utdanning. På landsiden har det derimot vært lav etterspørsel etter fagutdannet arbeidskraft. Dette kan skyldes nedleggelse av faget sjømatproduksjon og utstrakt bruk av utenlandsk arbeidskraft i sesonger (Hansen, 2018.27.04).

I følge opplæringskontoret for fiskerifag i Troms har det vært en økning i fagbrevutdanninger innen fiske og fangst i Troms. Den blå linjen på Gibostad har de siste fire årene hatt dobling i søkertallet. Sertifikatrettet utdanning for fiskerne i regionen har også økt gjennom diverse kurs. På mottakene er derimot utdanning gjennom dagens skolesystem fraværende da sjømatproduksjon ble underlagt Vg2 restaurant- og matfag (Reiertsen, 2018.18.04). Daglig leder ved Sjømatklyngen på Senja fortalte at det jobbes aktivt for å fremme kompetanse og kvalitet i sjømatnæringen på Senja (Lien, 2018.19.02).

I tillegg til kompetanse fra utdanning ved videregående skole og universitet, kan en innhente kunnskap fra Norges Råfisklag om fangst- og fangsthåndtering. Skriftlig materiale er en kilde som brukes av mottakene som er skreisertifisert. Via nettsiden deres er det også mulig

å booke et kurs for å øke kunnskapsnivået for ansatte ved mottak og på fiskefartøy. Det kan stilles spørsmål om kompetanse- og kunnskapsnivået hos fiskerne og mottakene er en forklaring på eventuelle kvalitetsforskjeller. Et annet spørsmål er hva Norges Råfisklag gjør for å bøte på eventuelle mangler på kunnskap hos fiskerne.

2.3.2 Redskap

Riktig bruk av redskap kan øke verdien på fangsten da den kan påvirke kvaliteten både direkte og indirekte. Når redskapet brukes riktig er det gode forutsetninger for forbedret samarbeid ettersom mottakene etterspør råstoff av høy kvalitet (Svorken, Hermansen, & Karlsen, 2015). Ulike bruksmetoder gir ulik kvalitet som følge av ståtid på garn og line, haletid på snurrevad og trål samt fangstvolum (Akse, Joensen, Tobiassen, & Olsen, 2013; Henriksen & Svorken, 2011). Det er derimot noe usikkert om fiskerne bruker redskapet slik det er anbefalt fra nyere forskning, eller om det fangstes slik de alltid har gjort i flere generasjoner. Dette er derfor tatt med som en faktor i modellen (figur 1).

Redskapsbruken hos fiskerne er ulik, avhengig av fartøy, kvote, egeninteresse og antall fiskere om bord. I kystfisket er det garn, snurrevad, line og juksa som er i bruk. Fartøy under 11 meter bruker i hovedsak line og juksa, da det ofte bare er én fisker ombord. Fartøy med to eller flere fiskere fisker ofte med garn, uavhengig av fartøystørrelsen. Fartøy mellom 15 og 28 meter blir ofte brukt som snurrevadfartøy (Busch et al., 2012). Det er sett en sammenheng mellom fartøystørrelse og kvalitet da større fartøy gjerne gir større fangster. Dette fører ofte til dårligere kvalitet på fisken da det tar lengre tid å håndtere fangsten (Joensen et al., 2017). Det er noe stedbundet om fiskerne velger garn eller snurrevad. Tall fra Råfisklaget viser at garnfisket dominerer på Senja i forhold til den totale fangstmengden, mens det i Vesterålen er snurrevad som dominerer. Dette har mye med værforhold å gjøre da strømmene er for sterke rundt Vesterålen til å drive garnfiske. Fiske med garn i dette området vil derfor gi et dårligere produkt enn fiske med garn i roligere sjø slik det er rundt Senja (Busch et al., 2012).

Ståtid, haletid og kvalitet

Når fiskerne stubber garn og line, det vil si lar bruket stå ute i 3-4 timer, gir dette best kvalitet på fisken. Årsaken er at den ofte er levende når den blir tatt ombord og har mindre fangstskader. I rike fiskefelt er dette ofte en god metode, men i fiskefelt der det er mindre fisk vil dette gå på bekostning av det økonomiske da det blir mindre fisk per tur (Akse et al., 2013).

Garn er det redskapet som fører til dårligst kvalitet både når det gjelder utblødning, blodsprenget, og sjøddød fisk. Dette gjelder når garnet står for lenge i sjøen (Joensen et al., 2017). Sjøddød fisk er den skaden som fører til størst økonomisk tap (Svorken et al., 2015). Når fisken er sjøddød, vil dette prege utseende på fisken så vel som fiskemuskel. Fisken vil få rødfarget fiskemuskel, rødlige finner, rødpreget skinn og i buken. I tillegg vil holdbarheten kortes ned under kjølelagring (Akse & Joensen, 2004).

Når redskapet står lenge i havet er det enten fiskernes egne interesser og rutiner, eller værforhold som gjør det vanskelig å dra inn bruket. Da har gjerne fisken dødd på grunn av sterke strømmer og press på gjellene, eller blitt spist på av bunndyr og andre rovfisk. Når det er mye fisk i garnet, kan haletiden gå noe langsommere og det tar lengre tid før fisken er om bord og blir bløgget. Dette fører også til mer dødfisk i garnet. Ved bruk av snurrevad og trål, har også haletiden mye og si for kvaliteten. For rask haling vil føre til trengsel bak i sekken (Akse, Joensen, & Tobiassen, 2004). I store fangster blir trengselen så stor at det fører til press og oksygenmangel. Dette fører til klemskader og sjøddød fisk (Joensen et al., 2017).

Fangstregulering

I flere år har det vært en systematisk nedtrapping av fartøy på grunn av strukturpolitikken. Dette har ført til at de gjenværende fartøyene har fått større kvoter og dermed blir den totale fangstmengden også større per fartøy. Som en konsekvens av dette har hvert enkelt fartøy en større mengde fisk per landing. Når det blir mer fisk per sjøvær blir det mer å gjøre for fiskeren, noe som går på bekostning av kvaliteten. Derfor kan store fangster gi dårlig kvalitet, og en regulering av fangsten har vært sett på som en løsning for å øke kvaliteten. Ettersom det er fritt redskapsvalg, velger gjerne fiskerne det redskapet som gir mest igjen for arbeidet. Dette kan også gå på bekostning av kvaliteten (Henriksen & Svorken, 2011). Fangststørrelser på over 20 tonn i ett hal er sett å ha betydelig mer kvalitetsfeil enn mindre fangster (Joensen et al., 2017).

2.3.3 Håndtering av fisk

Kvalitetsforskjeller i råvaren er avhengig av hvilke fangst- og behandlingsmetoder benyttes. Dette gjelder fangst-, bløgge-, kjøle- og pakkemetode, samt tid fra fangst til bløgging (Akse et al., 2013). Håndteringen av fisk til havs og til lands kan påvirke levering- og mottakspunktet i den grad om det blir salg på råvaren eller ikke, og eventuelt pris. Dersom dette er tilfelle ville samarbeid og kvalitet påvirkes indirekte. Blodfeil, klemskader og kjøling av

fisken vil påvirke kvaliteten på produktet videre i verdikjeden. Feil gir videreforedlede produkter av torsk dårligere kvalitet i form av smak, farge, lukt og holdbarhet (Akse, 2012). Det er mye forskning som ligger bak rådene som er kommet om de beste metodene som bør brukes. Det er derimot noe usikkert om de beste og anbefalte metodene praktiseres hos alle. Dette er derfor tatt med som en faktor i modellen (figur 1).

Fangstskader og fangsthåndtering

Sjødød fisk, det vil si fisk som dør i fangstredskapet når den fremdeles er i sjøen, må bløgges på lik linje med levende fisk. Deretter må den sorteres fra resterende fangst for ikke å blande kvalitetene. Dette er regulert gjennom «Forskrift om kvalitet på fisk og fiskevarer», kapittel III, om håndtering av fisk, § 7. Bløgging. For å bevare torskens iboende kvalitet, er det anbefalt at fisken bløgges innen en halv time etter opptak (Akse, 2012). Fisk som bløgges for sent eller er sjødød, vil få muskelen fylt opp med blod via de små kapillærene. Blodet vil ikke tømmes tilstrekkelig når fisken er død, da kapillarkreftene er for sterke og hjertemuskel ikke bidrar til å pumpe det ut. Blodfylt muskel kan også komme som følge av feil bløggemetode og utilstrekkelig utblødning. Dette fører til en nedgradering av fiskekjøttet da det mister mye av sine bruksområder på grunn av misfarging av ferdigprodukt (Akse et al., 2013). I tillegg til misfarging blir det også en smaksendring i fiskekjøttet. Kvalitetsforringelse som følge av dårlig utblødning er den største feilen i fersk fisk (Joensen et al., 2017). Andre feil som kan oppstå når fisken tas ombord er høttskader i fileten eller klemskader som lager stygge merker i kjøttet i form av sår eller «blåmerker». Ulike fangstredskaper gir også ulik kvalitet i sluttproduktet. Juksa var det fangstredskapet som genererte fisk med minst kvalitetsfeil, og garn som det fangstredskapet som genererte mest. Trål, snurrevad og kystline hadde relativt lik mengde god fisk (Akse et al., 2013). Redskaper som trål og snurrevad har stor fangstkapasitet. Med store fangster på flere tonn, er det nærmest umulig å bløgge hele fangsten før den kritiske grensen er nådd (Akse, 2012).

Kjøling av fisk

Riktig kjøling av fisk er en forutsetning for god kvalitet og forlenget holdbarhet. Høy lagringstemperatur øker enzymaktiviteten og antall mikrober i fisken. Dette fører til at alle prosesser går raskere, derav også forråtnelsesprosessen. Fisken bør kjøles hurtig ned rett etter opptak og slakting. Videre bør en opprettholde god kjøling for å begrense bakterievekst. Bakterienes formeringsevne reduseres når temperaturen senkes under bakterienes

normaltemperatur. Når formeringen er i gang på grunn av for høy lagringstemperatur etter opptak, er det vanskelig å stoppe prosessen. Dette fører til forkortet holdbarhet (Lynum & Rustad, 1996).

Ved å lagre fisken uavbrutt på is fra fangsttidspunkt til grossist, vil fisken ha en holdbarhet på 12 dager fra opptak. Forutsatt at fisken er lagret som filet med skinn fra dagen etter opptak. Hvis fisken derimot har vært lagret på is kun 5 av disse 12 dagene, for deretter å ha vært lagret i kjøleskap ved 4 °C, har holdbarheten sunket til under 10 dager (Lorentzen, Heide, Tobiassen, & Ageeva, 2016). I 2017 ble det i region nord sett en økning i regelbrudd om kjøling av fisk i fangstleddet (Joensen et al., 2017). Spørsmålet er om dette regelbruddet var like gjeldende på Senja og i Vesterålen.

2.3.4 Konkurransen

I dag er det en kamp om råstoffet der mottakene har en tendens til å overby hverandre (Joensen et al., 2017). I utgangspunktet betales fiskerne med råfisklagets minstepriser, men mottakene kan premiere god kvalitet. Da torsken er en begrenset og etterspurt ressurs, er betalingsvilligheten stor uansett kvalitet. Dette fører da til en konkurranse blant mottakene. Konkurransen antas å ha både en indirekte og en direkte påvirkning på kvalitet. Indirekte påvirkning er konkurransen mellom mottak og fiskere om pris og andre tilbud på land. Dette kan også påvirke samarbeidet ettersom fiskerne og mottakene er enig eller uenig om pris. Konkurransen fører til en direkte påvirkning på kvalitet da kampen om råstoffet også regjerer på havet. Det gjelder å fiske mest mulig fisk på kortest mulig tid, spesielt innenfor åpen gruppe. Dette går på bekostning av kvalitet da det blir et større fokus på kvantitet (NOU, 2016). Det som er usikkert er om fiskerne viser til en større lojalitet ovenfor enkelte mottak enn andre. Derfor er denne faktoren med i modellen (figur 1).

Konkurransen er et svært viktig element i norsk fiskeri. Fiskeriene må kjempe om fasiliteter, service, lagringskapasitet og ikke minst pris på fisken for å vinne fangstene til sitt mottak. Nå er det fiskerne som sitter på makten og kan bestemme prisen ettersom det er flere mottak som roper etter fisk. Spesielt de største fartøyene med størst kvoter kan bestemme prisen. Dette skaper en konkurranse med de andre fartøyene om å levere mest mulig til best mulig pris (Joensen et al., 2017). Muligens vil dette gå på bekostning av kvaliteten på produktet.

2.3.5 Kommunikasjon

Kommunikasjon er en forutsetning for at samarbeid skal kunne finne sted. Alle har et ansvar for at samarbeid skal fungere (H. Eide & Eide, 2007). I forholdet mellom fiskere og mottak, er det gjerne flere som er deltakende i dette samarbeidet. Dette gjelder både ved bestemmelse for hvor fisken skal leveres og når fisken er levert på kai. I følge Joensen et al. (2017) er det ikke god nok kommunikasjon mellom fiskerne og mottakene. Det er antatt at dialogen mellom fiskerne og mottakene har en indirekte påvirkning på kvaliteten. Det kan tenkes at en god dialog om forventninger til kvalitet vil øke kvaliteten på landet torsk. Det kan også tenkes at det leveres mer torsk av god kvalitet om fiskerne blir gjort oppmerksom på om deres fisk selges som Skrei® eller ikke. For å kunne selge dette varemerket, er det en forutsetning at fiskerne vet at mottakene vil ha fisk av svært god kvalitet og hva kvalitetskriteriene til Skrei® innebærer. Derfor er kommunikasjon ansett som viktig i modellen (figur 1).

Kommunikasjon er tegn, språk og signaler mellom to eller flere parter. Hvordan vi velger å bruke disse gir rom for motparten til å tolke det som formidles. Kroppsspråk, holdning og tonefall er med på å avgjøre om det som blir sagt er ment positivt eller negativt. I en arbeidssituasjon må vi forholde oss mer profesjonell enn i dagliglivet (T. Eide & Eide, 2004). Etter hvert kan dette imidlertid bli et vanskelig skille ettersom hvor lenge en har vært ved den samme arbeidsplassen.

Hvordan samarbeidet mellom fiskerne og mottakene oppleves i en gruppe har med kommunikasjonen og gjøre. Robert Bales hadde en teori i 1950 om gruppefunksjoner. Teorien baserte seg på at alle mennesker hadde sin egen kommunikasjonshandling og han delte de inn i ulike gruppefunksjoner. Gruppene hadde ulike påvirkninger på oppgaver og mål og på det rasjonelle og følelsesmessige, alt ettersom om de var positivt eller negativt innstilt til problemstillingen. De positive var ansett å ha gode lederegenskaper og en vilje til å gjøre en positiv endring i en gruppeprosess. Det er gjerne fiskere og mottaksarbeidere som bidrar til en god gruppedynamikk ved å arbeide frem kvalitet på torsk. Konkurransen om å kåre årets kvalitetsfisker er en god metode for å få opp fokuset på kvalitet. Dette skaper også en god gruppedynamikk og gjør en positiv endring i kvalitetsarbeidet. Den negative gruppen betraktes som en som vanskeliggjør videre gruppeprosesser. Eksempelvis kan dette være i form av arbeid

mot kvalitet. Det er en forutsetning at de som er negativ til kvalitetsarbeidet ikke får overtaket på de positive (H. Eide & Eide, 2007).

Opplæring og informasjonsflyt om Skrei®

Varemerket Skrei® er utviklet av Råfisklaget på oppdrag fra Norges Sjømatråd (figur 2) og er et kvalitetsmerket produkt. Den er med på å markedsføre Nord- Norge som en enhet da Skrei® er et resultat av samarbeid mellom flere ledd i Nordland, Troms og Finnmark. Varemerket lover skrei av ypperste kvalitet.

Figur 2. Merket som blir gitt sertifisert torsk som oppfyller kvalitetskravene som er gitt av Norges Sjømatråd og Norges Råfisklag (Sjømatrådet, 2016).

Det er utarbeidet en metode for å klassifisere torsken som landes i vintersesongen. Klassifiseringen er satt etter norsk standard 9406 og med dette følges det spesifikke krav til behandlingsmetoder. Når fisken vurderes som godkjent for kvalitetsmerket eller ikke, gjøres det sensoriske undersøkelser ved mottak for å luke vekk fisk av dårligere kvalitet. Dette gjøres for å heve standarden på råvaren, skape en merkevare og gjøre kundene mer bevisste på kvaliteten på skreien. For å kunne ta del i denne klassifiseringen er det også krav om at mottaket skal være registrert hos Norges Sjømatråd. Når registrering er gjort og standardene følges vil mottaket kunne omsette kvalifisert torsk med varemerket Skrei® (figur 2) (Råfisklaget & Sjømatrådet, 2012).

Det stilles strenge krav til bedriften og det foretas hyppige kontroller fra Skreipatruljen ved Norges Råfisklag. Kontrollene gjennomføres for å overvåke om kvaliteten på fisken overholder gitte krav. Kravene som settes er gode kontrollrutiner, korrekt sortering, rett pakking og rask forsendelse og ikke minst motiverte fiskere og leverandører. I tillegg til opplæring gjennom kontroller, er det også mulig å få opplæring og informasjon gjennom skriftlig materiale (Råfisklaget & Sjømatrådet, 2012). Da opplæringen om kvalitetskrav til Skrei® kun

legges til mottakene, er det deres ansvar og videreføre denne kunnskapen til fiskerne. Dialogen mellom mottak og fisker er derfor svært viktig for å gjøre avtaler om leveranse av kvalitetsfisk. Det er også viktig at fiskerne informeres dersom deres fisk blir kvalitetsgodkjent og merket med Skrei®. På denne måten kan fiskerne vite om deres rutiner er tilstrekkelig gode eller ikke. Spørsmålet er bare om fiskeren får nok informasjon om kvalitetskrav?

Kvalitetskrav for Skrei® som fiskeren må kjenne til

I henhold til Norsk Standard 9406 om merkevaren Skrei® er det opprettet krav i forhold til kvalitet på hel fersk skrei, pakking og merking og registrering, sporing og krav til opplæring. Fiskeren trenger ikke all informasjon om dette, men den informasjonen som berører han eller henne er relevant. Det som må informeres fra mottakene er blant annet at bløggingen skal forgå mens fisken er levende. Den skal blø ut i sirkulerende sjøvann i et kar som ikke skaper press på fisken og at fisken skal kjøles ned. Press kan føre til blødninger under skinnen og skape blåflekker i fileten. Det skal ikke være fisk med klemskader fra fangstredskap eller skader fra bunndyr og andre fiskespisende arter, fordi fisk med slike skader skal nedklassifiseres og blir ikke godkjent som Skrei®. Blodkarene i fisken skal være helt tømt for blod. Fra fisken fanges til den er ferdig pakket og klar for levering skal det gå maks 12 timer, og den skal være pakket *pre rigor*. Det vil si at den må være pakket før dødsstivheten (*rigor mortis*) slår inn. Hvor raskt fisken kommer inn i *rigor* avhenger av temperatur og behandling av fisken. Med den rette behandlingen vil det kunne settes en holdbarhetsdato på 12 dager. Alt skal kunne dokumenteres og fremvises på forespørsel. For det personalet som skal godkjenne fisk som Skrei®, er det pålagt med opplæring i henhold til kravene som stilles og de skal ha god erfaring med sortering og vurdering av fersk fisk (StandardNorge & StandardOnline, 2016).

2.3.6 Pris

Prisen til fiskerne er dynamisk, og det er lagt opp til at mottakene kan bestemme prisen selv med den nye minsteprisordningen. Det er også lagt opp til at mottakene kan betale opptil 40% under minsteprisen for fisk av dårlig kvalitet (Myrvang & Godtliebsen, 2016). Hvorvidt dette praktiseres er usikkert. Prisen påvirker kvaliteten indirekte. Hvis det er mulig å gi høyere pris til fiskeren for å få opp kvaliteten, så vil dette kunne påvirke kvaliteten. Det er usikkert om det blir levert fisk etter kvantum og pris, eller etter kvalitet og pris. Dette er derfor tatt med som en faktor i modellen (figur 1).

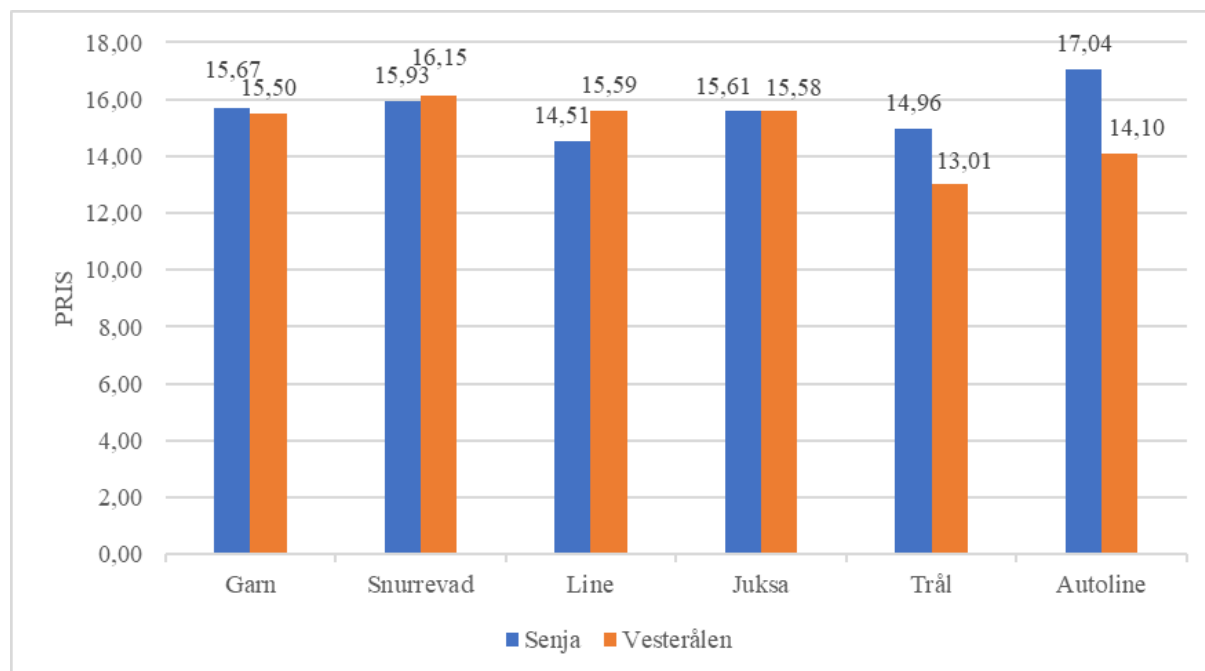
For å innhente størst mulig verdi av torsken er det svært viktig at det hele starter i fangstleddet med riktig fangst og fangstbehandling. Fisk med feil gir lavere pris enn torsk uten feil som blir klassifisert som Skrei®. Disse to produktene som i utgangspunktet hadde de samme forutsetningene for å bli et produkt av topp kvalitet, gjør seg gjeldende i ulike priser fra mottak og ut i markedet. Et verditap på fisk som starter allerede på kaikanten vil forplante seg videre i verdikjeden hos fiskeforhandlere, butikker og restauranter. I tillegg til lavere verdi på fisken vil også kvaliteten på torsk og bearbeidet torsk være mye lavere. Et estimert tap på salg av fersk fisk av dårligere kvalitet ble i 2013 satt til 25-35 millioner kr av eksportverdien (Svorken et al., 2015).

Minstepris

Prissetting av torsk har tidligere hatt en fast minstepris gjennom hele sesongen. Det ble imidlertid innført en prøveordning av Råfisklagets minsteprisordning som trådte i kraft i oktober 2016. Dette er en dynamisk minstepris som endres hver 14. dag dersom det er en endring i prisen som tilsvarer mer eller mindre enn 0,25 kr. Det er tre faktorer som er med på å bestemme prisen. De to første faktorene er Råfisklagets beregninger for 80% av gjennomsnittsprisen for fersk torsk og 70% av gjennomsnittsprisen på fryst torsk. Den tredje og siste faktoren er Nofima sine beregninger for 60% av gjennomsnittsprisen for eksport (Myrvang & Godtliebsen, 2016). Denne ordningen tilsier at det nå er markedet som styrer prisen.

Priser fra Råfisklaget

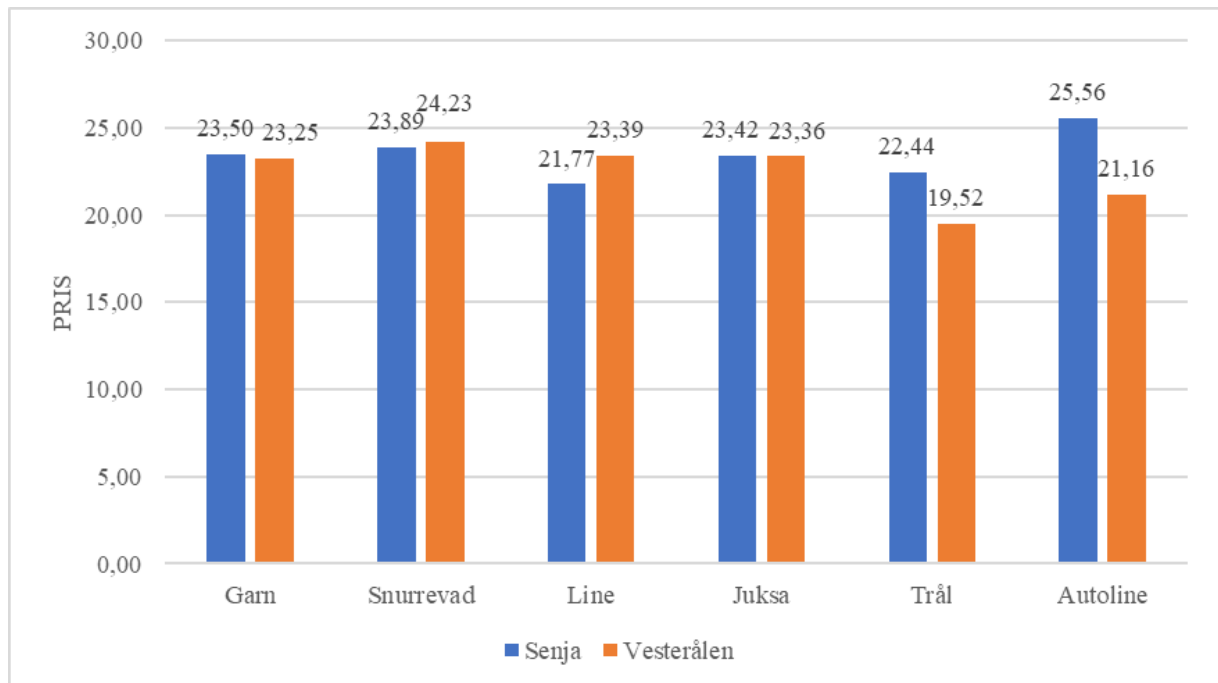
Det er hentet data fra Råfisklagets database om snittpriser på fersk torsk i 2017 i vintersesongen januar- april. Dette er priser for rund fisk og fisk som var sløyd og uten hode. Prisene vises for hvert redskap og for hhv. Senja og Vesterålen.

Figur 3. Snittprisen på rund, fersk torsk fordelt på de ulike redskapene som ble brukt ved fangst av torsk i perioden januar- april 2016 på Senja og i Vesterålen (kilde: Råfisklagets database).

Som vist i figur 3 var det ingen eller svært lite forskjell på snittprisen for rund, fersk torsk fanget med garn, snurrevad og juksa i perioden januar til april i 2017. De hadde imidlertid høyest snittpris av alle, unntatt autolinefanget torsk på Senja. Juksa og line i Vesterålen kom relativt likt ut. Derimot var det noen forskjeller i pris på line, trål og autolinefanget torsk. Autoline var det fangstredskapet som skilte seg mest ut der fiskerne på Senja (17,04 kr) fikk mer per kilo enn fiskerne i Vesterålen (14,10 kr). På Senja (14,96 kr) fikk også de som fisket med trål mer enn fiskerne i Vesterålen (13,01 kr).

Det ble sett på snittprisene for fersk torsk som var sløyd og uten hode. Det ble deretter sett hvordan differansen var mellom prisene for rund fisk og for fisk som var sløyd og uten hode.

Figur 4. Snittprisen på fersk torsk, sløyd uten hode, for de ulike redskapene som ble brukt ved fangst av torsk i perioden januar- april 2016 på Senja og i Vesterålen (kilde: Råfisklagets database).

Som vist i figur 4 var det heller ikke her mye forskjell på snittprisen for fersk torsk, sløyd uten hode, fanget med garn, snurrevad og juksa i perioden januar til april i 2017. De ga også høyest snittpris av alle, unntatt autolinefanget torsk på Senja som ga mer. Juksa og line i Vesterålen kom relativt likt ut også her. Derimot viste det noen forskjeller i pris på line, trål og autolinefanget torsk. Autoline var det fangstredskapet som skilte seg mest ut der fiskerne på Senja (25,56 kr) fikk mer per kilo enn fiskerne i Vesterålen (21,16 kr). På Senja (22,44 kr) fikk også de som fisket med trål mer enn fiskerne i Vesterålen (19,52kr).

Senja hadde den største differansen mellom fersk torsk, sløyd uten hode (figur 4) og rund (figur 3) tilknyttet fangstredskapene garn, autoline, juksa og trål. Vesterålen hadde den største differansen mellom fersk torsk, sløyd uten hode og rund, fersk torsk tilknyttet fangstredskapene snurrevad og line.

3 Metode

Dette kapitlet beskriver den den metodiske prosessen som har vært brukt for å kunne vurdere fiskernes og mottakenes samarbeid for kvalitet, fangst og fangsthåndtering på bakgrunn av deres kompetanse.

3.1 Valg av forskningsdesign

Gjennom komparativ analyse av to casestudier (Senja og Vesterålen) er det tatt sikte på å belyse de forholdene som påvirker samarbeidet mellom fiskerne og mottakene om kvalitet av fersk torsk. Den metoden som er valgt for å undersøke dette nærmere er kvantitativ metode i form av spørreundersøkelser fordi det var ønskelig med standardisert informasjon som var enkel å systematisere. Det var også ønskelig å kunne ha en samlet analyse av så mange enheter som mulig (Jacobsen, 2015). Det er valgt å bruke kvalitativ metode som en tilleggsmetode for å gi støtte til analysene i form av intervjuer.

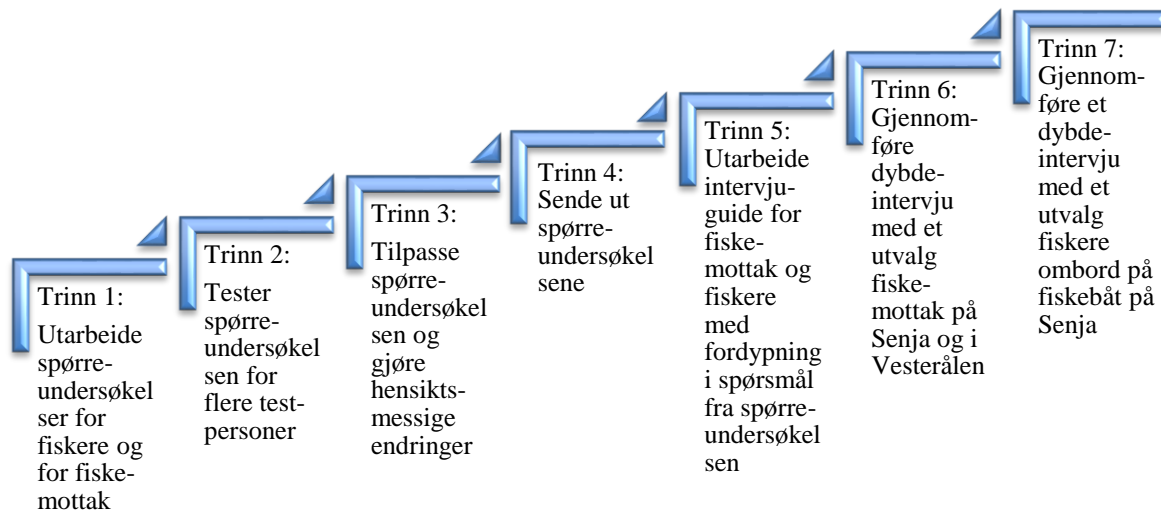
Problemstillingen gir et utgangspunkt for en oppgave for et avgrenset geografisk område. Samarbeidet om kvalitet viste seg som veldig omfattende med flere faktorer som kunne ha en påvirkende effekt. Undersøkelsen inneholdt derfor emnene kompetanse, håndtering av fisk, redskapsbruk, konkurranse, kommunikasjon og pris. Intervjuguiden til dybdeintervjuene ble utformet med basis i spørreundersøkelsen da det var ønskelig å få mer utfyllende svar på enkelte tema.

Ved å gjøre to casestudier kan resultater fra disse to studiene sammenlignes for å se etter sammenhenger mellom gruppene. Dette ble derfor gjort for å se om det var mulig å dra noen nytte på Senja av eventuelle funn fra Vesterålen (Jacobsen, 2015).

3.2 Gjennomføring

Før innsamlingen av data ble det gjennomført bedriftsbesøk ved flere bedrifter på Senja for å danne et bilde av fiskeriene og området. Det ble også gjennomført et bedriftsbesøk på et mottak på Rebbenesøya. Eieren, Oscar Høgstad, har vært sterkt tilstedeværende i fiskeriene på Senja i en årrekke i forkant av arbeidet på Rebbenesøya. Han har derfor dannet grunnlaget for forståelsen min av fiskeriene før igangsetting av egne undersøkelser ved å gi et historisk blikk på fiskerinæringen på Senja. Det har vært gjort litteratursøk over tidligere innsamlede data og forskningsartikler som omhandlet kvalitet på torsk. Data fra Råfisklaget og Fiskeridirektoratet

angående fangstmetoder, fangstvolum og antall fiskere fra 2017 er innhentet og gjennomgått. Innsamlet data er analysert og satt opp mot analyser av spørreundersøkelsene og dybdeintervju. Det ble gjort rede for kontrollarbeidet av fersk torsk som har vært utført av Råfisklaget. Regelverket for kontrollorganene som har omhandlet behandling av fersk skrei er gjennomgått for å se sammenhengen i lovverket og relevante besvarelser fra respondentene.

Figur 5. Trinnvis gjennomføring av undersøkelsene til masteroppgaven.

Ved å følge trinnene i figur 5 ble det først utarbeidet én spørreundersøkelse for fiskere og én for mottak. Det ble i etterkant av spørreundersøkelsen utført et dybdeintervju med ledelsen i seks mottak på Senja og fem i Vesterålen, hvorav ett intervju var per telefon. Det ble tatt utgangspunkt i spørreundersøkelsen når intervjuguiden ble utarbeidet for å verifisere spørreundersøkelsene og få mer utfyllende svar på ønskede områder. I etterkant av intervjuene på mottak ble det gjort lignende intervju av fiskere samtidig som det ble gjort observasjon av fisket og ved landing. Dette ble utført ved én tur ut fra Senja i en 43 fots garnbåt. Tidspunktet for observasjon var viktig for å få et best mulig bilde av en fangstoperasjon (Jacobsen, 2015). I dette tilfellet ble tidspunktet lagt til slutten av februar på Senja. Dette skulle i utgangspunktet vært midt i det heftigste skreifisket. Dessverre var det akkurat på dette tidspunktet mye lodde lengre ut som gjorde at de mistet mye torsk til disse områdene. Dette førte til at det var mindre fisk enn det skulle vært i utgangspunktet, derfor ble også tiden på havet noe kortere enn forventet.

3.3 Valg av respondenter

Informantene som ble valgt ut var fra fiskeribedrifter og fiskere fra de to regionene Senja og Vesterålen, samt informasjon fra to enheter som ser på samarbeidet utenfra, Fiskeriparken i Vesterålen og Sjømatklyngen på Senja. Deltakere som svarte på spørreundersøkelsen vil videre bli kalt «respondenter», mens intervjuobjektene blir videre kalt for «informanter».

Fiskere og mottak fra begge regionene ble kontaktet for å få inn svar som var dekkende for oppgaven. Facebook ble brukt aktivt for å nå ut til fiskerne da de gjerne er spredt over større områder. Det ble opprettet en egen gruppe der medstudenter og professor med kjennskap til fiskere ble medlem for å hjelpe til med å få flest mulig medlemmer til siden. På denne måten ble fiskere fra både Senja og Vesterålen samlet på samme side. Enkelte fiskere ble også kontaktet på forhånd på telefon. Mottakene ble kontaktet per e-post, telefon og ved personlig oppmøte.

3.4 Spørreundersøkelser

En forskningsmetode må ha validitet, det vil si være gyldig og relevant, i tillegg til å ha en reliabilitet, dvs. være pålitelig og troverdig (Jacobsen, 2015). Universitetet i Tromsø har en avtale med Universitetet i Oslo om en nettside som kalles «nettskjema». På denne nettsiden kunne spørreundersøkelsene til denne oppgaven konstrueres, for deretter å stå ferdig med en UiT-logo på fremsiden. Ved å ha med denne logoen ville undersøkelsen fremstå med større troverdighet for at svarene ikke skulle misbrukes, men bli brukt til det som var foreskrevet. Denne innsamlingsmetoden ble brukt fordi resultatene ikke skulle påvirkes av en lav reliabilitet. Dette kunne vært et faktum ved bruk av mindre troverdige nettsider til denne type undersøkelse som gikk på respondentenes opplevelser av hverandre, seg selv og kompetanse.

Spørreundersøkelsene ble utformet relativt likt, men med formuleringer som passet for fiskere og mottak. Den ble utformet med temaene som lå under samarbeid, kompetanse og kvalitet. Det ble stilt demografiske spørsmål og spørsmål om blant annet pris, kjølemetoder, bløggemetoder, blodfeil og fangstskader, størrelse på landet fangst, fangstmetode, ståtiden i havet og lokaliteten til landing av fangsten. Det ble også blitt sett på om de oppfattet noen sammenheng med ståtid (for de redskap som dette var gjeldene for) og landet kvalitet. I tillegg til demografiske spørsmål har det også vært stilt enkeltspørsmål med svaralternativer, et par åpne spørsmål med fritekstsvar og matriser med påstander og faste svaralternativer. Påstandene

ble lagt inn i en matrise med fempunktskala (vedlegg 3 og 4). Påstandene ble stilt for å få respondentene til å ta stilling til deres egne tanker og følelser som omfattet oppgaven. Ulike påstander hadde ulike svarvariabler ut fra hva som passet til påstandene. Enkelte påstander kunne komme igjen formulert på andre måter for å verifisere svarene og på denne måten gi undersøkelsen mer validitet. Matrisene ble hyppigst brukt da dette var enklere når analysen av innsamlede data skulle gjennomføres. Spørreundersøkelsene ble analysert ved å bruke Excel. Det ble beregnet gjennomsnitt av svar, og deretter standardavvik. 67% av respondentene som hadde svart +/- standardavviket havnet utenfor gjennomsnittet. Motivet for undersøkelsene var å gjøre rede for hvordan fiskerne og mottakene selv oppfattet samarbeidet mellom dem med hensyn på kvalitet og hvordan de så på seg selv i kvalitetsarbeid. Målet med spørreundersøkelsen var å dokumentere hvordan fiskerne og mottakene så på seg selv og på hverandre om samarbeid, kompetanse og kvalitet om fangst og fangsthåndtering. Undersøkelsen gjaldt for vintersesongen januar- april 2017.

3.5 Intervju

Det ble gjennomført åpne intervju av ledere ved Sjømatklyngen på Senja og Fiskeriparken i Vesterålen, i tillegg til ledelsen ved mottak og av fiskere. Fiskerne ble intervjuet på båten der det var to fiskere tilstede. Resterende intervju ble utført ved deres respektive arbeidssteder. Intervjuguiden ble utformet med en sterk strukturingsgrad der det ble stilt spørsmål etter tema med åpne svar (Jacobsen, 2015). Dette medførte en del planlegging i forhold til reise og møteavtaler, men de viste svært stor velvilje fra både Vesterålen og fra Senja for å stille til intervju. Det ble valgt å gjennomføre intervjuene ved intervjuobjektens naturlige tilholdssted da intervjuene ble foretatt i den travleste tiden på året, i skreisesongen januar, februar og mars 2018. Tidsrammen til hvert intervju ble satt til 1 ½- 2 timer, der de fleste intervjuene strakk seg til 1 ½ time. I forkant av intervjuene ble det informert om at navn på bedrift og intervjuobjekter ikke ville komme frem i oppgaven da hensikten var å få et bilde av begge regionene som to enheter. Da en medstudent jobbet på et lignende prosjekt med Studiesenteret på Finnsnes som oppdragsgiver, ble intervjuene gjennomført med to intervjuere der begge gjorde seg notater underveis. Det ble ikke brukt båndopptaker da dette ikke falt i god jord fra enkelte intervjuobjekter. Dette kan ha vært en fordel da det opplevdes som at de åpnet seg veldig når intervjuet ikke ble satt på opptak. Ved bruk av båndopptaker kan den åpne dialogen blitt noe redusert da tematikken som ble tatt opp var et noe ømfintlig tema. Da det var

to intervjuere, ble notatene kryssjekket overfor hverandre etter endt intervju for å se at det hadde blitt notert likt og at noe ikke var blitt utelatt. Da vi var to intervjuere med to ulike masteroppgaver, hadde vi begge egne spørsmål som ble stilt etter tur. Selv om enkelte svar som ble gitt var forbeholdt medstudenten, var noen av svarene svært relevante også for denne oppgaven. Det opplevdes derfor som at våre intervjuer utfylte hverandre, slik at vi begge kom positivt ut ved hvert intervju. Intervjuobjektene er satt opp med koder i tabell som eget vedlegg (vedlegg 1 og 2).

3.6 Analysemetode

I denne oppgaven er det gjort en casestudie av Senja og en casestudie av Vesterålen. Spørreundersøkelsene er de som er vektlagt mest i denne oppgaven, mens intervjuene har vært en utdypning til analyseresultater. Svarene i de fire gruppene Senja mottak, Senja fiskere, Vesterålen mottak og Vesterålen fiskere ble satt opp mot hverandre. Der det var store forskjeller, ble hvert enkelt svar gjennomgått for å forstå forskjellene bedre. Noen ganger ble også forskjellene satt opp mot kompetanse for å se om dette var årsaken til forskjell.

3.6.1 Casestudie

En casestudie kan deles opp i enkelt enhet eller kollektiv enhet. Det vil si om man undersøker små fragmenter som eksempelvis et enkelt menneske eller dyr, eller om man forsker på hele samfunn. Forskning på enkeltenheter vil være på det laveste nivået da det er kun et individ det forskes på. Denne casen vil være på et høyere nivå da det forskes på to kollektive enheter. Senja og Vesterålen vil være to caser hver for seg der det vil satt fokus på to grupper i hver case, fiskere og mottak. Hypotesen om at det kan være flere årsaker, blant annet kompetanse, som påvirker landet kvalitet, vil føre til at fokuset i denne oppgaven vil ligne mer på et samvirkestudie da det er ønskelig å se etter en forklaring på samarbeidet om kvalitet ved hjelp av teoretiske variabler (Jacobsen, 2015).

Denne casen har to lokaliteter som er relativt like hverandre med hensyn på miljø og beliggenhet. De ulike egenskapene er som nevnt innledningsvis at Vesterålen er noe større i omfang med hensyn på landingskapasitet, total mengde landet torsk, antall mottak og fiskere. Selv om det er størrelsesforskjeller, har de samme forutsetningene for å lande fisk av god kvalitet men da er begge regionene avhengig av et godt samarbeid mellom fiskere og mottak (Jacobsen, 2015).

3.6.2 Kvantitativ analyse

Ved å bruke en kvantitativ analysemetode i denne oppgaven ville det komme inn standardiserte svar da det bare var gitt et utvalg svaralternativer. Det ble gitt ut som et spørreskjema med lukkede svaralternativer. Respondentene måtte velge svaralternativene ut i fra hva som passet dem best. De måtte svare på en av kategoriene selv om han eller hun kanskje ikke følte at noen av alternativene var riktige for dem. Det ble allikevel valgt å bruke denne metoden da dette ga en god indikasjon på hvordan samarbeidet fungerte (Jacobsen, 2015). Måten spørsmålene ble stilt på var relevant for hva som var ønsket ut fra analysen. I dette tilfellet var det ønskelig med svar på forholdet mellom fiskere og mottak, og dette baserte seg mye på holdninger og følelser. Det mest hensiktsmessige var da å bruke flere påstander for å få konkrete svar på det som var ønskelig (Converse & Presser, 1986). Å gjøre slike undersøkelser forutsetter at respondentene husker godt. I denne undersøkelsen skulle respondentene huske tilbake til forrige skreisesong, altså 6-12 måneder tilbake i tid. Dette var derfor et retrospektivt spørreskjema der det kunne være litt utfordrende å huske konkret. Undersøkelsen ble derfor gjennomført før 2018 sesongen var i gang for å hindre at forestående sesong skulle påvirke svarene.

Svarene som kom inn er delt inn i «respondenter» og i «fartøy». Respondentene er delt inn i «mottak» og «fiskere», mens fartøy er delt inn i «fartøytype» og «fartøystørrelse». Dette for å gi en enkel oversikt over fordelingen av respondentene som resulterte i analysene som følger.

3.6.3 Kvalitativ analyse

En viktig forutsetning for et godt intervju er å gjennomføre et intervju uten forstyrrelser og skape tillit mellom forskeren og intervjuobjektet (Jacobsen, 2015). Det ble gjort flere enkeltintervju, samt gruppeintervju ved ett mottak på Senja, ett mottak i Vesterålen og ett av fiskerne. Det opplevdes som at de på mottakene var godt etablerte med mye kunnskap om bedriften og derfor utfylte de hverandre godt ved gruppeintervju. I spørreundersøkelsen til fiskerne var det meningen å se hvor hovedvekten på svarene lå i de ulike temaene som ble tatt opp. Da temaet om kvalitet er nokså komplekst og vekker mange følelser i forhold til deres arbeid, var det en klar fordel å gjennomføre et intervju med få deltakere. I dette tilfellet var det to fiskere. Det var ønskelig var å se etter uenigheter og deretter se hvor de landet i forhold til hva som var til det beste for gruppa i forhold til temaet. Det var viktig å trå varsomt og ikke

virke angripende i forhold til spørsmålet om hvordan de jobbet frem kvalitetene på råstoffet. I stedet ble lyttet til det de hadde å si. Det ble bedt om å utdype enkelte spørsmål der det var behov. Den beste tiden for å gjennomføre intervjuet på var når de gikk frem og tilbake mellom fiskefelt og mottak. I alle intervjuer ble det sett etter det som var litt mer avvikende og interessant, og etter ting som ikke kom frem i spørreundersøkelsen. Denne metoden supplerte derfor den kvantitative metoden, og den var også være med på å verifisere og komplimentere de innsamlede data som kom frem i spørreundersøkelsen (Holme & Solvang, 1986).

Under selve fisket var ikke- deltakende observasjon den beste metoden å ta i bruk for å ikke forstyrre arbeidet deres da det var svært lite plass ute på fartøyet for å greie fisken ut av garnet. Fartøyet var lite, og det var bare arbeidsplass til de to fiskerne som var ombord. Ut fra plasseringen min om bord var det derimot mulig å se selv hvordan fiskerne jobbet og hva de gjorde for å bevare kvaliteten. Formålet for observasjonen var å se hvordan fiskerne jobbet for kvalitet, ikke at jeg som observatør skulle prøve meg som fisker. Ved leveranse på kai ble det også observert hvordan kommunikasjonen foregikk.

3.6.4 Samvirkeanalyse

Ved å utarbeide en samvirkemodell (figur 1), vil oversikten i studiet bli tydeligere og gi en bedre avgrensing og tilnærming til det ønskede målet: undersøke om mine hypoteser og spørsmål samsvarer med funn. En samvirkemodell sier noe om forholdene og hvilke variabler som har en påvirkning på det endelige resultatet. I modellen er kvalitet på landet torsk en effektvariabel av de seks gitte påvirkningene som kalles årsakvariabler. Effektkoeffisienten er leddet mellom boksene i modellen. Den viser hva som påvirker effektvariabelen. Når årsakvariabelen endres vil også effektvariabelen endres men de sier ikke noe om hvordan de samhandler med hverandre for landet kvalitet (Holme & Solvang, 1986). Modellen som er utarbeidet i denne oppgaven har flere faktorer som påvirker samarbeidet om kvalitet og er dermed nokså kompleks og omfattende. Den gir likevel en god oversikt over de elementene som er testet empirisk ved bruk av kvantitativ og kvalitativ metode. Ved å gjøre disse analysene ble det sett på om fiskerne og mottakene brukte den kunnskapen som var dokumentert i tidligere forskning for å få en bedre kvalitet på råstoffet.

4 Resultat og diskusjon

Først presenteres innhentet data som ble registrert i 2017 fra Råfisklaget og Fiskeridirektoratet om fangstvolum, pris, redskapsbruk, fartøy, antall fiskere og alder på fiskere. Deretter vises analyseresultater fra spørreundersøkelsene til fiskerne og mottakene. Etter hvert som analysesvar foreligger, legges det frem referat og sitat fra intervjuobjektene. Disse kommer som et tilleggs resultat under analyseresultater fra spørreundersøkelsene.

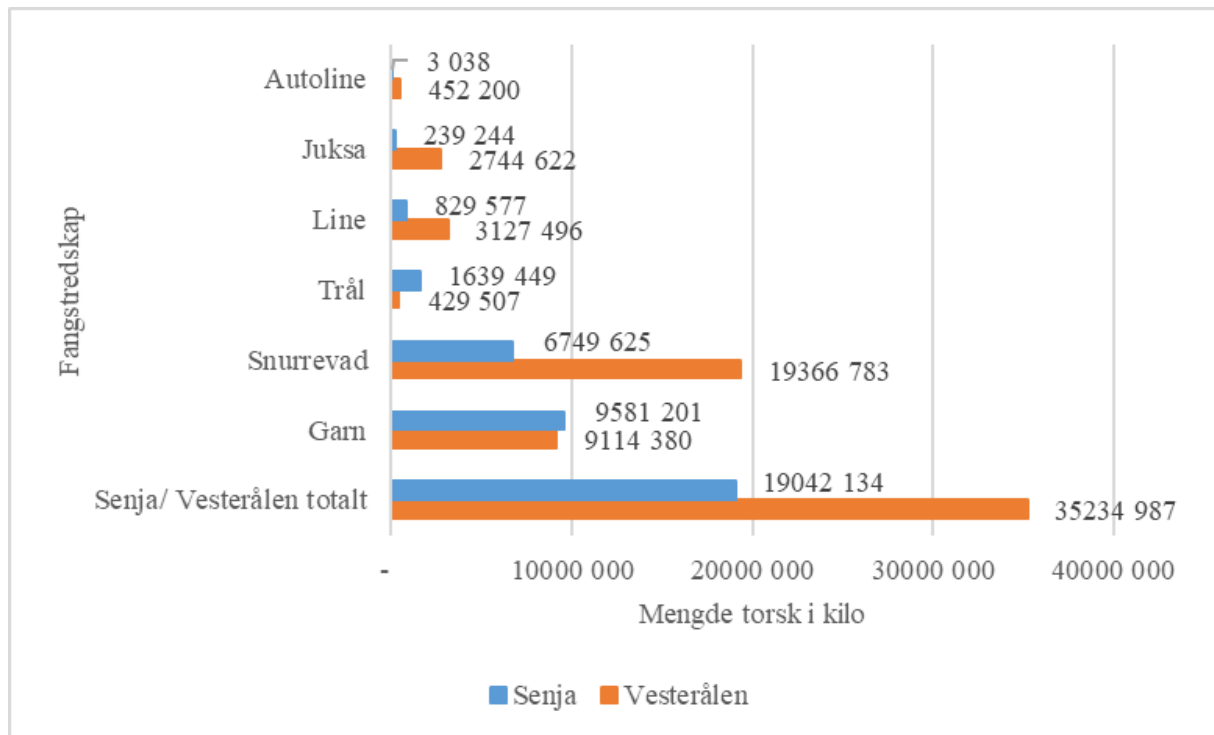
4.1 Fiskere, fartøy og fangst fra januar- april 2017

Tabell 1 viser en oversikt over mengden torsk som ble landet på Senja og i Vesterålen vintersesongen januar til april 2017. Prisen på torsken er beregnet etter snittprisen på rund torsk og torsk som var sløyd og hodekappet. Som det fremkommer av tabellen var landet totalvekt av rund fisk og totalbeløpet for torsk nesten dobbelt så stort i Vesterålen som på Senja i den gitte perioden.

Tabell 1. Volum, totalbeløpet og snittprisen for rundfisk og torsk som var sløyd uten hode på Senja og i Vesterålen, januar- april 2017 (Kilde: Råfisklagets database).

Radetiketter	Rundvekt (kg)	Beløp (kr)	Snittpris_rund	Snittpris_torsk_sluh
Senja	19 042 134	297 686 050	15,63	23,45
Vesterålen	35 238 122	555 749 167	15,77	23,66

Totalt sett landet det 1,8 ganger mer torsk i Vesterålen enn på Senja. Figur 6 viser hvilke fangstredskap som ble brukt og den totale landingen av fangst fra tabell 1 i perioden januar-april 2017 på Senja og i Vesterålen i vintersesongen januar- april 2017.

Figur 6. Fangstredskap brukt på torsk hhv på Senja og i Vesterålen, sesongen januar-april 2017. Oppgitt fangstvolum er i kilo (kilde: Råfisklagets database).

Den totale fangsten på Senja er omtrent like stor som fra snurrevadfangst i Vesterålen. Mengden garnfanget fisk er forholdsvis like stor ved begge regionene. På Senja ble det landet omtrent tre ganger mer trålfanget torsk mens linefanget torsk viste det motsatte i forhold til Vesterålen. Det ble landet hele 11 ganger mer juksafanget torsk i Vesterålen enn på Senja. Av autolinefanget torsk ble det landet mest i Vesterålen. Det mest brukte redskapet på Senja var garn, mens snurrevad var mest brukt i Vesterålen, sett i forhold til landet kvantum ved de to regionene.

I tabell 2 kan vi se et skjematisk oppsett på fordelingen av de registrerte fiskerne i 2017 ved de undersøkte regionene. Det var omtrent tre ganger mer fiskere og dobbelt så mange fartøy i Vesterålen enn på Senja. Ved å regne ut gjennomsnittlig antall fiskere per fartøy viste det seg at det i 2017 var 1,8 fiskere per fartøy i Vesterålen, og 1,4 fiskere per fartøy på Senja.

Tabell 2. Antall fartøy og fiskere som var registrert på Senja og i Vesterålen i 2017 (kilde: fiskeridirektoratets database).

Senja	2017	
	Fartøy	Fiskere
Torsken	30	27
Berg	28	22
Lenvik	96	165
Tranøy	11	16
Totalt	165	230
Vesterålen	2017	
	Fartøy	Fiskere
Andøy	68	136
Sortland	50	108
Øksnes	129	224
Bø I Nordland	64	95
Hadsel	40	66
Totalt	351	629

Tabell 3 viser gjennomsnittlig mengde rund torsk som ble fanget i 2017 per fartøy og per fisker. Verdiene for rundvekt her hentet fra tabell 1. Gjennomsnittlig fangst per fartøy på Senja var 115 407 kg, mens gjennomsnittlig fangst per fartøy i Vesterålen var 100 394 kg. Gjennomsnittlig fangst per fisker på Senja var 82 792 kg, mens gjennomsnittlig fangst per fisker i Vesterålen var på 56 022 kg.

Tabell 3. Gjennomsnittlig mengde torsk som ble fanget per fartøy og per fisker på hhv Senja og i Vesterålen i 2017.

	Antall kg rundvekt (fra tabell 7)	Gj.sn. fangst per fartøy	Gj.sn fangst per fisker
Senja	19042134	115407	82792
Vesterålen	35238122	100394	56022

Fiskerne på Senja hadde dermed 32% mer arbeid per fisker og 13% mer arbeid per fartøy enn i Vesterålen. Det ville uten tvil gått på bekostningen av kvaliteten om den fangstmengden som kom inn var for stor til at fiskerne klarte å håndtere den slik at det samsvarte med forskningen (Akse, 2012). En kan ikke gå ut fra at kvaliteten er noe dårligere med de opplysningene som foreligger, selv om det kan vises til færre fiskere.

Tabell 4 viser andelen fiskere som var registrert i Fiskeridirektoratets registre i 2017. Andelen fiskere under 40 år var størst i Vesterålen. I aldersgruppen 40-66 år var flest fiskere men lavest prosentandel i Vesterålen. Den prosentvise andelen av fiskere over 67 år var omtrent likt fordelt mellom Senja og Vesterålen.

Tabell 4. Antall og prosentvis aldersfordeling hos fiskere fra Senja og vesterålen i 2017 (kilde: Fiskeridirektoratets database).

	2017	2017	2017	2017
Aldersgruppe	Vesterålen antall	Senja antall	Vesterålen %	Senja %
<20	11	3	2,0	1,3
20-29	99	31	17,6	13,5
30-39	94	41	16,7	17,8
40-49	122	46	21,7	20,0
50-59	125	62	22,2	27,0
60-66	58	27	10,3	11,7
67-69	23	10	4,1	4,3
Over 70	31	10	5,5	4,3
Totalt	563	230	100	100

Tabell 5 viser en oversikt over fersk torsk som ble registrert som skadet og ikke skadet torsk ved landing i de to regionene. 1,9% av fangsten som ble landet på Senja var registrert som skadet, og 0,2% av det som ble landet i Vesterålen ble registrert som skadet torsk. Torsk som ble A-klassifisert, altså torsk uten fangstskader, var hhv 98,1% på Senja og 99,8% i Vesterålen. Disse verdiene tilsier at det skal ha vært levert store mengder torsk av svært god kvalitet ved begge regionene. Beregnet etter tabell 3 utgjorde dette at 361800 kilo på Senja og 70476 kilo i Vesterålen ble registrert som skadet fisk. Tatt i betraktning av at det var større fangstmengde per fisker på Senja, så kan det kanskje forklares som en mulig årsak til den store andelen skadd fisk som var registrert.

Tabell 5. Andel skadd torsk registrert på sluttseddel i perioden januar- april 2017 på Senja og i Vesterålen.

Fersk torsk	A-klassifisert	Skadet	Totalsum
Senja	98,1 %	1,9 %	100,0 %
Vesterålen	99,8 %	0,2 %	100,0 %

4.2 Demografisk inndeling

Da det var lagt inn mulighet for å svare i fritekst i spørreundersøkelsen, kom det inn mange gode innspill fra både fiskere og ansatte på mottak. Disse er gjengitt i sitat med en kode som viser til region og tittel, samt tall som indikerer nummeret på respondenten. Intervjuene er også gjengitt med koder til regionen og informanten. Kodene er som følger: SM[tall] (Senja mottak), SF[tall] (Senja fisker), VM[tall] (Vesterålen mottak) og VF[tall] (Vesterålen fisker).

4.2.1 Respondenter

Respondentene er satt inn i en tabell for en bedre oversikt over yrke, kjønn, utdanning, alder og fartstid på båt eller i bedrift.

Den demografiske fordelingen (tabell 6) viser at mottakene på Senja er mye eldre enn de i Vesterålen. Alderen på utvalget, derav flest ledere, er høyere på Senja enn i Vesterålen. Det er en større andel som har høyere utdanning i Vesterålen, mens den største andelen av utdannede på Senja er fra videregående skolen. Basert på utvalget, kan en da si at det ser ut til å være høyere utdanning ved mottakene i Vesterålen enn på Senja. Dette kan gjenspeile seg i at det er en mye yngre generasjon i Vesterålen, og tilgangen til høyere utdanning for dem var bedre enn for de som er eldre. En kan også se at de av respondentene som var ansatt på Senja hadde en større andel lengre fartstid på et mottak enn de i Vesterålen.

Tabell 6. Antall og prosentvis demografisk fordeling over besvarelser fra mottak.

Kategori	Variabler	Antall Senja mottak	Antall Vesterålen mottak	Prosent Senja mottak	Prosent Vesterålen mottak
Kjønn	Mann	7	100	78	6
	Kvinne	2	0	22	0
Alder	Under 30 år	0	0	0	0
	30-40 år	1	4	11	67
	40-60 år	8	2	89	33
	Over 60 år	0	0	0	0
Yrke	Produksjonsmedarbeider	0	0	0	0
	Kaiformann	3	1	33	17
	Administrasjonsmedarbeider	1	0	11	0
	Ledelse	5	5	56	83
Antall år på mottak	0-10 år	0	0	0	0
	10-20 år	1	2	11	33
	Over 20 år	8	4	89	67
Utdanning	Ingen	0	0	0	0
	Ungdomsskole	1	0	11	0
	Videregående skole	3	1	33	17
	Fagbrev	1	1	11	17
	Høyere utdanning	2	2	22	33
	Annen utdanning	2	2	22	33
Alder på bedrift	0-10 år	0	1	0	17
	10-20 år	0	1	0	17
	20-30 år	1	1	11	17
	over 40 år	8	3	89	50

Når en ser på kjønnsfordelingen hos fiskerne i utvalget (tabell 7), så er fiskeryrket uten tvil et mannsdominert yrke på lik linje med mottakssiden. De største demografiske forskjellene mellom fiskere på Senja og Vesterålen i utvalget, er at i variabelen «antall yrkesaktive år», var det det dobbelt så stor andel som var «ny» som fisker i Vesterålen med bare 0-10 år fartstid. Samtidig hadde de bare halvparten så stor andel som hadde jobbet som fisker i 10-20 år enn det Senja hadde. Dette kan tyde på at det er større rekruttering av nye fiskere i Vesterålen enn det er på Senja. Utdanningsnivået er relativt jevnt fordelt på lik linje med aldersfordelingen hos fiskerne, men dette blir satt nærmere i sammenheng i tabell 8.

Tabell 7. Prosentvis demografisk fordelingen over besvarelser fra fiskerne.

Kategori	Variabler	Antall Senja fiskere	Antall Vesterålen fiskere	Prosent Senja fiskere	Prosent Vesterålen fiskere
Kjønn	Mann	31	44	97	98
	Kvinne	1	1	3	2
Alder	Under 30 år	7	14	22	31
	30-40 år	8	10	25	22
	40-60 år	15	19	47	42
	Over 60 år	2	2	6	4
Tittel	Hobby- /fritidsfisker	2	1	6	2
	Yrkesfisker	30	44	94	98
Antall år i fiskeryrket	0- 10 år	7	20	22	44
	10-20 år	13	5	41	11
	Over 20 år	12	20	38	44
Utdanning	Ungd.sk.	8	14	25	31
	Videregående skole	7	13	22	29
	Fagbrev	5	9	16	20
	Høyere utdanning	9	7	28	16
	Ingen	2	2	6	4
	Annen utdanning	1	0	3	0

Utdanningsnivået er satt i sammenheng med alder hos fiskerne (tabell 8). For de under 30 år har nesten en dobbel så stor andel fiskere fra Vesterålen fagbrev enn for de på Senja i samme aldersgruppe. Det er derimot omtrent dobbelt så mange som har høyere utdanning av fiskerne på Senja. I alderen 30-40 år, er det nokså jevn fordeling mellom regionene, men andel fiskere med videregående skole (Vgs) er dobbelt så høy på Senja. Ellers er det en relativt lik andel med ungdomsskole, fagbrev og høyere utdanning. I aldersgruppen 40-60 år er det ungdomsskole og høyere utdanning som regjerer i begge regionene, i tillegg har er større andel i Vesterålen fagbrev. For de over 60 år er andelen fiskerne på Senja større med både fagbrev og høyere utdanning.

Tabell 8. Prosentvis fordeling av alder og utdanningsnivå for fiskere på Senja og i Vesterålen.

Alder	Utdanning	Senja fiskere %	Vesterålen fiskere %
Under 30	Ungdomsskole	3	7
	Videregående skole	6	13
	Fagbrev	3	7
	Høyere utdanning	9	4
30-40	Ungdomsskole	6	7
	Videregående skole	9	4
	Fagbrev	6	7
	Høyere utdanning	3	2
	Ingen utdanning	0	2
40-60	Ungdomsskole	13	18
	Videregående skole	6	9
	Fagbrev	3	7
	Høyere utdanning	13	9
	Ingen utdanning	6	0
	Annen utdanning	3	0
Over 60	Videregående skole	0	2
	Fagbrev	3	0
	Ingen utdanning	0	2
	Høyere utdanning	3	0

4.2.2 Fartøy

Det er laget en tabell med fartøytyper og fartøystørrelse for å se i hvilken fartøygruppe de fleste svarene kom fra. Den største svargruppen ved begge regionene er sjark og snurrevadfartøy i fartøygruppene 10-10,99 meter og 11-14,99 meter.

Tabell 9. Fartøy som fiskerne hadde tilhørighet til.

	Antall	Antall	Prosent	Prosent
	Senja	Vesterålen	Senja	Vesterålen
Sjark	20	32	63	71
Snurrevadfartøy	10	12	31	27
Tråler	0	2	0	4
Autolinefartøy	3	0	9	0
Fritidsbåt	4	2	13	4

Det her vært en relativt god fordeling av svar fra fiskerne i forhold til fartøy og fartøystørrelser (tabell 9 og tabell 10). Ikke uventet er det flest svar fra den minste fartøygruppen sjark (med garn, line og juksa) og snurrevad som er gruppene da det er disse gruppene som fisker mest og leverer mest ved de gitt lokasjonene (figur 6).

Tabell 10. Fartøystørrelsen som fiskerne hadde tilhørighet til.

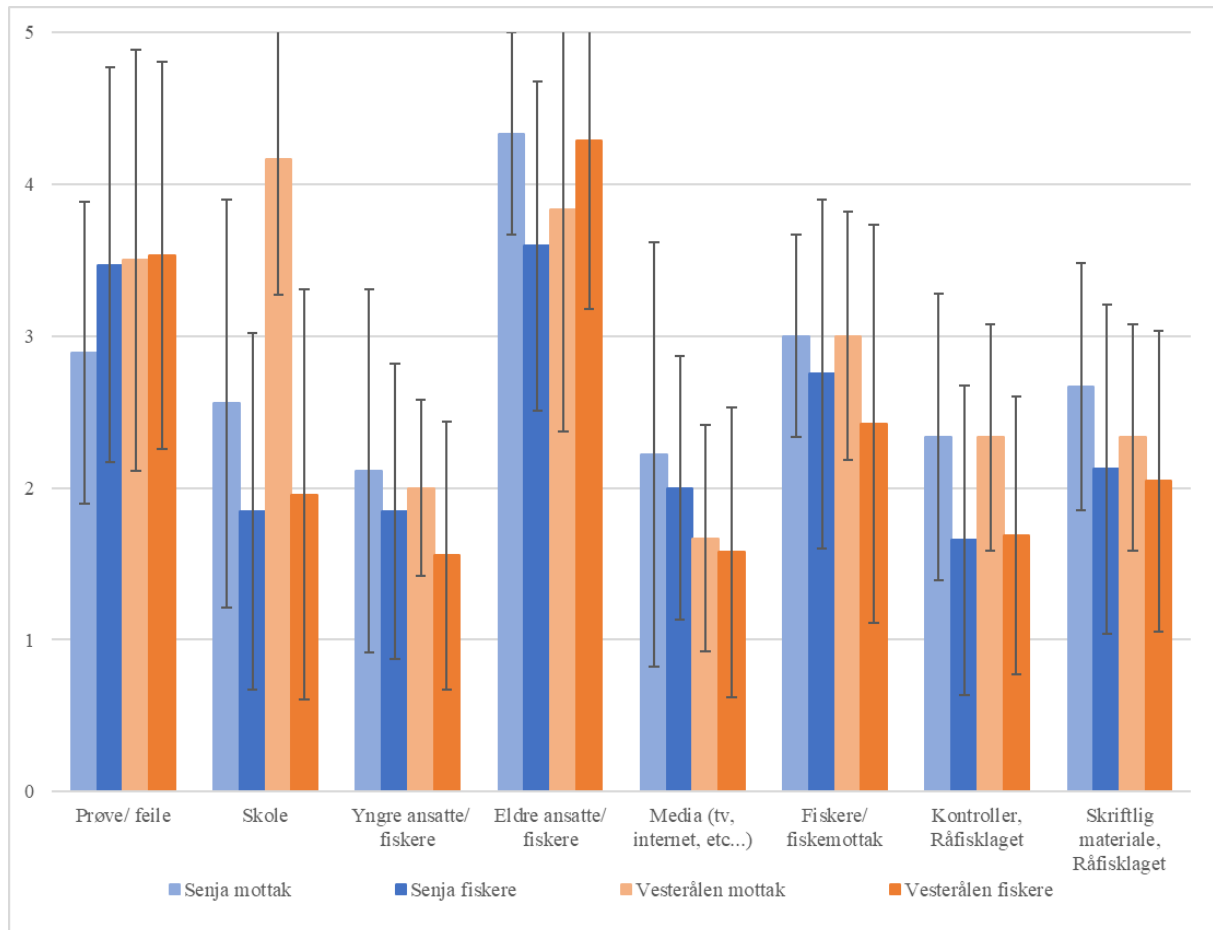
	Antall	Antall	Prosent	Prosent
	Senja	Vesterålen	Senja	Vesterålen
Under 10 meter	4	5	12	11
10-10,99 meter	9	16	27	36
11-14,99 meter	8	12	24	27
15-20,99 meter	3	3	9	7
21-27,99 meter	4	3	12	7
Over 28 meter	4	6	12	13

4.3 Spørreundersøkelser

Resultatene som følger er analysert fra svar som kom inn via spørreskjema, supplert med svar fra intervju. Det kom inn til sammen 78 svar fra fiskerne. Etter gjennomgang av hvert enkelt svar, ble ett svar forkastet da det kom tydelig frem at dette var gjort uten hensikt å komme med egne meninger. Dette viste seg i gjentakende like svar og tiden som ble brukt på hele undersøkelsen var betraktelig mye kortere enn resten. Det totale svarantallet som ble med i analysene fordelte seg 32/45 fra hhv Senja og Vesterålen. Dette utgjorde en svarprosent på 13,9% fra Senja, og 7,2% fra Vesterålen sett ut fra antall fiskere som var registrert i 2017 (tabell 2).

4.3.1 Kompetanse

Ettersom det er sett en økning i kompetanse gjennom utdanning i fiskerinæringen (Hansen; Reiertsen, 2018) ble dette lagt vekt på i spørreundersøkelsen for å undersøke kompetansen til respondentene på Senja og i Vesterålen.

Figur 7. Opphavet for kompetansen om fangst, fangsthåndtering og kvalitet til fiskere og mottak. Variablene 1 til 5 var «Ingenting, svært lite, litt, mye og svært mye»

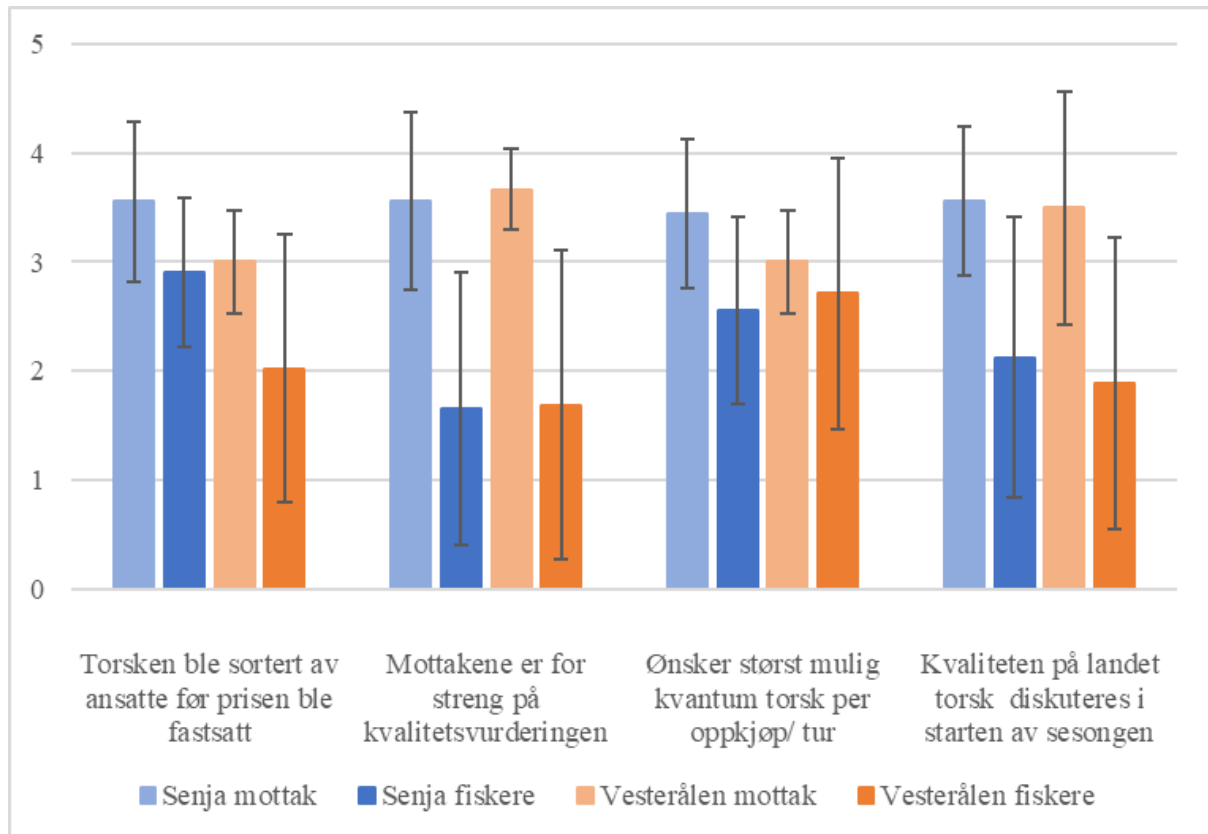
Figur 7 viser en oversikt over mottakenes og fiskernes opphav til deres kompetanse om fangst, fangsthåndtering og kvalitet. En kan se at opplæringen fra eldre ansatte og eldre fiskere har en høyest rangering fra alle, men Senja mottak og Vesterålen fiskere hevder seg litt mer enn Senja fiskere og Vesterålen mottak. Det har vært sett et generasjonsskifte på Senja ved flere mottak. Respondentene var stort sett ledere, og en kan dermed anta at det er den forrige generasjonene som har stått for opplæringen av dem. Mottakene på Senja hadde også eksistert lengst, slik at en kunnskapsoverføring innad i mottak mellom generasjoner ikke har vært til å unngå.

Prøve/ feile metoden har omtrent like mye påvirkning på opplæring hos samtlige, men med stor spredning i svarene. Mottakene ved begge regionene mener at fiskerne har lært dem litt, mens fiskerne ikke mener at mottakene har lært de like mye i retur. Her er spredningen i svarene stor hos fiskerne, mens spredningen er mindre hos mottakene. Mottakene fra begge regionene hadde en større opplæring fra Råfisklaget enn fiskerne. Spredningen på mottakenes svar varierer fra «svært lite» mot «mye», mens spredningen hos fiskerne er fra «ingenting» til «litt». Da det var syv mottak i Vesterålen som ikke var skreisertifisert i 2017, kan en anta at det er derfor det er noen som har svart at de ikke har noen opplæring fra Råfisklaget. På Senja var det kun ett mottak som ikke var sertifisert. Dette er nok årsaken til at det er noe spredning i svarene. At fiskerne hadde lite opplæring fra dem tyder på at dialogen mellom mottakene og fiskerne ikke er god nok da Råfisklaget har lagt dette ansvaret på mottakssiden. Dette samsvarer med Joensen et al. (2017) sine beretninger om dårlig kommunikasjon mellom mottak og fiskere.

Alle fiskere har hatt svært lite opplæring fra skole. Mottakene på Senja har mellom svært lite og litt, mens mottakene i Vesterålen oppgir at de har hatt mye opplæring fra skole. Dette kan vises til i tabell 6, der det kommer frem at mottakene i Vesterålen har et høyere utdanningsnivå enn mottakene på Senja.

Forventinger, opplevelser og vurdering av kvalitet

Det er gjort undersøkelser på hvordan fiskerne og mottakene opplever hverandres arbeid for kvalitet. Disse er satt opp mot hverandre for å vise til om det er samsvar mellom fiskere og mottak.

Figur 8. Fiskemottakenes og fiskernes forventinger, opplevelser og vurderinger av hverandre og seg selv. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer helt»

Den første tredje og fjerde påstanden i figur 8 viser hvordan fiskerne så på mottakene, og hvordan mottakene så på seg selv. Andre påstand viser hvordan fiskene så på mottakene og hvordan mottakene trodde at fiskerne så på mottakene. Fiskerne oppfattet ikke mottakene som for strenge på kvalitetsvurdering av fisken. Mottakenes oppfatning var at fiskerne syntes at de var for strenge på kvalitetsvurdering. Dette kan være et godt eksempel på dårlig kommunikasjon mellom fiskerne og mottakene. Hvis de er mer tydelige mot hverandre og deres ønsker og forventninger, så vil det kunne føre til mindre uenighet mellom partene. I et intervju med en bedrift i Vesterålen ble det fortalt av VM1 at de tilrettelegger for fiskerne, men de føler ikke at fiskerne tilrettelegger for dem. De går gjerne hånd- i hånd og har en god dialog, men

gjern med litt gnisninger imellom. Det vil si de samarbeider med fiskerne, men tør ikke konfrontere fiskerne med spørsmål om kvaliteten på fisken av frykt for å miste råstoffet. Dette samsvarer med Joensen et al. (2017) sine funn.

VM1 fortalte videre at fiskerne tar størst mulig fangst hver gang, og deres generelle oppfatninger av fiskerne er at torsken skal raskets mulig opp av havet og til best mulig pris. Men de opplever noe har begynt å røre seg hos fiskerne og de kan se en svak endring i deres holdning. Fiskerne snakker mer om kvalitet nå enn tidligere. Resultatene (figur 8) viser imidlertid at fiskerne ville ta opp mindre kvantum enn det mottakene ville ha. Bortsett fra en større spredning i svarene til fiskerne i Vesterålen, kan en si at resterende respondenter en nokså enige. Mottakene vil ha mer fisk per kjøp enn fiskerne vil ha per tur.

Ansatte på mottakene og fiskernes holdninger til kvalitet observeres og bemerkes av hverandre. Dette kan skape oppfatninger gjort ut fra enkelte og dermed danne seg et «fullstendig» bilde. En oppfatning som er gjort kan være vanskelig å endre på i ettertid. Når partene ikke snakker sammen kan det resultere i konsekvenser for både produksjon og markedet slik som beskrevet av Heide and Henriksen (2013). Der forespeiles det at mottakene vil merke det mest på økte arbeidskostnader, redusert bruksområder for råstoff og redusert utbytte i produksjonene og flere reklamasjoner, nedprioritert leverandør og lite produktmiks i markedet. Uansett hvilket bruksområde torsken ender opp til, så vil redusert råstoffkvalitet få konsekvenser for markedsverdien.

En annen ting som er verdt å merke seg er at mottakene ved begge regionene mener at kvaliteten ble diskutert i begynnelsen av sesongen i større grad. Fiskerne på sin side mente at dette stemte i mindre grad, med store variasjoner i svar for begge regionene. Det kan tyde på at de som har svart har ulik dialog med mottakene. Nærmere undersøkelser viste at de fiskerne på Senja som sa de var lojale mot bestemte mottak, svarte også at de diskuterte kvalitet med formann i starten av sesongen. Venenskapet med formannen var imidlertid ikke like bra hos dem. Venenskapet var derimot bedre hos de som ikke diskuterte kvaliteten i større grad. Fiskerne var også lojale til disse mottakene. Mottakene på Senja syntes derimot at de hadde et godt vennskap til fiskerne selv om de diskuterte kvalitet med dem.

Der fiskerne i Vesterålen hadde både lojalitet og vennskap til mottaket var det svært få som diskuterte kvaliteten med formannen. De mottakene som svarte at de diskuterte kvaliteten

med fiskerne oppga at de hadde et mindre vennskapelig forhold til fiskerne. De mottakene som oppga at de hadde et bedre vennskap med fiskerne tok opp disse temaene i mindre grad. Resultatet kan tyde på at dette er et noe betent tema. Kanskje kan det være mottakene som ikke tør å starte dette samtaleemnet i frykt for å miste råstofftilgangen da de kan virke for kravstore overfor fiskerne fordi de mente at fiskerne satt på makten slik som Joensen et al. (2017) kan vise til.

I følge disse fiskerne er det mangelvare på enkelte krav:

«Man skulle kunne bedt fiskekjøperne om å ikke ta i land så mye fisk, den må behandles samme dag som den kommer i land» (Sitat: VF3).

«Mener at store fangster ødelegger mye for kystfiskere som er opptatt av kvalitet og kun tar ombord det de kan håndtere. Fiskebrukene burde være mer frempå for å avtale kvalitet med fiskere og betale deretter slik at vi unngår store kvantum som blir guano pga. dårlig håndtering» (Sitat: VF5).

Hvis mottakene i større grad skal begynne å stille kvalitetskrav til fiskerne, og deretter betale de for faktisk kvalitet, så vil dette kanskje slå ut i Råfisklagets sine data for andel registrert skadd fisk. SM1 forteller at samarbeidet med fiskerne med hensyn på mengde fisk som landes kan styres til en viss grad, men det oppleves at skadd fisk ikke blir registrert slik den skulle vært registrert på grunn av konkurranse om pris. Store mengder skadd fisk får dessverre full pris fordi fiskerne sitter på makten. Dette kan forsvare det svake antallet skadd fisk som Råfisklaget registrerte i tidsrommet for undersøkelsen (tabell 5). En kan se at Vesterålen har færre andeler som var registrert som skadd fisk. Dette er med på å underbygge påstanden om at konkurransen om råstoffet er tøffere i Vesterålen enn på Senja.

4.3.2 Håndtering av fisk

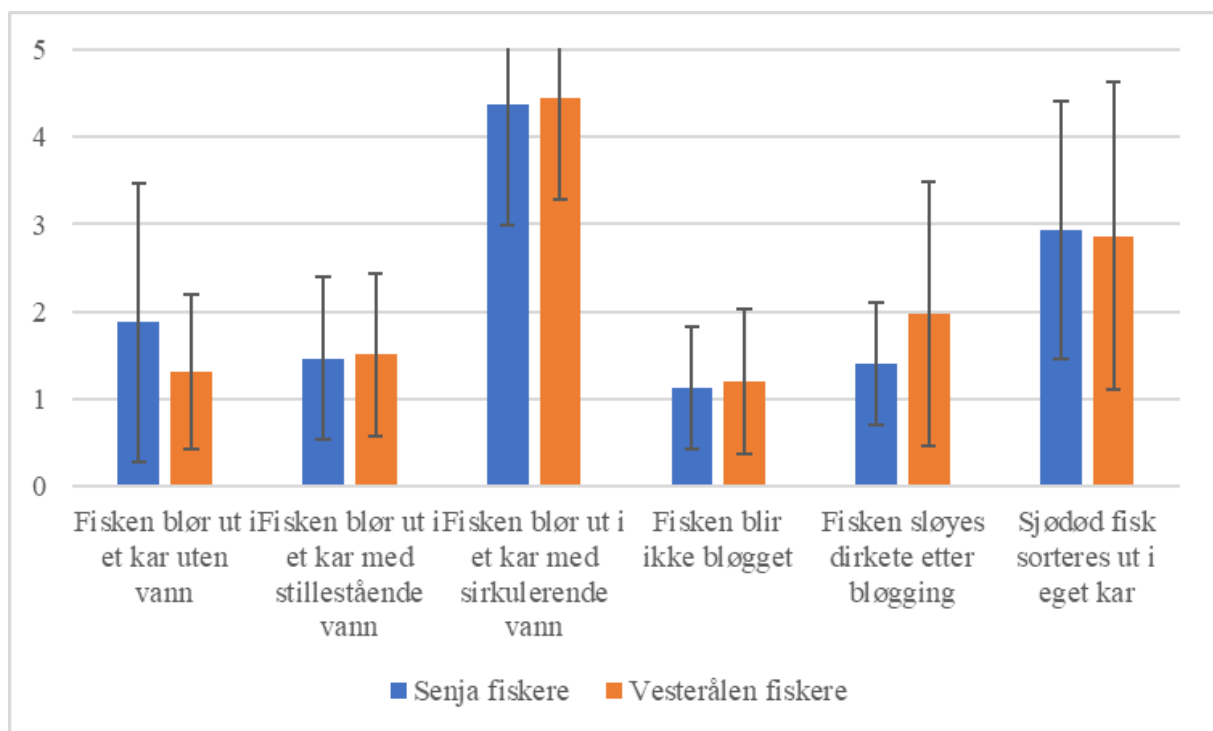
Det som avgjør fiskens kvalitet er fiskernes egeninteresse, innsatsen og rutiner som legges ned før landing. Det som avgjør den videre kvaliteten er ivaretagelsen av fisken på mottaket etter landing. Kunnskap om faktorer som påvirker kvaliteten er gjeldende for både fiskere og mottak.

Fiskernes egeninnsats

Det ble gitt noen påstander til fiskerne om kvalitet og deres egeninnsats for kvalitet. Fiskerne ved begge lokalitetene mente at det «stemte delvis» at deres fisk var bedre enn gjennomsnittet. Alle mente at det stemte i mindre grad at det ble for dyrt å bruke for mye tid på havet per kilo fisk, at kvaliteten var noe som diskutertes kun i begynnelsen av sesongen, at det var viktig å få mest mulig fisk per tur og at de hadde et ønske om bedre tid til ivaretagelse av fisken. Disse ga ingen utslag i noen forskjeller, men er positivt i forhold til samarbeid om kvalitet.

Rutiner for ivaretagelse av fisk om bord

Det er lagt opp til at fiskerne skal følge rutiner om bord som er beskrevet i Norsk standard 9406. Noen påstander om rutiner i ble gitt i spørreundersøkelsen for å avdekke fiskernes rutiner for å ivareta torsk.

Figur 9. Fiskernes rutiner ombord for å ivareta fisken. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».

I figur 9 vises svar fra fiskerne om rutinene som utføres om bord på fiskefartøy. Det ble utført utblødning i kar uten vann i større grad på Senja enn i Vesterålen. Seks respondenter på Senja har svart at det fra det stemmer delvis til alltid, mens fire respondenter har svart det

samme i Vesterålen. Dette er ti respondenter som ikke jobber for å få opp kvaliteten. Disse fiskerne kan vises til H. Eide and Eide (2007) sin beskrivelse av Bales teori der den negative gruppen ødelegger gruppeprosesser for ulike problemstillinger. I dette tilfellet arbeidet om å fremme kvalitet. Ved å se på hvert enkelt svar kom det frem at dette så ut til å gjelde hovedsakelig sjark og snurrevad fartøy under 10,99 meter eller over 28 meter. Det var stor spredning i alder på fiskerne som hadde på disse rutineene, men felles for dem at de var 2.- eller flergenerasjons fiskere. Hvis man ser på aldersfordelingen hver for seg mellom Senja og Vesterålen, kan en derimot se at de som svarte på Senja hadde en aldersfordeling fra under 30 til 40 år, mens i Vesterålen var aldersfordelingen fra 40 til over 60 år. Når en sammenligner med figuren om opplæring (figur 7), der eldre fiskere har størst innvirkning på opplæring, så kan en forstå at denne rutinen enkelt forplanter seg videre til nye fiskere. Likevel kan en se at av alle respondenter hadde de fleste har for rutiner om å blør ut fisken i et kar med sirkulerende vann. Dette kan ha en sammenheng med at kompetansen hos de yngre fiskerne (fra 40 år og ned) er høyere enn for de over 60 (tabell 8), samtidig ble dette utført av fiskere med alle typer utdanningsbakgrunn. Siden det er så få som blør fisken ut uten vann, kan dette muligens tyde på at denne rutinen er i ferd med å fases ut. Dette vil i så fall være bra da denne metoden ikke samsvarer med anbefalte metoder for kvalitetsheving av landet torsk (Akse, 2012).

En kan se at det «stemmer delvis» at sjøddød fisk sorteres og legges i eget kar etter bløgging, med stor spredning i svarene fra begge lokaliteter. Det vil si at det gjøres i både større og mindre grad både på Senja og i Vesterålen. Noe som er det motsatte av det som står som står i «Forskrift om kvalitet på fisk og fiskevarer», om sortering av sjøddød fisk.

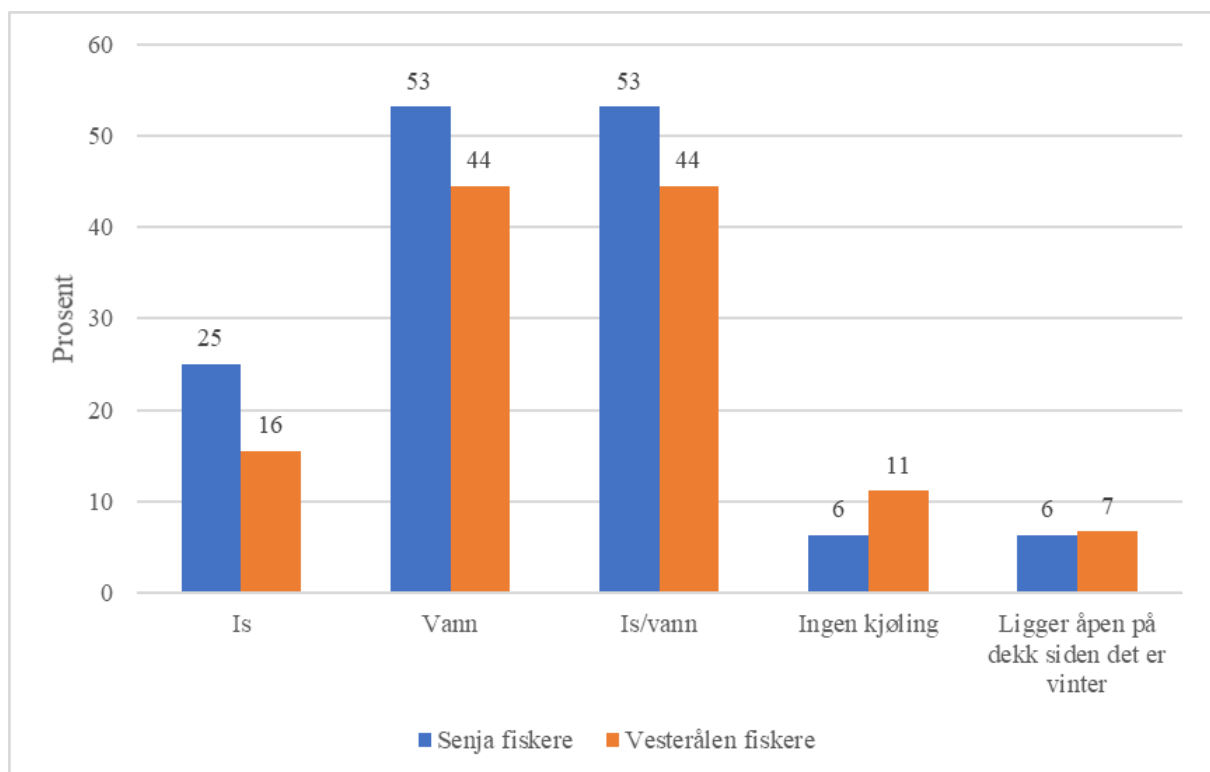
Informasjon som er hentet ut fra spørreundersøkelsen på enkelt svar om bløgging viser til at de fleste utfører dette. De som hadde avvikende svar var tre respondenter som viste seg å være to trålere og en fritidsbåt der alle utførte direktesløyning. Det er positivt at alle andre fiskere svarer for bløgging, da det samsvarer med god kvalitet som vist i forskrift. Det er imidlertid ikke gjort rede for hvilken bløggemetode som ble benyttet.

Fiskere på Senja sløyde ikke fisken direkte etter bløgging. Her svarte fiskerne i Vesterålen fra det «stemte ikke» til det «stemte delvis». Det vil si at det ble gjort av noen. Denne operasjonen er ikke å anbefale da fisken ikke får tid til å tømme alle årer for blod, og det vil da

resultere i rød filet og buk i fisk fra Vesterålen (Akse, 2012). Nærmere undersøkelser viste at det var trålere som utførte direktesløyting.

«Vi bør jo få bedre betalt for topp, fersk juksa fisk som er sprell levende når den blir bløgget og blør ut i rennende sjøvann.» (Sitat SF4).

Det ble sett på ulike kjølemetoder som fiskerne hadde som rutiner om bord. Fiskerne kunne markere for is, vann, is/vann, ingen kjøling og ligger åpen på dekk siden det er vinter.

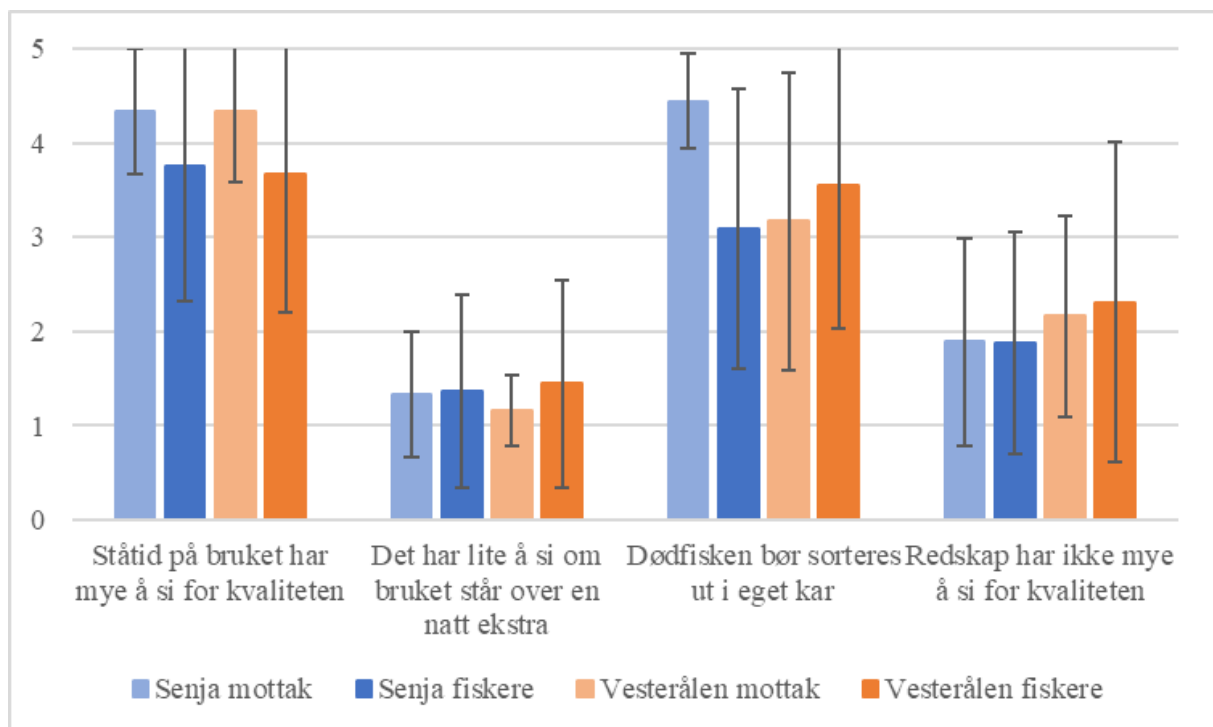
Figur 10. Prosentvis fordeling over fiskernes svar på rutiner for kjøling ombord.

Figur 10 viser den prosentvise fordelingen med fiskernes bruk av kjølemetoder. Da spørsmålet om kjølemetoder ble lagt til spørreundersøkelsen, ble den utformet slik at de hadde mulighet til å krysse av for flere kjølemetoder. Dette viste seg å være et lurt valg da det kom opp hele 14 kombinasjoner på ulike kjølemetoder som var i bruk. Da det er mye forskning på området om kjøling av fisk, antok jeg at de fleste visste hvordan dette skulle gjøres, men tok også samtidig med to variabler som «ingen kjøling» (6% og 11%) og «åpen på dekk siden det er vinter» (6% og 7%). Disse to variablene ga overraskende mange svar til at dette skulle være velkjent for «alle» at det var metoder som ikke var egnet, og det kan tenkes at kunnskapen som

er lagt ned i mye forskning ikke er nådd frem til alle fiskerne slik det var tenkt. Samtidig samsvarer det med funn fra 2017 om manglende kjøling (Joensen et al., 2017). Ved å undersøke kjølemetoder mot alder og utdanning, var det ingen spesiell gruppe som utmerket seg, og det var fiskere både med og uten utdanning. Da det var eldre med fagbrev og høyere utdanning som også hadde denne praksisen, kan disse ha videreført deres praksis på nye fiskere som var med å svare på undersøkelsen. Da det ikke er mulig å finne ut om disse jobbet på samme fartøy, er dette noe som en ikke kan utforske nærmere. Mange (53% og 44%) krysset av for isvann, men like mange krysset også av for bare vann. Den siste metoden for kjøling er ikke tilstrekkelig nok for å få fisken ned mot den anbefalte lagringstemperaturen ((Lynum & Rustad, 1996). De fiskerne som har svart at de bruker bare vann som kjøling, kan i realiteten brukt RSW, som er rask nedkjøling av kjølt sjøvann. Dette ble dessverre ikke tatt med i undersøkelsen.

4.3.3 Redskap

Fiskerne og mottakene er sammenlignet med hverandre i deres oppfattelse av hvordan redskapet påvirker kvaliteten.

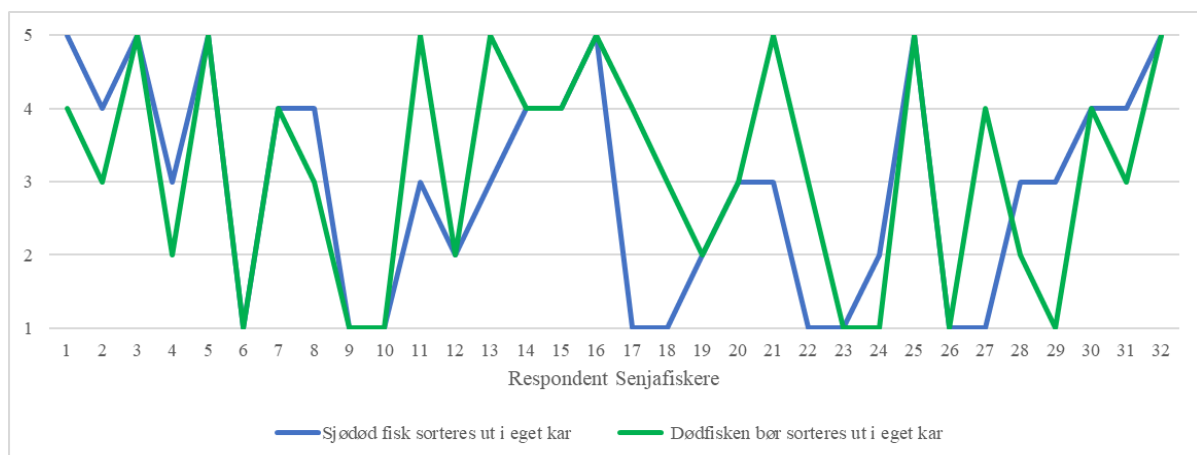

Figur 11. Fiskemottakenes og fiskernes meninger om ulike faktorer som påvirker kvaliteten på torsken. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».

Figur 11 viser mottakenes og fiskernes rangeringer over ulike påstander som kan påvirke kvaliteten. Alle skulle svare for hvor godt disse påstandene stemte eller ikke. Alle var enig i at det hadde noe å si om bruket sto over en ekstra natt i havet og at redskap hadde noe å si for kvaliteten. Mottakene på Senja mente det at dødfisk bør sorters ut i eget kar. Her svarte resterende at dette «stemte delvis».

Sortering av sjøddød fisk

Sortering av dødfisk skal gjennomføres da det er regulert etter forskrift. Siden det var mange som svarte at dette ikke ble gjort konsekvent, ble denne variabelen undersøkt nærmere. Figurene som følger viser at når linjene er sammenfallende, er det samsvar mellom det fiskeren vet bør gjøres og det som faktisk ble gjort (figur 12 og figur 13).

Figur 12. Sammenligning av fiskerne på Senja sine svar på spørsmålene om sjøddød fisk bør sorteres og om det faktisk sorteres. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».

Det ble gjort funn som viste seg at fiskerne var uenige med seg selv i hvordan dødfisken bør behandles og hva de faktisk gjorde. Da sjøddød fisk er det som genererer minst inntekt (Svorken et al., 2015), er dette en sak som må undersøkes nærmere. På bakgrunn av dette ble disse to variablene satt opp mot hverandre og fremvist i figur 12 og figur 13. Dette ble gjort for å undersøke nærmere om kompetanse eller fartøystørrelse kunne være en årsak til at fiskerne ikke gjorde som de skulle med sortering av sjøddød fisk. Figur 12 viser at det på Senja er svært stor uenighet på spørsmålet om dødfisken bør sorteres ut (grønn linje). Grupperingene fra Senja og Vesterålen i denne figuren og forestående figur blir etter hvert tildelt bokstav.

Åtte fiskere, gruppe A: nr. 6, 9, 10, 12, 19, 23, 24 og 26:

Mange fiskere svarte at det «stemte ikke eller i mindre grad» (blå linje) at dødfisken bør sorteres ut i eget kar. Disse gjorde omtrent det de sa en bør gjøre: å ikke sortere sjøddød fisk. Av disse var halvparten fra under 30 til 40 år og den andre halvparten var mellom 40-60 år. Det var jevnt fordelt mellom sjark og snurrevad, med en hovedvekt på de tre minste lengdegruppene: under 10 meter, 10-10,99 meter og 11-11,99 meter. Kun ett fartøy var 21-27,99 meter. I denne gruppen fiskere var det fire ulike utdannings- og aldersgrupper, med en hovedvekt på ungdomsskole og videregående skole. Det kan derfor være mulig å anta en manglende kompetanse på dette området, spesielt når samtlige hadde sin kunnskap fra eldre fiskere. Når eldre fiskere er sett nærmere på i forhold til utdanning, så var 10 av 17 fiskere enten uten utdanning, med ungdomsskole eller videregående skole. Kun syv fiskere hadde fagbrev eller høyere utdanning. Da det var de eldre fiskerne som ble oppgitt som grunnlaget for kompetansen om fangst, fangsthåndtering og kvalitet, så er det betenkelig om kunnskapsnivået hos fiskerne kan heves om ikke det skjer en endring i opplæringen av fiskere.

Syv fiskere, gruppe B: nr. 11, 13, 17, 18, 21, 22 og 27:

Fiskenes mente at dødfisken bør sorteres ut i eget kar, men de sorterte ikke likevel. Av disse var flest under 30 og opp til 40 år. Årsaken til mangelen på sortering kunne vært plassmangel på fartøyet, men det er ikke sett noen sammenheng i fartøy da det var svar fra sjark og snurrevad i alle lengdegrupper. En kan derfor anta at dette går ut på fiskernes egeninteresser til å holde på gamle rutiner, da kompetansen var høy i denne gruppen der tre av disse hadde høyere utdanning og to hadde fagbrev. Det en kunne se som en sammenheng av dem var at det var to som var under 30 år. Disse to de var de eneste i gruppen som innhentet kunnskap fra Råfisklagetets skriftlige materiale. Om disse to fiskerne jobbet sammen med noen av de eldre i gruppe A, ville det nok vært en stor sannsynlighet at de ikke ville sagt imot en fisker med høyere autoritet på grunn av deres alder. En kan dermed forstå hvorfor de havnet i denne gruppen.

Ti fiskere, C: nr. 3, 5, 7, 14, 15, 16, 20, 25, 30 og 32:

Disse mente at sjøddød fisk skulle sorteres, og de gjorde dette også. Dette var også den rette metoden å utføre fisket på etter forskriftene. I denne gruppen var det flest fiskere mellom 40 og 60. Disse var likt fordelt mellom sjark og snurrevad som igjen var jevnt fordelt innenfor alle lengdegrupper. Av disse hadde kun to av fiskerne fagbrev eller høyere utdanning. Resterende hadde ingen utdanning eller bare ungdomsskole. Dette viser derfor at en ikke

trenger utdanning for å oppdatere seg på håndtering av fisk da de fleste hadde oppdatert kunnskapen sin via skriftlig materiale fra Råfisklaget.

Syv fiskere, gruppe D: nr. 1, 2, 4, 8, 28, 29 og 31:

De mente at man ikke trengte å sortere, men gjorde det allikevel. I denne gruppen var det flest fiskere over 40 år med sjark på størrelse 10-10,99 meter. Disse fiskerne var de som kom med kommentarer i undersøkelsen om at det måtte betales mer for kvalitet, ellers var det uaktuelt å gjøre mer for kvaliteten. Det kan tyde på at fiskerne mener de har en god kvalitet på fisken fordi de gjør mer enn nødvendig, men i realiteten gjør de faktisk det de må gjøre. Dette tyder på lite kunnskap om forskrift for behandling av fisk. I denne gruppen viste det seg at de med høy utdanning og lav alder hadde tatt til seg lite opplæring fra Råfisklaget, og det lille de hadde lært var mest fra kontroll. Dette gjaldt også de med lav utdanning og høy alder. De som derimot hadde både høy utdanning og høy alder tok til seg mye fra Råfisklaget, både fra kontroller og fra skriftlig materiale. Det var bare én i gruppen med lav utdanning og lav alder, og denne fiskeren hadde tatt til seg kunnskap via fra Råfisklaget i mindre grad.

Det en kunne se av trenden på Senja var:

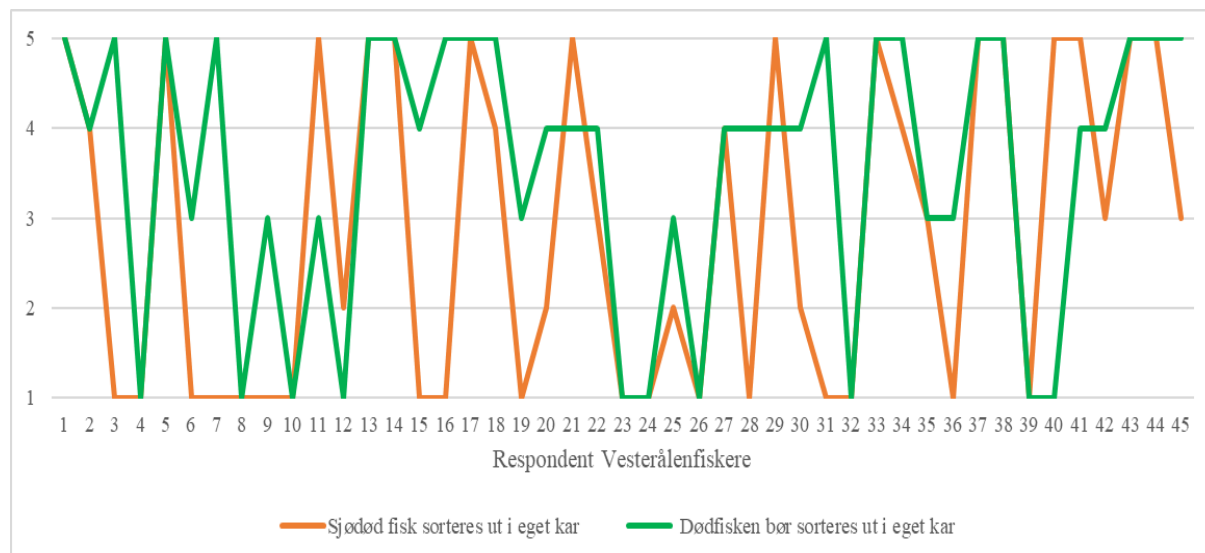
Fiskere med høy utdanning og lav alder hadde lite opplæring fra skriftlig materiale fra Råfisklaget, men mest fra Råfisklagets kontroller.

Fiskere med lav utdanning og høy alder hadde lite opplæring fra Råfisklaget skriftlig materiale, men mest fra Råfisklagets kontroll.

Høy utdanning og høy alder hadde mye opplæring fra både skriftlig materiale og

kontroll fra Råfisklaget. Disse hadde også mye opplæring fra de ansatte på mottak.

Figur 13 viser at det også i Vesterålen har en svært stor uenighet blant fiskerne på spørsmålet om dødfisken bør sorteres ut (grønn linje), og om fiskerne faktisk gjorde det (oransje linje).

Figur 13. Sammenligning av fiskerne i Vesterålen sine svar på spørsmålene om sjødød fisk bør sorteres og om det faktisk sorteres. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».

10 fiskere, gruppe E: 4, 8, 10, 12, 23, 24, 25, 26, 32 og 39:

Disse mente at en ikke behøvde å sortere ut dødfisk, og de gjorde det heller ikke. Det en kunne se av respondentene var at de i størst grad var i alderen under 30 og 30-40 år som hadde ungdomsskole og fagbrev som bakgrunn. I hovedsak hadde de liten eller ingenting kunnskapslæring fra Råfisklaget. Fartøygruppen som viste seg gjeldene i denne gruppen var sjark med en fartøystørrelse på 10-10,99 meter.

14 fiskere, gruppe F: nr. 3, 6, 7, 9, 15, 16, 19, 20, 25, 28, 30, 31, 36 og 45:

Disse mente at man skulle sortere ut dødfisken, men de gjorde ikke dette likevel. Aldersfordelingen var stort sett mellom 30-60 år, og utdanningsnivået var jevnt fordelt mellom ungdomsskole, vgs., fagbrev og høyere utdanning. Råfisklaget hadde ingen til liten grad innvirkning på deres kompetanse. Fartøygruppen som viste seg gjeldene i denne gruppen var sjark med en fartøystørrelse på 10-10,99 meter. Fartøystørrelsen kan dermed være en avgjørende faktor for at de ikke sorterte fisken da det kan være mangel på plass ombord.

20 fiskere, gruppe G: nr. 1, 2, 5, 13, 14, 17, 18, 21, 22, 27, 29, 33, 34, 35, 37, 38, 41, 42, 43 og 44:

Disse mente at man skulle sortere ut dødfisken. De gjorde også dette. Denne gruppen hadde en alder på stort sett mellom 40-60 år med ungdomsskole og vgs. som utdanning. Fartøygruppen som viste seg gjeldene i denne gruppen var sjark med en fartøystørrelse på 11-14,99 meter. Med tanke på størrelsen på disse fartøyene, kan man fastslå at andre fartøy med tilsvarende størrelse bør få plass til å utføre sortering på lik linje med denne gruppen.

To fiskere, gruppe H: nr. 11 og 40.

Disse mente at man ikke trengte å sortere ut dødfisken, men de gjorde dette allikevel. Disse to hadde fagbrev og ingen utdanning og var i aldersgruppen 40-60 og over 60 år. Den med fagbrev hadde i mindre grad kunnskap fra Råfisklaget, mens den med ingen utdanning hadde delvis kunnskapen sin fra Råfisklaget. Fartøygruppen som viste seg gjeldene i denne gruppen var sjark med en fartøystørrelse på under 10 meter. Når denne gruppen hadde lignende fartøy som gruppe G, kan en stille seg spørsmål om hva årsaken var til at gruppe G ikke sorterte fisken sin. Gruppe H hadde samme fartøystørrelser, og fikk det gjennomført. En kan derfor anta at det var egeninteresse i gruppe G som førte til at de ikke sorterte dødfisken i egne tanker.

Det en kunne se av trenden i Vesterålen var:

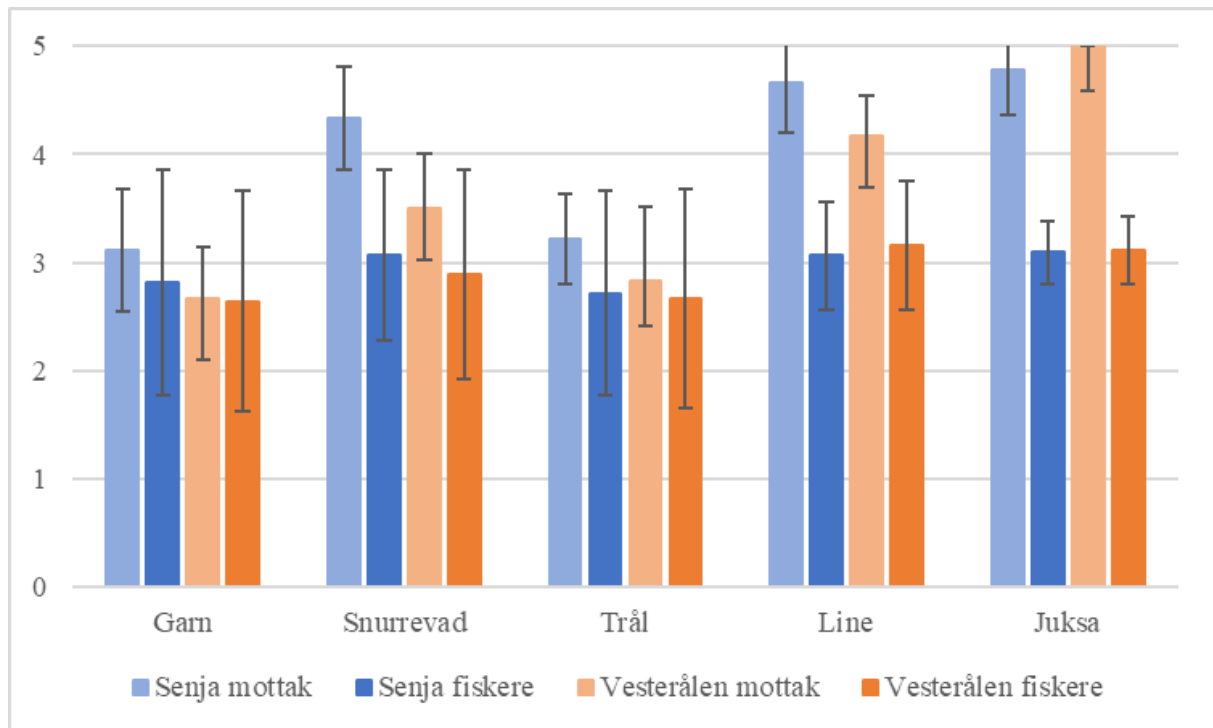
Fiskere med høy utdanning og lav alder hadde lite opplæring fra Råfisklagets kontroller, men mye fra skriftlig materiale.

Fiskere med lav utdanning og høy alder hadde lite opplæring fra Råfisklaget.

Fiskere med høy utdanning og høy alder hadde litt opplæring både fra kontroller og skriftlig materiale fra Råfisklaget.

Oppfatning av fangstredskap og kvalitet

Fiskerne og mottakene hadde ulike oppfatninger av hvilke redskap som genererte fisk med den beste kvaliteten.

Figur 14. Fiskemottakenes og fiskernes svar om redskap som gir beste kvaliteten på fangsten. Verdiene 1 til 5 betyr fra «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».

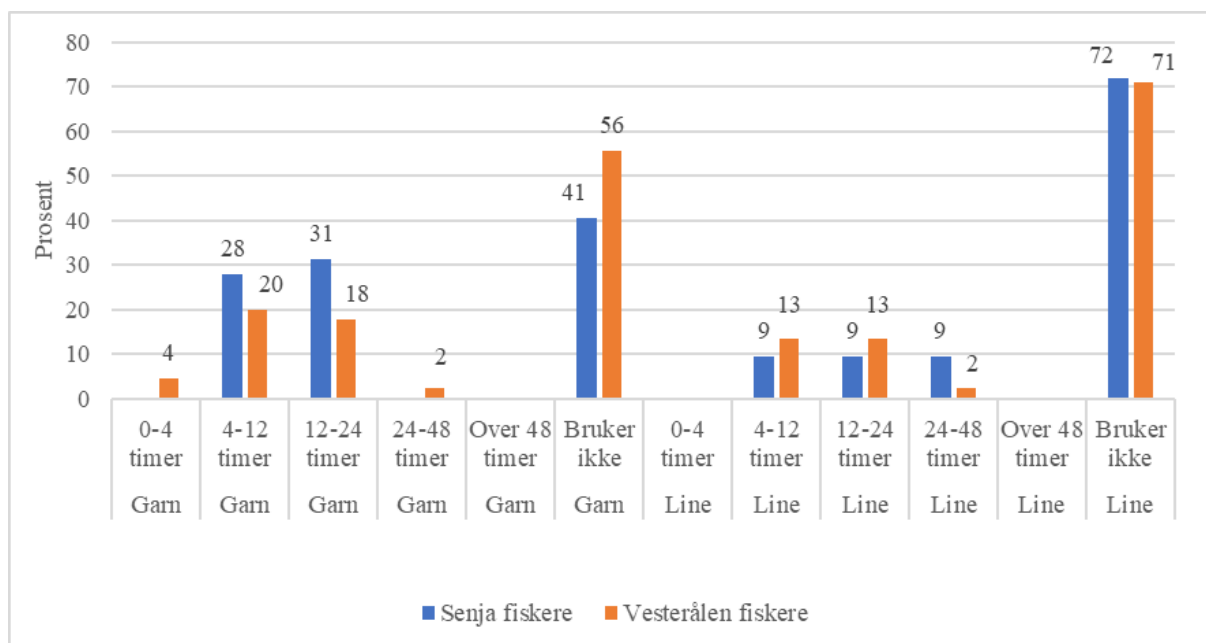
Figur 14 viser hvordan mottakene og fiskerne mente de ulike fiskeredskaper påvirker kvaliteten til det bedre. Det er tydelig å se at mottakene og fiskerne er uenig i hvilke redskap som gir best kvalitet på råstoffet. Mottakene på Senja og i Vesterålen mente at line- og juksafanget fisk ga den beste fisken. Mottakene på Senja mente også at snurrevad ga god kvalitet på fangsten. Mottakene i Vesterålen var ikke like enig i dette, men de syntes den ble god nok. Den tydelige forskjellen er at fiskerne ved begge lokalitetene mente at det «stemte delvis» at samtlige redskap kunne gi god kvalitet. Ingen var bedre enn andre. Det har vært lagt ut kommentarer fra enkelte fiskere, i tillegg til analysesvar, om at det handler ofte om bruken på redskapet, ikke hvilken type redskap som er i bruk (figur 11). Bruker du et redskap riktig, uansett hvilken type redskap, så vil du kunne høste god kvalitet. Med de riktige metodene, med ståtid, haletid, bløggetid, utblødingen, og kjøling, så vil et hvilket som helst redskap generere god kvalitet på råstoffet. Fiskernes svar samsvarer da med Heide and Henriksen (2013), men

ikke med mottakene. Dette er muligens ikke mottakene oppdatert nok på, men holder seg til de «gamle mønstrene» om hva som gir den fineste fisken. Samtidig kunne informant SM3 fortelle at fisken oppleves bedre nå enn tidligere, spesielt for snurrevad- og linefanget fisk, men også garnfanget fisk begynner å komme seg fordi ståtiden på garnet er kortere.

Under egen observasjon av fisket på Senja med en garnbåt på ca. 40 fot, ble det hentet opp to garnlenker. I disse to halene var det svært lite fisk, og det ble nevnt at det var mye lodde som var årsaken til dette. Første hal hadde kun 30 fisk der to av disse, ifølge fiskerne, egnet seg kun til salting. Resten ville gå som fersk da det var mye levende fisk i garnet. Hal nr. to hadde derimot en del torsk som så ut til å ha stått en stund i garnet da finnene var blitt røde, og fisken ellers var død før bløgging. Ingen sortering av fisk ble observert etter tininga av garn og bløgging, og all fisk så ut til å gå ned i samme karet for utblødning, både levende og sjøddød fisk. Fisken som kom om bord var stor fisk, så det ble levert et kar på kai som tilsvarte ca. 500 kg torsk. Ved levering på kai, var det ingen på mottaket som tok imot fisken. Fiskeren selv kjørte fisken inn på mottaket der samtlige ansatte var til pause.

Tidsbruk

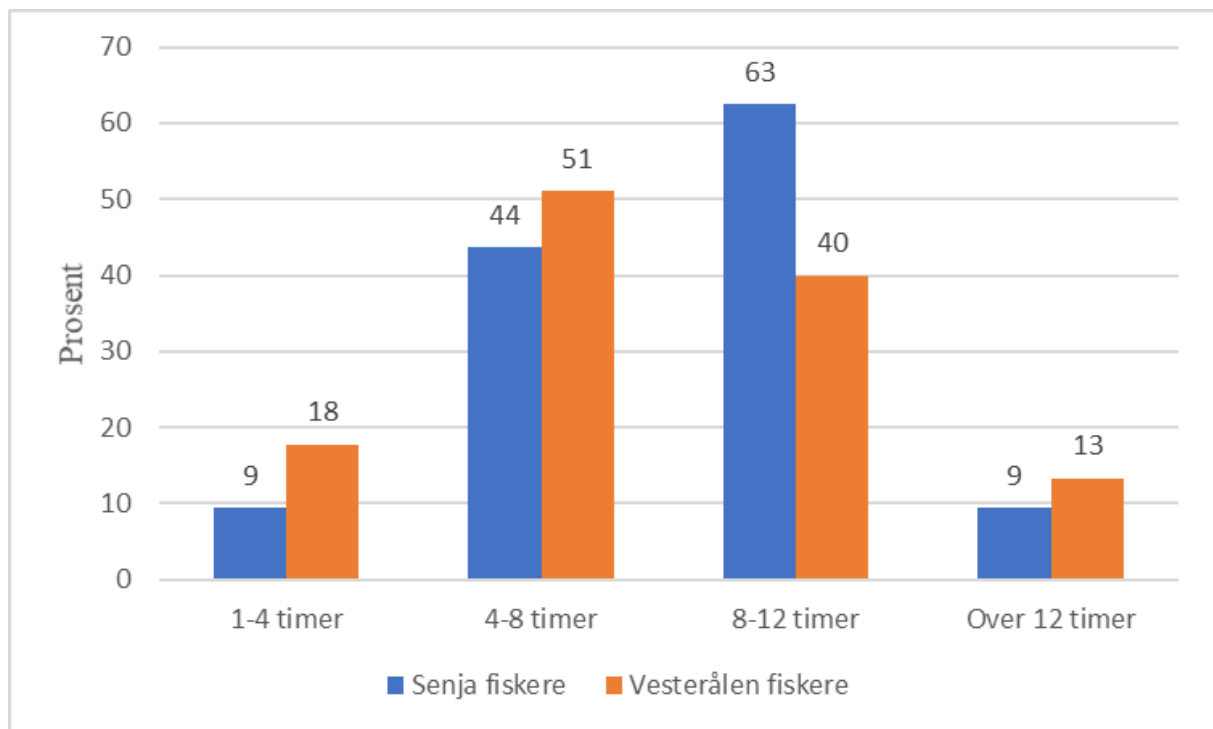
Da ståtiden på bruket har mye å si for kvalitet, ble dette vektlagt i undersøkelsen hos fiskerne.

Figur 15. Prosentvis besvarelse fra fiskerne på ståtiden til line eller garn.

Figur 15 viser fiskernes svar på omtrentlig tidsbruk på ståtiden til garn eller line for de som brukte disse redskapene. Stubbing av garn eller line er kjent som den beste metoden å få fisk av god kvalitet med disse redskapene (Akse et al., 2013). Det vil si at bruket blir stående ute i kun 3-4 timer. Det var imidlertid ingen av fiskerne på Senja som benyttet seg av denne fangstmetoden. Dette kan ha en årsak i at det muligens er fiskefelt med mindre forekomster av fisk som gjør at det blir mer kostbart å dra ut oftere for så å dra opp små mengder fisk. I Vesterålen var det derimot noen (4%) som svarte at de stubbet bruket sitt. På Senja var det flere (28%) som hadde garnlenken stående i 4-12 timer, mens en lavere (20%) andel i Vesterålen hadde bruket stående ute innenfor denne tidsrammen. Omtrent samme andel svarte for 12-24 timer ståtid ved begge regionene. Det var færre som brukte line ved begge regionene, men også der var det tidsintervallene 4-12 og 12-24 timer som var mest brukt. Til at det eksisterer så mye godt og veldokumentert materiale på fangstredskap og bruken av dette, var det nokså mange (9%) på Senja som faktisk svarte at tidsintervallet 24-48 var gjeldende, mens andelen var mindre (2%) i Vesterålen. På bakgrunn av dette, kan en da tenke seg til at tid og kostnad står for avgjørelsen ved å la bruket stå så lenge. Dette ville i så fall samsvart med tidligere forskning (Henriksen & Svorken, 2011).

Det ble sett nærmere på fiskernes tidsbruk som ble brukt for å dra fisken om bord på fartøyet for så å lande fisken.

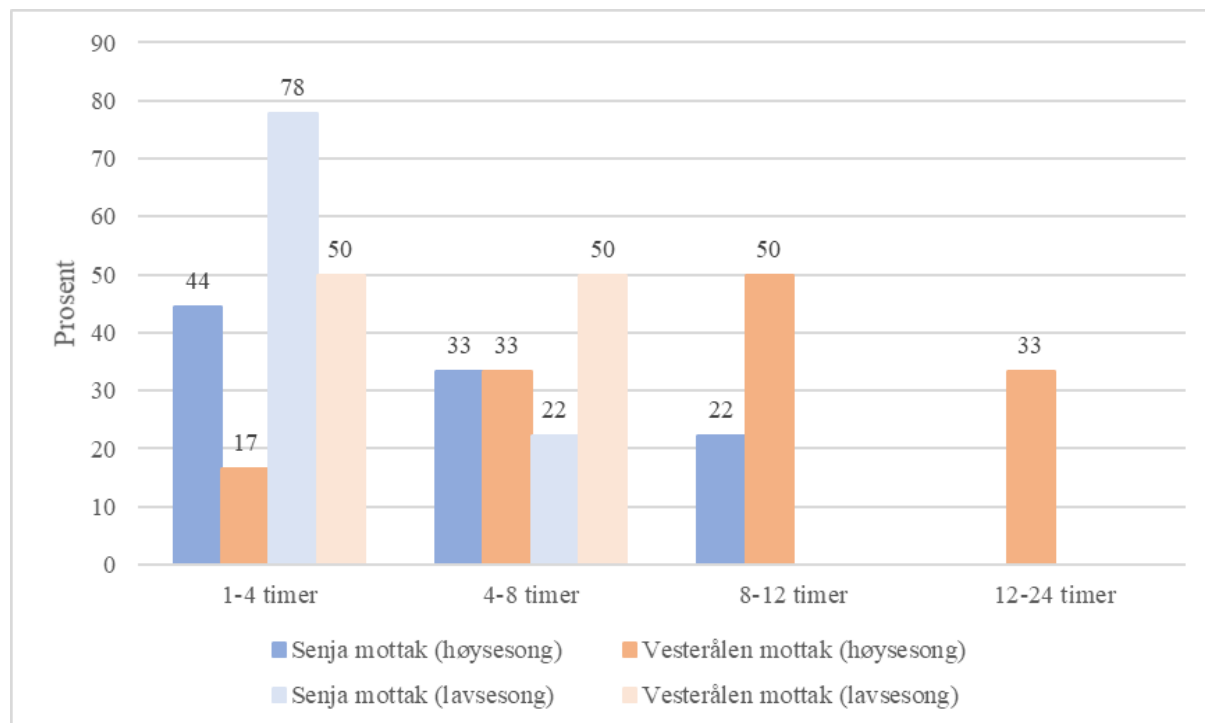

Figur 16. Prosentvis fordeling av tidsbruk fra første innhaling av fisk var ombord til fisken var på land.

Figur 16 viser den anslagsvise tiden som fiskerne brukte på å bringe fisken i land fra første fisk var ombord. Fiskerne hadde mulighet til å krysse av for flere tidspunkt på grunn av variasjoner i sesongen. På Senja var tilbakemeldingene at de fleste (63%) brukte 8-12 timer på å lande fisken fra første fisk var ombord. Det var en mindre andel i Vesterålen (40%). I Vesterålen mente de fleste (51%) at de brukte bare 4-8 timer, noe som ikke var så stor forskjell fra Senja (44%). Ved å se på fartøy, fartøystørrelse og tidsbruk basert på fiskerne fra Senja og Vesterålen hver for seg, viste det seg at det var klart hvem som brukte lengst tid. På Senja var det de som fisket med sjark (garn, juksa eller line), som var mellom 10-10,99 meter. På disse fartøyene er det gjerne stort sett én, kanskje to, mann ombord. At det brukes lengre tid er forståelig. I Vesterålen var det et likt antall fiskefartøy som brukte 8-12 timer, men de delte «plassen» med sjark i gruppen 11-14,99 meter. Da det var flere respondenter i Vesterålen enn på Senja, var det også flere fartøy med i undersøkelsen. Her kom det derfor frem at det var totalt flest fartøy som oppga at de brukte bare 4-8 timer. Prosentvis utgjorde dette også mer i Vesterålen (16%) enn Senja (13%). De fartøyene som oppga at de brukte lengst tid, var

snurrevad og trålere. Dette er ikke uventet, da disse fartøyene som oftest opererer lengre ut i havet enn de små. Disse fartøyene fisker også et mye større kvantum enn mindre fartøy som opererer med garn, line og juksa. Dette utgjør dermed en større arbeidsmengde om bord før de kan lande fisken. Dette sier imidlertid ikke noe om hvor lang tid fiskerne brukte på å bløgge fisken. I forhold til Norsk Standard der det skal det gå maks 12 timer fra fisken fanges til den er ferdig pakket og klar for levering, så kan det se ut til at de fleste respondentene er innenfor denne tidsgrensen. Spørsmålet er bare om de er nok innenfor til at de på mottakene klarer å ha fisken klar for levering etter 12 timer eller om det eksisterer slingringsmonn.

Det ble sett nærmere på mottakenes tidsbruk på å ivareta fisken når den var kommet på land i høy- og lavsesong.

Figur 17. Prosentvis estimert tidsbruk ved fiskemottak for ivaretagelse av fisk etter landing i høy- og lavsesong.

Figur 17 viser respondentenes svar på omtrentlig tidsbruk i høy- og lavsesong for å ivareta torskene som kom på kai. Mottakene skulle svare for omtrent hvor lang tid torskene ble stående i hvert enkelt kar etter at fisken ble levert av fiskerne. De skulle svare for i periodene der det var størst trykk og lavest trykk på leveransene hver for seg. På Senja oppga de at de brukte mindre tid (44% 1-4 timer, 33% 4-8 timer, 22% 8-12 timer og ingen over 24 timer i høysesongen enn det de svarte i Vesterålen. Når en sammenligner med tabell 1 kan tidsbruken forsvares noe at Vesterålen brukte lengre tid (17% 1-4 timer, 33% 4-8 timer, 50% 8-12 timer og 33% over 24 timer). Tall fra Råfisklaget viser at det ble landet nesten dobbelt så stort kvantum rund fisk i Vesterålen i forhold til Senja i perioden januar til april 2017 (tabell 1). Samtidig var antallet mottak omtrent det dobbelte i Vesterålen av Senja. Det totale antallet ble derfor fordelt over flere mottak. Når det var lavsesong og trykket for leveranser ikke var like stort, gikk tidsbruken for ivaretagelsen av fisk ned. På Senja svarte de også her at de brukte

mindre tid (78% 1-4 timer, 22% 4-8 timer) enn det de svarte i Vesterålen (50% 1-4 timer, 50% 4-8 timer). Dette samsvarer ikke helt med fiskernes opplevelser både på Senja og i Vesterålen.

Fiskerne gjorde sine registreringer i tidsbruk og ivaretagelse av fisken når den kom til kai. Dette har flere fiskere kommentert både på Senja og i Vesterålen:

«Ønsker en effektivisering av mottak. Registrerte at det ofte stod konteinere på kai i flere timer etter at båter var kommet på land» (Sitat: SF2).

«(...) Dessuten har jeg sett på behandlingen fisken får på mottakene etter levering, der fisken står i kar uten is og vann på timevis før den blir sløyd. Så det er visst ikke så nøye med kvalitet lenger. Fokuset bør settes på mottakene, og hva de kan gjøre for å få opp kvaliteten» (Sitat: VF6).

Tendensen en kan se er at mottakene på Senja mener de er raskere enn mottakene i Vesterålen til å ivareta fisken både i perioder der det trykker mest og når det trykker minst. Tilbakemelding fra fiskerne er at flere ønsker en mer effektivisering av mottak. Dette kan dermed vise seg å være én av punktene i samarbeidet som ikke fungerer godt nok. Kanskje kan det være en mangel på forståelse for hverandre og deres arbeid. Andre årsaker kan være mangel på samarbeid om å lande en bestemt mengde fisk eller om å spre landingene bedre.

Fangstbegrensning

Fiskerne fra begge regionene syntes at et akseptabelt hal er innenfor en grense på omlag 50 tonn. Mottakene på Senja og i Vesterålen syntes at et akseptabelt hal er på hhv. under 10 tonn og mellom 10-20 tonn. Det var lite spredning i deres svar. Derimot var det litt større spredning til fiskernes svar og dermed litt større uenighet blant dem i spørsmålet om akseptabel fangststørrelse.

I samtale med intervjuobjekt SM2 ble det fortalt at det hersker en intern konkurranse i bygda om å lande best kvalitet. Dette fører til at de fleste blir med i konkurransen, noe de opplever gir en generell økt kvalitet på det de kjøper av fiskerne. Informanten forteller også at de begrenser fiskerne når det kommer inn store mengder med fisk i høysesong. Det er ikke ønskelig med for store kvantum da de vet at dette ofte gir svært dårlig kvalitet som ikke kan

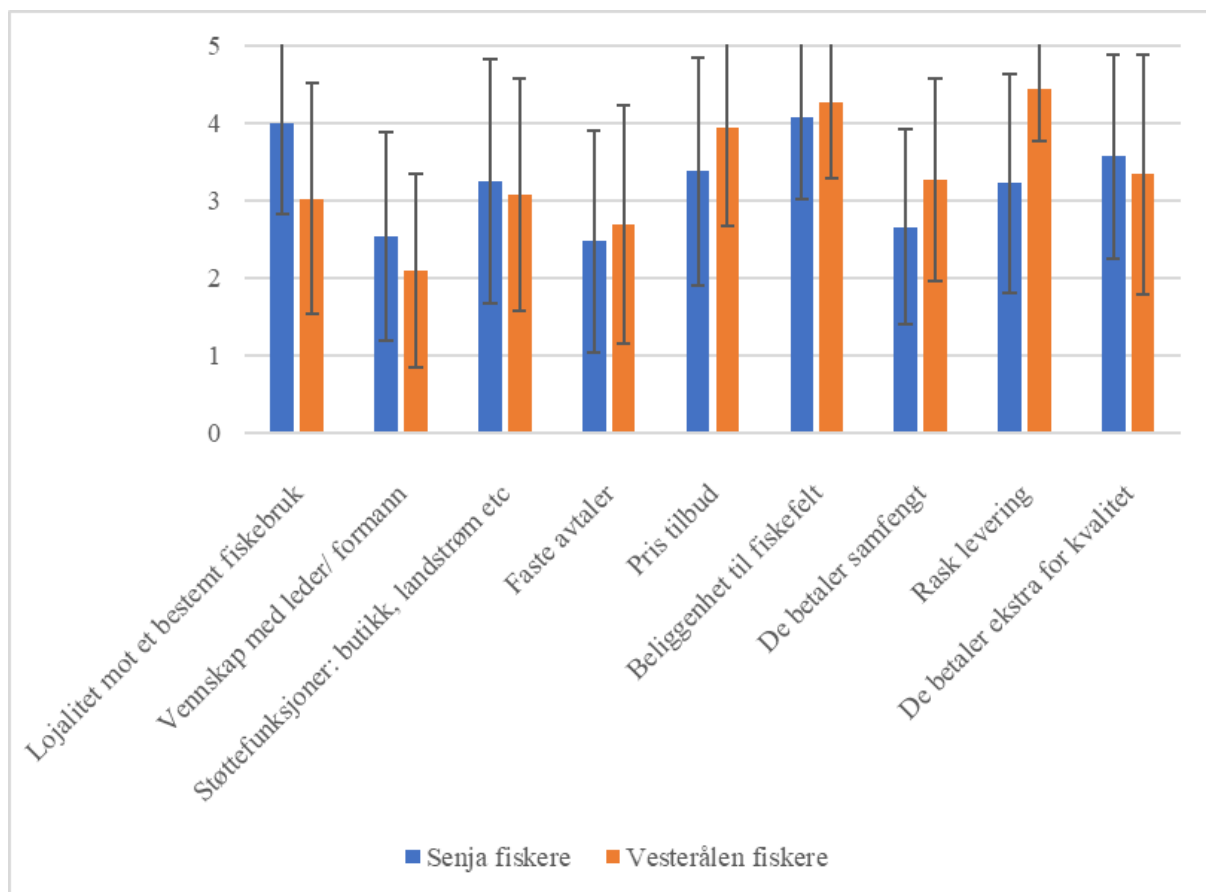
brukes til noe. Dette gjelder spesielt på snurrevadfanget fisk. Dette var positivt med tanke på samarbeidet de har for kvalitet.

4.3.4 Konkurransen

I førstehandsleddet mellom fiskerne og mottaket er samarbeid en forutsetning for at kvaliteten skal bli god. Det er sett på om ulike elementer som inngår i leveranse-/ mottakspunktet kan være en faktor for avgjørelsen om fiskerne velger å levere fisken ved det gitte mottaket. Det er derfor sett nærmere på om lojalitet hadde innvirkning på bestemmelse om valg av mottak for landing av fangsten.

Kriterier for valg av mottak (landingssted)

Det ble det stilt påstander i undersøkelsen til fiskerne der de måtte svare for betydningen av ulike kriterier for valg av landingssted for fangsten.

Figur 18. Kriteriene som ble lagt til grunn hos fiskerne for valg av landingsmottak. Verdiene 1 til 5 betyr «ikke viktig, lite viktig, hverken eller, viktig og svært viktig».

Figur 18 viser de kriteriene som ble vektlagt når fiskerne skulle velge et sted å lande fisken etter fangst. Fiskerne på Senja satte lojaliteten til mottak og beliggenhet til fiskefelt som det viktigste kriteriet for levering. Lojalitet hadde ikke like stor betydning for fiskerne i Vesterålen. De viktigste kriteriene i Vesterålen var pristilbud, rask levering og beliggenhet til fiskefelt. Etter nærmere undersøkelser viser det seg også at det er mindre spredning i svarene om lojalitet på Senja enn i Vesterålen. Denne spredningen er motsatt når det angår pristilbud. Der er det en større spredning i svarene på Senja enn i Vesterålen, og det er dermed en større enighet blant fiskerne i Vesterålen at pristilbudet er et viktig kriterium for levering. Når en ser på spredningen i de andre svarene, kommer det frem at det er liten enighet blant fiskerne, uansett lokalitet. Selv om støttefunksjoner til mottakene og faste avtaler ikke er av stor betydning for enkelte, så kan det ha større eller mindre betydning for andre fiskere. Flest fiskere på Senja sier de ikke ønsker at det skal betales samfengt. Det vil si at de ønsker at fisken skal sorteres før prissetting. Samtidig mener de at ved valg av mottak er ikke betaling for kvalitet det som er mest bestemmende for leveransepunkt.

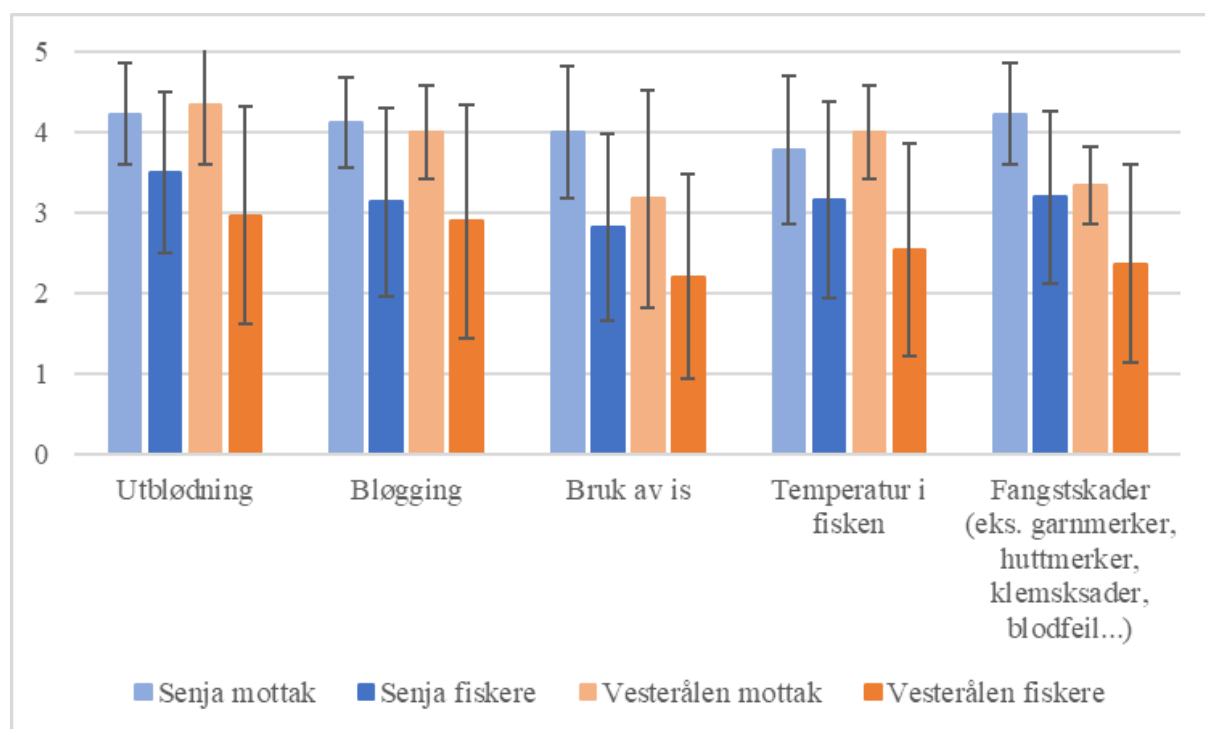
Fiskerne i Vesterålen har flere valgmuligheter angående mottak. Dette kan være en årsak til at de i større grad vektlegger pris. Konkurransen mellom mottakene for å vinne fiskeren til sitt bruk kan derfor bli noe større i Vesterålen enn på Senja, der lojaliteten til et bruk er sterkere. Konkurransen i Vesterålen samsvarer med tidligere forskning (Joensen et al., 2017) der det kommer frem at fiskerne har makten. Årsaken til dette kan være at på Senja er det stort sett ett bruk i hver fjord, og det er der fiskerne hører hjemme. Det er dermed ikke mottaket som får fiskerne til å levere på Senja, men lojaliteten til hjemstedet. I Vesterålen slutter ikke konkurransen når fiskeren kommer i havn da det ofte er flere havner som har flere mottak. Dette skaper derfor en intern konkurranse innad i hver havn. Vesterålen satte ikke vennskap med leder eller formann høyt for levering. På Senja betydde vennskap for en del av fiskerne litt mer enn andre slik at det totalt var av større betydning enn i Vesterålen. I intervju med SF1 kan informanten fortelle at alternativet å gå til andre anlegg ikke er tilstede da ønsket om å levere til hjembygda overstyrer pristilbud for å bevare hjørnesteinsbedriften i lokalsamfunnet. Uten mottaket vil ikke det være noe igjen å leve for i bygda. Det går også på det økonomiske og ikke minst bruk av egentid da det er dyrt å gå et par timer ekstra til et annet bruk for så å gå hjem igjen etter levering.

4.3.5 Kommunikasjon

Kommunikasjonen mellom fiskere og mottak er en forutsetning for et godt samarbeid. Fokuset for kommunikasjonen må settes til å handle om forventet kvalitet, fangstbegrensning og varemerket Skrei®. Det ble undersøkt nærmere om kommunikasjonen mellom partene innenfor disse rammene var god.

Kommunikasjon på kai

For å gjøre fiskerne oppmerksomme på forventet kvalitet er det sett på om fiskerne og mottakene snakker om forskjellige metoder for å bevare fiskens iboende kvalitet.

Figur 19. Elementer som påvirker kvalitet som drøftes av mottak og fiskere. Verdiene 1 til 5 betyr «aldri, sjelden, av og til, ofte og hele tiden».

Figur 19 viser i hvilken grad elementer av kvalitet som ble diskutert mellom fiskere og mottak, sett ut i fra hvert av deres perspektiv. Mottakene på Senja mente at de diskuterte alle elementene «ofte» med fiskerne. Fiskerne mente at dette skjedde «av og til». Mottakene i Vesterålen mente de diskuterte «ofte» utblødning, bløgging og temperatur i fisken, mens fiskerne i Vesterålen mente dette skjedde «av og til» med utblødning og bløgging, men «sjelden» temperatur i fisken. Mottakene i Vesterålen mente at bruk av is og fangstskader ble

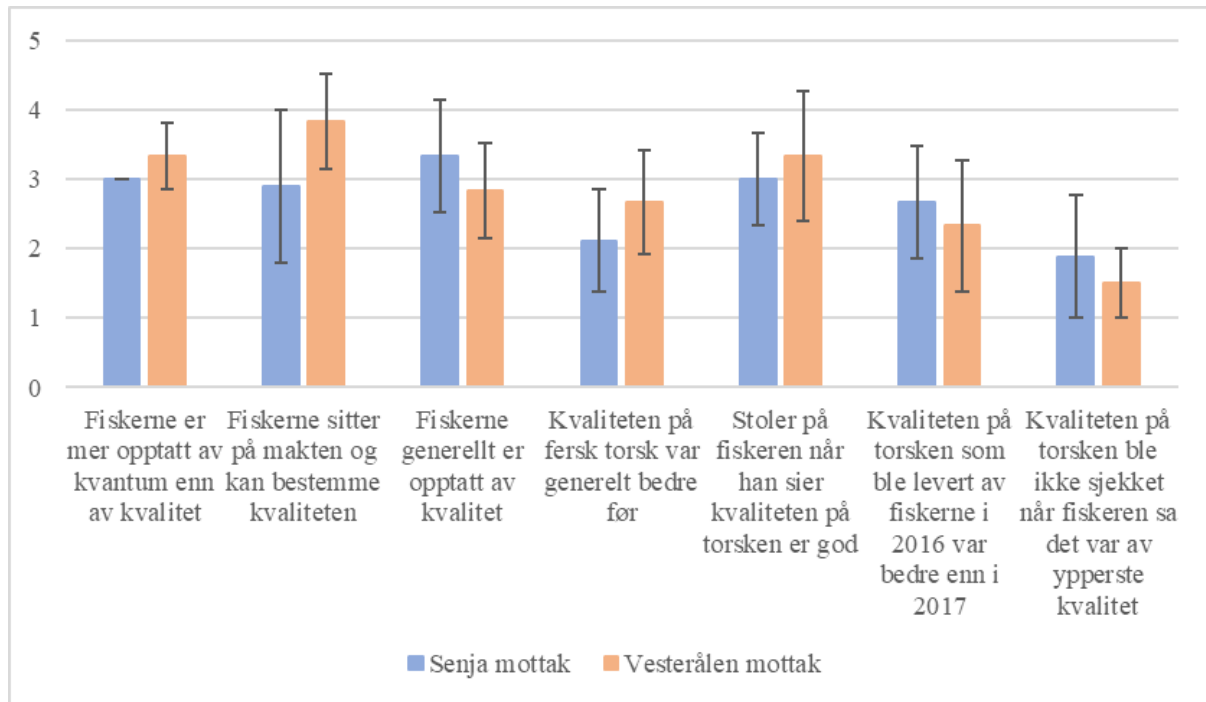
diskutert «av og til», mens fiskerne i Vesterålen mente dette at dette ble «sjelden» diskutert på kai.

Mottakene svarte jevnt over litt høyere på skalaen enn fiskerne. Dette trenger ikke bety at fiskerne og mottakene er uenig i hvor mye det ble diskutert. Det kan bety at de egentlig diskuterer det like mye. Når de skulle vurdere dette i et skala perspektiv så er det to forskjellige syn på hva som f.eks. er «av og til» og hva som er «ofte». Når fiskerne mente at noe var «av og til», så kan det i utgangspunktet være like mye som når mottakene mente «ofte». Fordi mottakenes og fiskernes svar er gjentakende forskjellig, kan man gå ut i fra at dette er tilfellet her, med mindre de faktisk er uenige om hvor mye som diskuteres på kai.

Det ble også gjort noen undersøkelser på hvordan mottakene oppfatter informasjonsflyten fra fiskerne ved levering. Fiskerne på Senja er noe flinkere til å informere om ståtiden på de ulike redskapene enn fiskerne i Vesterålen. Fiskerne fra begge regionene ga tilsynelatende grei informasjon om kjøling om bord. De var imidlertid ikke like flink til å gi informasjon om bløgetid og tiden fra fisken var om bord til den var på kai. Bløgetiden har innvirkning på mengde restblod i fileten, og dårlig blodtapping fører til raskere mikrobiologisk vekst. Det er imidlertid fremdeles usikkert om dette har innvirkning på holdbarhet (Akse, 2012, 2014). En må derfor gjennomføre grundige analyser om restblod i muskel og holdbarhet for å avgjøre viktigheten av å informere om bløgetid med tanke på videreforedling og salg.

Mottakenes vurdering av fiskerne

«Mottakene må belønne fiskerne for kvalitet, ikke mengde som blir brakt på land. Juksa-/ linefiske gir den beste kvaliteten, men blir ikke betalt best. Dette er helt utrolig (...)» (Sitat: VF6).

Figur 20. Fiskemottakenes oppfatning av fiskerne og kvaliteten på torsk. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer helt»

Figur 20 viser påstander som mottakene fikk presentert om fiskernes holdninger til kvalitet. Mottakene på Senja var enig om at fiskerne var noe mer opptatt av kvantum enn av kvalitet. Mottakene i Vesterålen mente at dette var mye mer opptatt av kvantum enn av kvalitet. Dette står ikke helt i samsvar med fiskernes egne kommentarer på dette.

Når fangsten landes, kan kvalitetene forringes ifølge denne fiskeren fra Vesterålen:

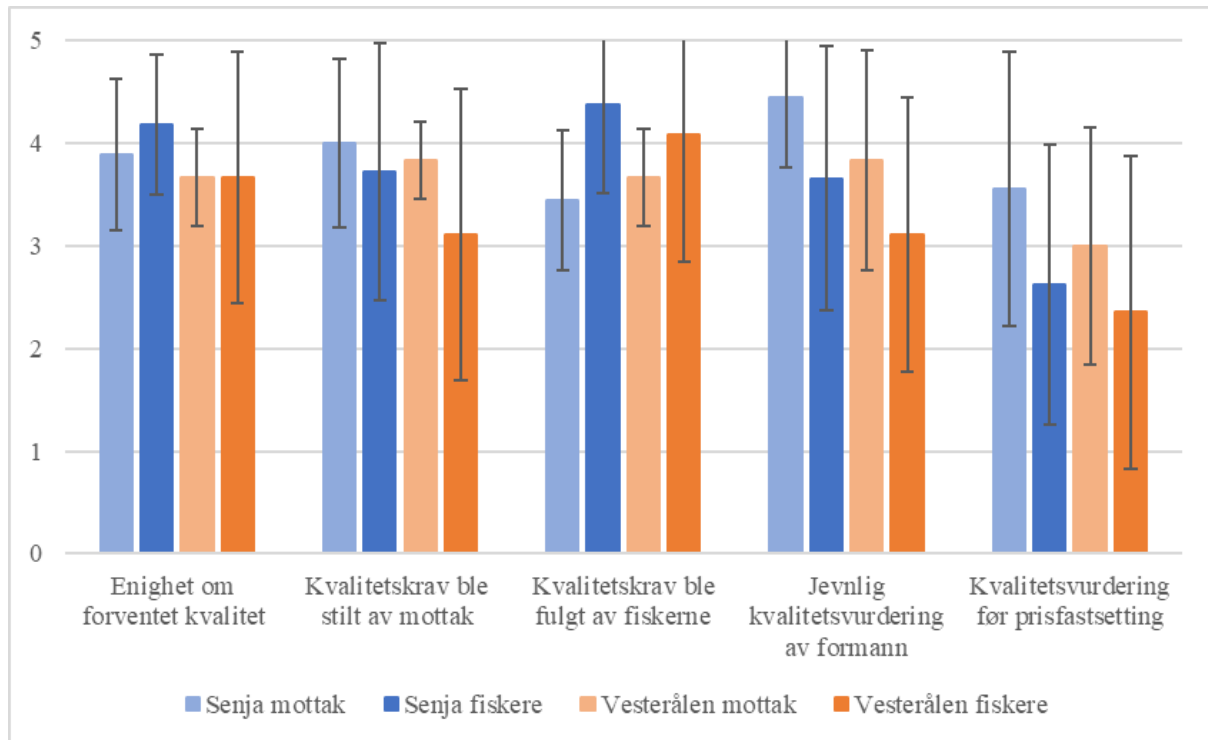
«Det er behov for kjappere ivaretagelse ved større fangster. Det er ofte at god kvalitet på fisk forringes på land pga. underkapasitet der allerede nedkjølt fisk fra båt blir lagt i kar og sjøvann tilsettes. Det ødelegger kvalitet som opprinnelig var god fra fartøy. Brukene må ha kapasitet og bemanning til å ta unna dagskvantum slik at fisk ikke blir lagret på vent og må som nevnt legges i "varmt" sjøvann.» (Sitat: VF2).

Mottakenes opplevelse av at fiskerne tenker kvantitet foran kvalitet kan forsterkes når fangsten ikke behandles riktig på land før bearbeiding. Dette kan gi en forringelse i kvalitetene slik at mottakene tror at fiskerne er mer opptatt av kvantitet enn av kvalitet når de skal ivareta fisken som i utgangspunktet var levert i god stand, men som tapte seg i kvalitet i ventetiden på kai. Samtidig mente de at fiskerne generelt er opptatt av kvalitet. Mottakene i Vesterålen er i større grad enige i sitt utsagn om at fiskerne sitter på makten og kan bestemme kvaliteten. På Senja mente de ikke dette i like stor grad og det er en mindre enighet i svarene. At mottakene i Vesterålen mente at fiskerne kunne styre makten i større grad, kan samsvare med resultatene fra kapitlet «Kriterier for valg av mottak (landingssted)». Der kom det frem at fiskerne i Vesterålen valgte landingssted etter pris i større grad enn på Senja. Det vil si at når fiskerne kunne regulere sine leveringssteder, kunne de også regulere kvaliteten selv uten større påvirkning fra mottak. Derfor vil mottakenes opplevelse av fiskerne tilsynelatende stemme med realiteten.

Det er større konkurranse om råstoffet i Vesterålen, fiskerne kan dermed bestemme kvaliteten så vel som pris. Mottakene i begge regionene stolte noe på fiskerne når de sa de hadde god kvalitet. Når det kom til stykket viste det seg at de ikke gjorde det likevel ved at de sjekket kvaliteten på fisken selv om fiskeren sa den var bra. Med bakgrunn i disse påstandene kan en få en følelse av at mottakene har sine opplevelser av fiskerne, men motsier seg selv i stor grad.

Kvalitetskrav og kvalitetsvurdering

Det ble gjort undersøkelser på hvordan fiskerne og mottakene opplevde seg selv og hverandre når eller om kvalitetskrav ble stilt. Det ble også undersøkt om de opplevde at det ble gjort kvalitetsvurderinger av fisken.

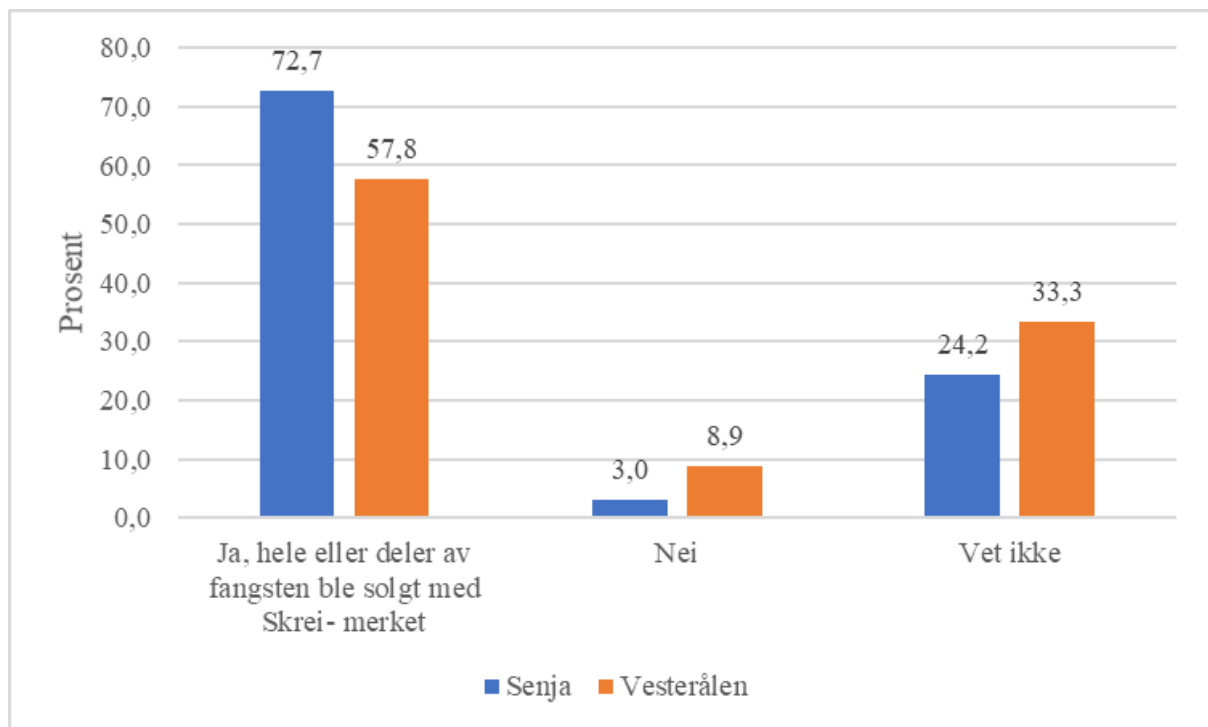
Figur 21. Mottakenes og fiskernes oppfattelse av hverandre og seg selv. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer helt».

Figur 21 viser at det var en enighet om forventet kvalitet mellom mottakene og fiskerne i Vesterålen, men med noe større spredning i svarene blant fiskerne i Vesterålen. De var imidlertid ikke like enige i at det ble stilt kvalitetskrav. Fiskerne i Vesterålen oppga at det ble stilt kvalitetskrav i mindre grad, men at de fulgte det når det ble stilt. Her hadde imidlertid mottakene i Vesterålen en annen oppfatning. De syntes ikke fiskerne fulgte kravene i like stor grad. På Senja var fiskerne og mottakene nokså enige i forventet kvalitet og at det ble stilt kvalitetskrav. Det var imidlertid noe større spredning i svarene hos fiskerne som viser til at ikke alle fikk kvalitetskrav i like stor grad. Fiskerne på Senja mente imidlertid at de fulgte kvalitetskravene, noe mottakene ikke hadde særlig stor oppfatning av. Mottakene ved begge regionene oppga at de hadde en jevnlig vurdering av kvalitet og de gjorde en kvalitetsvurdering

av fisken før prissetting. Fiskerne ved begge regionene oppfattet ikke i like stor grad at dette var tilfelle.

Informasjonsflyten om merking av Skrei®

Det var gitt spørsmål til fiskerne om de fikk informasjon fra mottakene angående skreimerking. Her var det svært mange som svarte andre alternativer enn «ja».

Figur 22. Fiskernes svar for om mottakene informerte om fisken deres ble solgt som Skrei®.

Figur 22 viser oversikten over andelen fiskere som fikk informasjon fra mottakene om fangsten deres ble solgt med kvalitetsmerket Skrei®. Det var størst prosentandel fiskere på Senja som visste om fisken deres ble solgt med kvalitetsmerket.

Prosentandelen var ikke stor for de som ikke visste om deres fisk ble solgt med skreimerking. Mottakene kan imidlertid sette et mål om at alle får vite dette. Derfor kan mottakene bli flinkere til å gi en tilbakemelding om fisken deres, og eventuelt hvor mye fisk, som ble kvalitetsmerket da dette kan motivere fiskerne til å kanskje yte bedre neste gang.

Ett mottak svarte dette på spørsmål om prisen på varemerket Skrei®:

«Når vi skreimerker fersk torsk til våre kunder, betaler de mer for torsken, ellers går det andre som fersk torsk og annen pris, alt etter suget i markedet selvfølgelig. Vi melder til vårt salgsselskap –hvor mye vi mener kan gå med skrei merket og hvor mye umerket fersk torsk vi har, så selger de dette på kundene våre som betaler mest for skreimerket torsk» (Sitat: SM4).

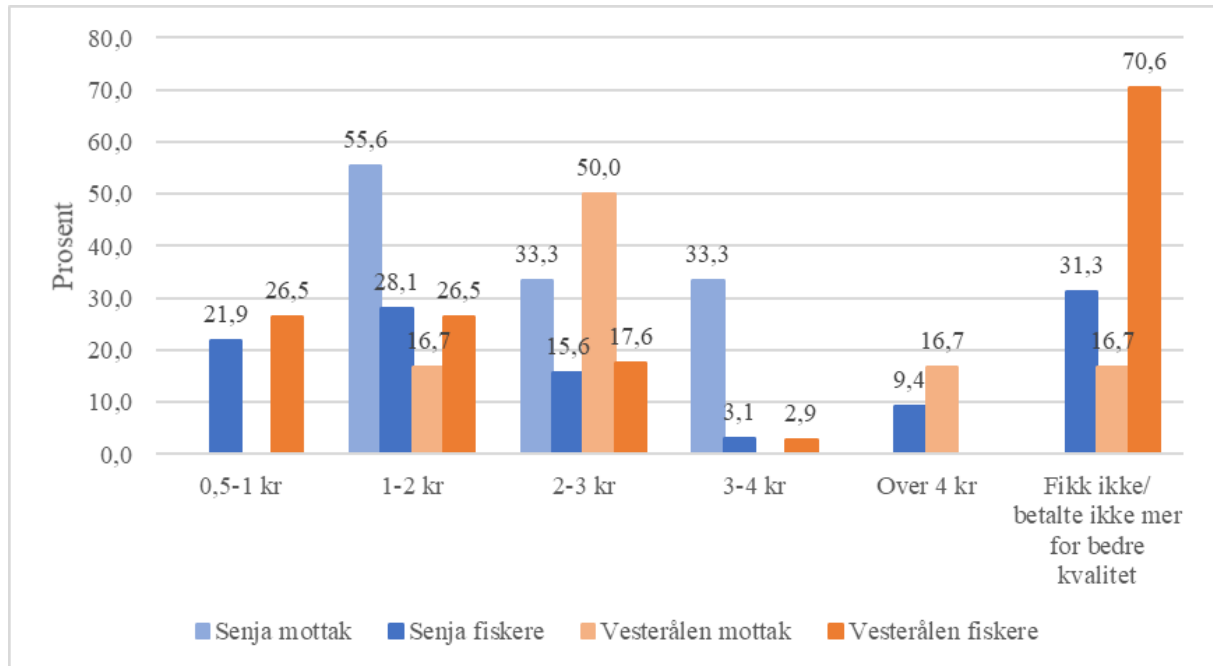
Hvis mottakene har en bedre dialog med fiskerne angående fisk merket som Skrei®, vil de ha mer fisk å tilby markedet.

4.3.6 Pris

Prisen på fisken er viktig i kvalitetssammenheng. Fiskerne og mottakene har derfor fått spørsmål om prisen de har fått eller gitt, samt hvordan de oppfatter prising av fersk torsk i ulike settinger.

Prisfastsetting

Prisen til fiskerne er dynamisk, og det settes en minstepris hver 14. dag av Råfisklaget. Ut fra denne minsteprisen kan mottakene i utgangspunktet selv velge hva de ønsker å betale for fangsten som landes, og de har en mulighet til å gå ned til 40% under minstepris for dårlig kvalitet.

Figur 23. Oppfattelse av omtrentlig differanse på minstepris som ble gitt fiskerne for torsk som ble ansett som god kvalitet.

Figur 23 viser den omtrentlige differansen ut over minsteprisen som mottakene og fiskerne oppga at det ble gitt for torsk av høy kvalitet. Respondentene skulle se på det i et gjennomsnitt over hele perioden. Resultatene viste et sprikende svar. Bortsett fra ett tilfelle på Senja og to i Vesterålen oppga fiskerne at de fikk mindre enn det som mottakene ga uttrykk for. Jevnt over kan en se at mottakene syntes de ga mer pr kilo, enn fiskerne mente de fikk betalt for. Da det er flere mottak ved hver region og det ikke er spesifisert på mottak i spørreskjema på grunn av anonymitet, kan en ikke gå ut i fra at dette gjelder alle mottak. Noen mottak betalte kanskje mer enn andre, og noen fiskere hevdet kanskje at de hadde en bedre kvalitet på fisken enn de egentlig hadde. Derfor kan disse verdiene være noe misvisende. Samtidig kan det være en pekepinn på at det er litt uoverensstemmelser i oppfattelsen av prising av kvalitet. Der mottakene i Vesterålen (50,0%) mente at det betaltes ut 2-3 kr mer per kilo, svarte fiskerne (70,6%) i samme region at de ikke fikk mer betaling for kvalitet. Det som kan bemerkes er at

ingen mottak på Senja mente at de ikke betalte for kvalitet, mens en stor andel (31,3%) av fiskerne mente det motsatte. Årsaken kan være at det ikke har vært respondenter fra alle mottak, og de fiskerne som har svart er de som leverte ved det eller de mottakene med manglende besvarelse fra. Det samme kan være fra svarene i Vesterålen. Her var det imidlertid noen mottak (16,7%) som svarte at de ikke betalte mer for kvalitet. Fiskerne som svarte at de ikke fikk mer, kan ha levert ved disse mottakene.

Kommentarer fra mottak på Senja angående prising av fisk fra mottak til fisker og salg av fersk skrei ut i markedet:

«Vi betaler råfisklaget sine minstepriser -men vi premierer jo for god kvalitet og betaler for å få fisk. Vi gjør også andre avtaler for å få fatt på dette råstoffet, slik alle i næringa gjør, det kalles overpris. Derfor er det viktig å samkjøre priser på alle anleggene når sesongen starter slik at man hindrer at brukene blir satt opp mot hverandre, men dette er ikke alltid like enkelt å gjennomføre» (Sitat: SM4).

«Når vi startet på sesongen og suget i markedet etter skrei var stort, fikk vi ca. 20 kr mer pr. kg for skreimerket fisk, senere i sesongen gikk prisen ned når markedet var litt mett – ca. 10 kr pr kg bedre betalt. Det er derfor variabelt alt etter hvor mye fisk det er i omløp i markedet fra samtlige ferskfisk anlegg» (Sitat: SM4).

«Vi ville gjort en avtale om levering av kvalitetsfisk og betalt denne bedre» (Sitat: SM6).

Kommentarer fra mottak i Vesterålen angående prising av fisk fra mottak til fiskere i forhold til kvalitet:

«Ville brukt pris mer aktivt som kvalitetsfremmende virkemiddel» (Sitat: VM4).

«Gitt fangsten et kvalitetsstempel og satt kg pris deretter» (Sitat: VM5).

«Konkurransen om råstoff presser dessverre vekk rom for å differensiere pris på kvalitet» (Sitat: VM6).

I Vesterålen har de gitt uttrykk for at de ønsker å prise etter kvalitet, og brukt prisen mer aktivt for å oppnå en høyere kvalitet. De har imidlertid sett at konkurransen ødelegger for denne

premieringen av kvalitet. Når prisen er høy for all fisk, er det derfor vanskelig å gå ytterligere opp på prisen når fiskerne kommer med kvalitetsfisk.

Det har vært uttrykt stor enighet blant flere av fiskerne at det betales for dårlig for fisk av bedre kvalitet:

«Fangst skulle gått på auksjon slik at du fikk bedre betalt for kvalitet slik som i de pelagiske fiskerier» (Sitat: SF5).

«Fått vesentlig bedre betalt for svært god kvalitet» (Sitat: SF6).

«Betale over minstepris for kvalitet! Premiere god kvalitet» (Sitat: SF7).

Fiskerne på Senja mener det bør betales mer for kvalitet, og dette samsvarer ikke med utsagn fra mottakene på Senja at det premieres for kvalitet. Dette kan imidlertid være utsagn fra fiskere som leverte ved andre mottak enn de som ga høyere pris for kvalitet.

Et par fiskere i Vesterålen kommenterte dette om prising etter kvalitet:

«Det må bli et system hvor det er krav til at kvalitet blir belønnet med bedre pris. Hvis ikke vil ikke folk bruke tid på å få bedre kvalitet» (Sitat: VF4).

«Norges Råfisklag burde prissette kvalitet i minsteprislisten» (Sitat: VF7).

Undersøkelser viste at over halvparten av fiskerne ønsket ikke lik pris til alle. Ca. 10% av fiskerne på Senja ønsket på Senja ønsket lik pris til alle. I Vesterålen svarte ca. 15% det samme. Det kan tenkes at klare linjer for hvordan fisken skal se ut for deretter å lage en prismatrise ville vært en god løsning for å hindre uoverensstemmelser i prising. Prismatrisen ville gitt en pekepinn på hvordan fisken skulle se ut for å oppnå ulike priser. Den kunne vært bygd opp etter tre eller fire forskjellige klassifiseringer. Dette for å hindre at det skal bli en misoppfattelse mellom fiskere og mottak for hvordan prisen er i forhold kvalitet. Bruk av prismatrise ble praktisert ved et mottak i Vesterålen. Ved dette mottaket kunne VM3 fortelle at kiloprisen på torsk var avhengig av kvalitet ved deres mottak. Prisen ble endret om fisken var av god eller dårlig kvalitet. Informanten fortalte at i starten av sesongen da det var lite fisk kjørte de en prismatrise med tre forskjellige klassifiseringer. Dette ble beregnet under sløyning

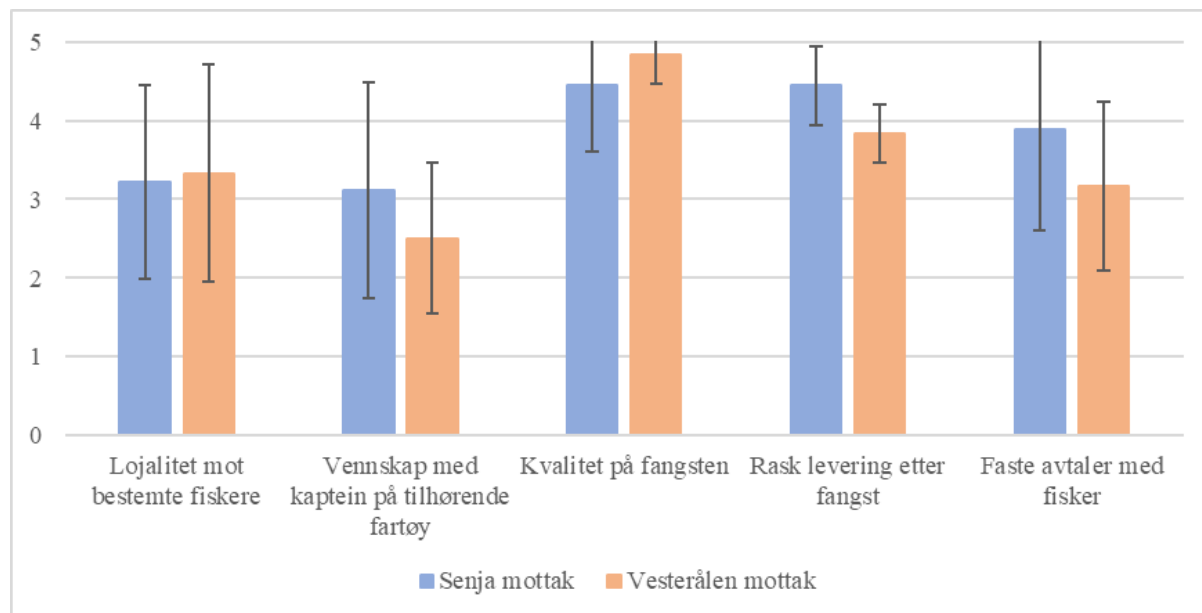
og sortering, og de skilte mellom garn og andre redskap. Prismatrisen endret seg etter hvert som det kom inn større volum med fisk og trykket på mottaket økte.

«Ønsker en kvalitetsstandard for alle fiskere og fiskebruk. Mer kvalitetskontroll utført av Råfisklaget» (Sitat: SF8).

På Senja brukte de ikke prismatrise, men i et intervju med SF1 kunne denne informanten fortelle at de er blitt bedre på kaia de senere år fordi fisken som landes blir ivaretatt mye raskere nå enn tidligere, men det oppleves at torsk kan nedklassifiseres på grunn av lever (leverrester) som henger igjen i fisken etter sløyning. Det er nedklassifisering av fisk som i utgangspunktet var A-klasse ved levering, men som blir ødelagt på bruket i sløyemaskin og ved håndtering. Dette må fiskene betale for i lavere pris. Informantene sa det ville vært positivt med klassifiseringer, men at det fremdeles er noen skjær i sjøen før dette er en god nok ordning. SF1 mente at det kunne gjerne vært en felles dynamisk fastprisordning der alle mottak må betale den samme dynamiske prisen for fisken, med mulighet til å gå ned som før for torsk av dårligere kvalitet. Dette ville skapt en mer rettferdighet for fiskere. Fiskeren mente også at det var urettferdig at det betaltes flere kroner mer enkelte steder per kg fangst.

Utvalgte kriterier for prisfastsettelse av fersk torsk

Det ble gjort undersøkelser for hvilke kriterier som var viktig hos mottak når de skulle prissette fangsten.

Figur 24. Mottakenes kriterier for prissetting av fersk torsk. Verdiene 1 til 5 betyr «ikke viktig, lite viktig, hverken eller, viktig og svært viktig».

Figur 24 viser viktigheten av de ulike kriteriene når mottakene skulle forhandle pris med fiskeren ved leveranse. Mottakene fra begge regionene satte ikke lojalitet til fiskere som et kriterium av større betydning. På Senja satte de vennskap med kaptein litt høyere enn i Vesterålen, med det ar imidlertid noe større spredning på Senja. Ved begge regionene satte de høyt fokus på «rask levering etter fangst» og «kvalitet på fangst» når prisen skulle settes. Mottakene på Senja satte «faste avtaler med fisker» som viktigere enn i Vesterålen. Dette styrker utsagnet fra kapitelet om «prisfastsetting» der Senjamottak hadde et ønske om faste avtaler.

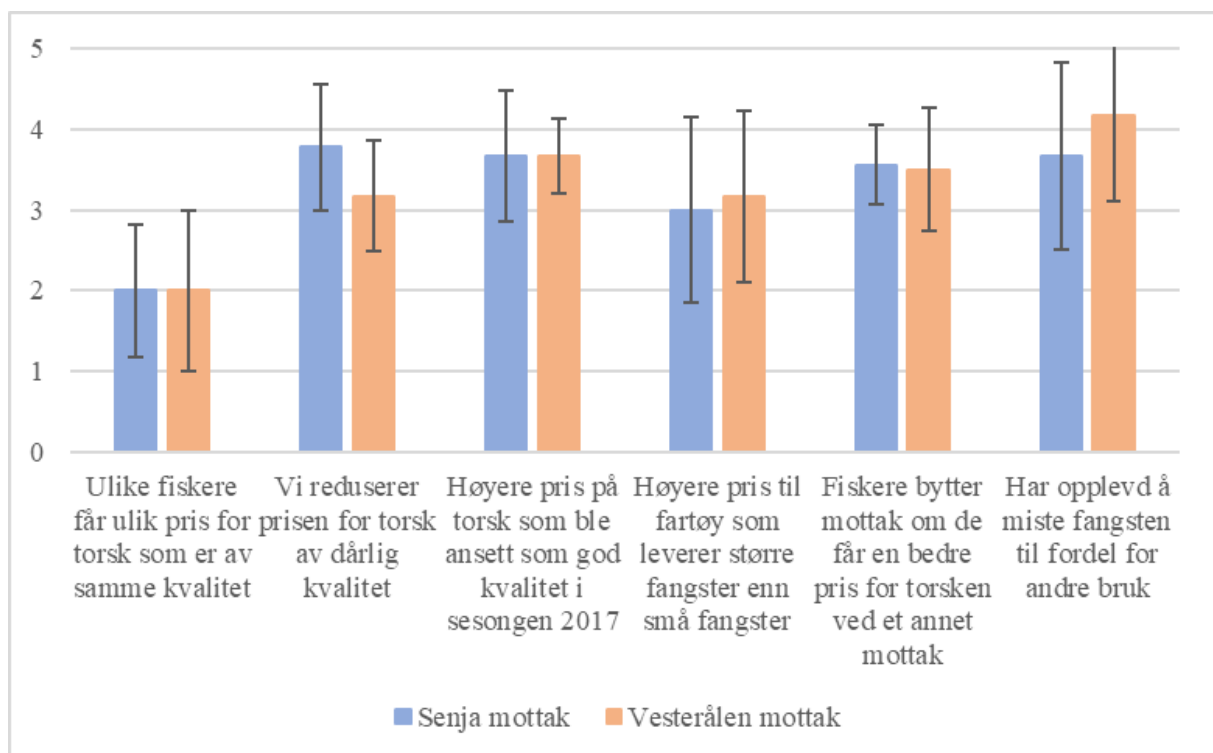
Når figur 18 og figur 24 sammenlignes viser det seg at Senjafiskerne setter lojalitet av mye større betydning enn for mottakene i samme region. I en konkurransesituasjon trenger ikke mottakene på Senja å sette lojaliteten høyt fordi de vet at fiskerne leverer hos dem uansett. Ved mangel på nabomottak kan de derfor sette krav til kvalitet i høyere grad enn i Vesterålen på det som fiskeren leverer. I Vesterålen er ikke lojalitet av betydning hverken hos fiskerne eller hos mottakene. Begge setter også vennskap med hverandre som lite viktig i denne sammenheng, men mottakene setter kvaliteten som svært viktig når det gjelder kjøp av fisk. Villigheten til å

utkonkurrere andre mottak om pris kan imidlertid bli stor og gå på bekostning av kvalitet da mottakene ligger nær hverandre geografisk. Vinneren i denne kampen vil være fiskerne som står på kai og skal levere fisken da de kan få høy pris uansett kvalitet. I en konkurranse om råstoffet i Vesterålen kan fokuset dermed bli på ønsket om å kjøpe fisk uavhengig av kvalitet og pris.

Når kriterier som rask levering og faste avtaler stiller seg sterkere i forhold til prissetting på Senja enn i Vesterålen, kan det være med på å skape en bedre relasjon til fiskerne på Senja enn det gjør i Vesterålen. Samtidig kan en se at ingen av mottakene setter lojalitet og vennskap særlig høyt.

Mottakenes og fiskernes oppfattelse av prising

Fiskerne og mottakene oppfatter prisingen av torsk fra hver sin side. Det er derfor lagt fokus på enkelte påstander som har vært blitt nevnt ved tidlige intervjuer.

Figur 25. Mottakene om prissetting av fisk til fiskeren. Verdier fra 1 til 5 som betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad, stemmer hele tiden».

Figur 25 viser gitte påstander der mottakene skulle gi vurderinger om seg selv og fiskerne. Mottakene fra begge lokalitetene er stort sett like enig i de ulike påstandene. Det er

imidlertid en liten forskjell i påstanden om at de reduserer prisen for torsk av dårlig kvalitet. Det stemte i større grad for Senja enn Vesterålen. Det ble gitt høyere pris for torsk som ble ansett som god kvalitet ved begge regionene, der mottakene på Senja var de med størst spredning i svar. Dette står imidlertid i kontrast i forhold til det som kom frem av figur 23 om prissetting over minstepris for torsk av god kvalitet der 17% av de mottakene fra Vesterålen svarte at de ikke betalte mer for bedre kvalitet.

Etter utsagn fra fiskere har mottakene betalt mer for større fangster enn små. Dette kunne mottakene ved begge regionene bekrefte i undersøkelsen. De mente dette skjedde ikke konsekvent, men det ble gjort. Dette samsvarer med tidligere funn (Joensen et al., 2017). Enkelte mottak i Vesterålen har nevnt i intervjuer at det har vært gjort av kostnadshensiktsmessige grunner. I samtale med intervjuobjekt VM2 ble dette forklart nærmere. Når de kjøper fisk kjøper de alt, men de har ikke et ønske om å kjøpe store kvantum som 100 tonn da de vet at dette vil være torsk av svært dårlig kvalitet. Ønsket størrelse for snurrevadfangst er 40 tonn. Dette er omtrent det en bil kan frakte, og gir dermed best pris på grunn av kvantumet. Dette samsvarer imidlertid ikke med anbefalt fangstvolum som er 20 tonn per hal (Joensen et al., 2017). Når linefiskerne kommer inn med sine 5-10 tonn er det super kvalitet, men det lille kvantumet gjør at de kan ikke prise bedre enn snurrevad. Det blir mer kostbart og gir merarbeid med mellomlagring til de har nok for å fylle en bil. Linefiskerne gir i tillegg en dyrere kostnad for mottaket ved at de må stille med store lokaler til egnebu, i tillegg til at de må ha aggregat, frys, kjøll, etc. Mottakene ser da ut til å betale etter det fangstvolumet som er tilpasset en transportbil, ikke etter fangstvolumet som er anbefalt for et hal.

Dette kan svare for spørsmålet under som stilles av en fisker:

«Hvorfor dagsfanget torsk tatt på juksa blir priset under garn/line/ snurrevad??

Henger jo ikke på greip» (Sitat: VF1).

Begge regionene mente at fiskerne byttet mottak om de fikk en bedre pris et annet sted. Mottakene i Vesterålen kan i større grad ha opplevd dette, da lojaliteten blant fiskerne ikke er like sterk der som på Senja. Når mottakene på Senja mente dette, kan man derimot se tilbake på fiskernes lojalitet som betydde mer enn prisen (figur 18). De fiskerne som eventuelt skiftet mottak, kan derfor ha vært fremmedfiskere som ikke var med i denne undersøkelsen. Samtidig i et intervju med en bedrift på Senja kunne intervjuobjektet SM5 fortelle at det er en

konkurransen om råstoffet med andre bruk når fartøy kommer inn i havna og prissettingen rammes hardt. Det oppleves at fiskerne selv presser opp prisen ved at de tar kontakt med flere bruk før de bestemmer hvor de skal lande fisken. Dette skaper en konkurranse mellom mottakene, og det munner ut i en felles enighet om pris, noe som konkurransetilsynet kanskje ikke helt vil godkjenne. Dette er imidlertid ikke bekreftet av fiskerne. Det er blitt nevnt på Senja at konkurransen blir stor fordi kvotegrunnlaget er for lite i forhold til kapasiteten til mottaket.

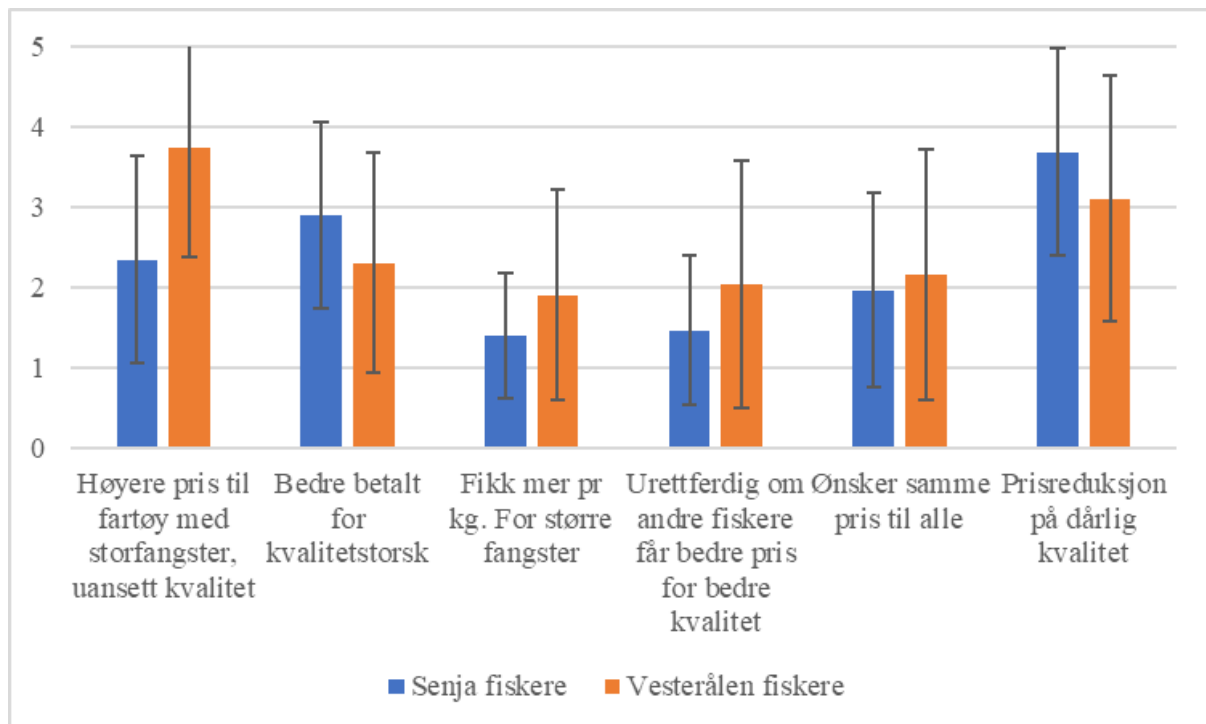
Begge regionene oppga at det hendte av og til at det ble gitt høyere pris til fartøy med større fangster enn med små fangster. De oppga også at de ikke favoriserte enkelte fiskere ved å betale mer for samme kvalitet til enkelte. Spredningen viste derimot at det var noen mottak som betalte enkelte fiskere mer for samme kvalitet. Etter å ha gjennomgått hvert enkelt svar viste det seg at det tilsvarte kun en liten andel fra hver region der dette i hovedsak angikk Senja. Dette kan tyde på at det var flere mottak på Senja som inngikk avtaler med fiskere enn i Vesterålen med hensyn på leveranse og pris. Informant SM1 fortalte at på Senja har de konkurrenter både på samme øy og på omkringliggende øyer slik som Sommarøy, Kvaløy, Vengsøy og til og med ytterst i Vesterålen. Videre fortalte informanten at konkurransen oppleves som tøff fordi det er for mange kjøpere. Noen må derfor bli tapere i denne konkurransen. For å bevare bedriftene, er muligheten om større flåte høyst aktuell. Det er også viktig at flåten da eventuelt er en del av lokalmiljøet, og gjerne med familie i samme bygd eller mottak. Dette skaper en større trygghet for hjørnesteinsbedriften i bygda. Det opplyses også om at det selvfølgelig finnes noen lojale fiskere, men de kan ikke ta friheten til å bestemme selv fra fiskeren. Informanten fortalte at det rett og slett er blitt for mange mottak og konkurransen er blitt for stor. Dette vil resultere i at de små mottakene forsvinner og som videre kan forårsake at små samfunn legges ned. Som følge av at det er mange om den samme fisken, sitter fiskerne i dag med monopol der de samarbeider med hverandre om pris og dermed styrer prisen hos mottakene. Det er en stor konkurranse i hvitfisknæringen og en kamp om råstoffet, og de siste fire årene har prisen generelt vært 3-4 kr over minstepris.

En Senjafisker sin bekjennelse om pris etter kvalitet:

«Ønsker at det blir betalt bedre til de enkeltfartøyene som kommer med den beste fisken. Det blir ikke aktuelt å justere kvaliteten opp ytterligere da man blir borte i mengden» (Sitat SF3).

Senjafiskerens bekjennelse for hvorfor kvaliteten ikke justeres er en direkte forklaring fra denne fiskerens side. Fiskeren er klar på at høyere pris vil gi bedre kvalitet. Det ble også gjort nærmere undersøkelser om fiskernes oppfattelser av prising fra mottak.

Det ble lagt frem noen påstander om mottakenes prising av fisk i ulike settinger. Det som ble sett nærmere på var blant annet pris på fangst etter størrelse og prisreduksjon på kvalitet.

Figur 26. Fiskernes vurdering av mottakenes prissetting, samt deres ønsker for fastsettelse av pris. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer hele tiden».

Figur 26 viser hvordan fiskerne oppfatter mottakenes prissetting av torsk ut fra gitte påstander. På Senja mente fiskerne at mottakene ikke betalte nevneverdig høyere pris til fartøy med storfangster uansett kvalitet. Fiskerne i Vesterålen hadde imidlertid motsatt oppfatning av det. Fiskerne på Senja fikk sjelden høyere pris for storfangster. Dette ble gjort i litt større grad i Vesterålen. Dette samsvarer ikke helt med mottakenes svar (figur 25) der begge regionene oppga at de av og til ga høyere pris til fartøy som leverte større fangster. Det er imidlertid ikke sett noen sammenheng mellom disse påstandene og hvilket fartøy og fartøystørrelse som var representert ved de to regionene. Det eneste en kan dra frem som et element er at det var to trålere i Vesterålen som hadde svart, mens ingen trålere svarte på Senja. Disse kan settes i

sammenheng med påstanden om høyere pris til fartøy med storfangster uansett kvalitet, der flere i Vesterålen svarte at det stemte i større grad. Dette stemte imidlertid ikke med oppgitte priser for trålfanget torsk (figur 6) der denne fartøygruppen kom dårligst ut. Her kan det tenkes at det ligger faste avtaler bak som er årsaken til dette resultatet.

Fiskerne på Senja oppga at de i litt større grad fikk betalt for kvalitet enn de gjorde i Vesterålen (figur 26). Mottakene fra begge regionene på sin side oppga at de ga ofte betalt for bedre kvalitet (figur 25). Dette kan ha med ulike kvalitetsoppfatninger å gjøre. Det fiskerne mente var fisk av god kvalitet som de også ville skal ha bedre betalt for, sto kanskje ikke til standarden til det som mottakene legger i kvalitet. Derfor ble det uenighet i prissetting av torsk av høyere kvalitet. Mennesker er forskjellige og har ofte ulike oppfatninger av samme ting, men Råfisklaget har satt sine standarder i samarbeid med Sjømatrådet (Råfisklaget & Sjømatrådet, 2012). Disse henger klart og tydelig fremme ved anleggene som er skreisertifisert slik at mottakene kan betale etter denne standarden. Det er usikkert om disse henger oppe i hvert et fartøy. Dette er noe som enkelt kan endres på ved å benytte en god dialog mellom fiskerne og mottakene. Da vil alle få en forklaring på kvalitet og en påminnelse om den samme standarden for kvalitet.

Noen fiskere og mottak har kommet med et ønske om en flat, dynamisk fast pris for fisken, med en lovpålagt reduksjon av pris for dårlig kvalitet. Dette må eventuelt først utarbeides en standard på før det eventuelt blir aktuelt. Positive effekter med konsekvent lavere prising ved dårlig kvalitet er at det kan skjerpe fiskerne til å heve kvaliteten på torsken for å få maks verdiutbytte. Det skaper heller ingen prisrig på fisken og konkurransen om råstoffet vil ikke finne sted i like stor grad slik det er i dag der prisen på torsken er «all- time- high» på grunn av konkurranse. De negative effektene som kan komme av denne ordningen er at mottakene ikke gir en lavere pris på dårligere kvalitet fordi de er redd for å miste råstofftilgang, selv om det eventuelt ville vært lovpålagt med en prisreduksjon. En dynamisk fast pris kan imidlertid føre til at konkurransen flytter seg til et annet nivå. «Krigen om råstoffet» kan flytte seg fra «beste pris» til «beste tilbud til fiskeren». Det vil si at mottakene eventuelt kan konkurrere om å gi de beste tilbudene til fiskeren ved for eksempel landligge. Dette vil ikke komme mottakene til gode i starten da det vil føre til ekstraavgifter på grunn av tilrettelegging for fisker. I dette tilfellet er det fiskerne som vil være de store vinnerne der de får flere goder ved landligge. På sikt vil nok derimot mottakene kunne se følgen av dette da fiskerne muligens vil gå etter best komfort

når prisen ikke lenger er et tema. Lojaliteten vil kunne styrkes ved å skape et kompisforhold mellom mottak og fisker, samt ha en ærlig dialog ved innveing av mengde fisk.

Både fiskere og mottak på Senja har gitt uttrykk for at prisen reduseres for fisk av dårligere kvalitet i større grad enn i Vesterålen (figur 25 og figur 26). Da prisen for garnfisk er høyere enn for line og juksa ved begge regionene (figur 6), kan en trekke inn et spørsmål om prisreduksjonen henger sammen med til andel skadd torsk i tabell 5. Der kommer det frem at det er en forholdsvis liten andel som ble registrert som skadd i begge regionene, der Vesterålen har definitivt minst andel skadd fisk. Sett i sammenheng med fangstskader på garn i henhold til Akse, Joensen, and Tobiassen (2014) som generer en stor del av landingene, så skulle kanskje andel skadd torsk vært noe større. Samtidig ser en at det er garn som det fangstes mest med på Senja, og det er også der det er høyest andel skadd fisk. I Vesterålen var fangstmengen på garn omtrent lik som på Senja, men det tilsvarte en lavere prosentandel av den totale fangsten. Da ble også den prosentvise andelen garnfisk større på Senja enn i Vesterålen, noe som kan forklare at det var registrert mest skadd fisk på Senja. Dette kan derfor være årsaken til at det opplevdes oftere av både fiskere og mottak på Senja at fangst med dårlig kvalitet fikk reduksjon i pris.

4.4 Drøfting av metodisk kvalitet

Ved besvarelse av spørreundersøkelsen skulle fiskerne og de ansatte på mottakene huske tilbake til vintersesongen januar til april 2017 for et generelt helhetsbilde. Aktivitetsbildet i skreifisket er dynamisk og sesongpreget med en rolig start for så å ta seg fullt opp med mye aktivitet før det roer seg igjen. Det kan derfor ha vært svært vanskelig for informanten å gi eksakte svar på enkelte spørsmål da undersøkelsen ikke er tilpasset hver enkelt, men for en hel populasjon. Dermed kan svarene bli noe upresise da deltakerne må finne svar som er tilnærmet likt deres tanker og følelser om temaet. Graderingen fra 1 til 5 i spørreundersøkelsene måtte derfor sees på med et større overblikk der det ble vurdert etter de totale svarene fra det øvre og det nedre sjiktet, og ikke gå inn på hver enkelt gradering med mindre det var store avvik i svarene.

Da intervjurundene startet kan det første intervjuet ha blitt oppfattet av oss som et intervju med lite viktig informasjon. Etter hvert fikk vi tak på mer og mer informasjon ettersom vi kom dypere ned i materialet. Derfor kan informasjonen fra de siste intervjuene ha blitt oppfattet som mer informativ enn fra det første, men i utgangspunktet kan det ha vært informasjon av lik

betydning helt fra første intervju. Årsaken til dette kan være at vi har blitt mer og mer kjent med temaproblematikken etter hvert som intervjuene har funnet sted.

Da analyseringen av innsamlede data skulle gjennomføres, var det ikke nok innsamlede data for å gjøre anbefalte analyser for denne type oppgave. Ved å bruke eksempelvis t-test og gjøre måling av signifikans var det en forutsetning at det måtte være minst 10 respondenter i hver gruppe (Jacobsen, 2015). I dette tilfellet var det kun ni besvarelser fra mottak på Senja og seks fra Vesterålen. Svar fra fiskere var langt over denne grensen, men da oppgaven også skulle baseres på samarbeid mellom partene innad i hver region, ble derfor Excel med gjennomsnittverdier og standardavvik den metoden som ble ansett som best å bruke.

5 Avslutning

Konklusjonen er lagt til flere deler da det fremstår som mer oversiktlig. Dette henger også sammen med at det er seks ulike faktorer som skulle redegjøres for. Derfor følger det egne konklusjoner for kompetanse, håndtering av fisk, redskap, konkurranse, kommunikasjon og pris. Det er også lagt ned noen føringer for veien videre.

5.1 Kompetanse

Utdanningsnivået er høyere på mottakene i Vesterålen enn på Senja. Det ble ikke sett store forskjeller i utdanningen hos fiskerne på Senja og i Vesterålen. Den største kilden til deres kunnskap var fra eldre fiskere og prøve/ feile-metoden. Det var imidlertid sett at lavere alder og mindre utdanning hos fiskerne kan tyde på at de holder seg mer oppdatert på kunnskapsdelingen fra Råfisklaget om fangst og fangsthåndtering. Eldre fiskere brukte Råfisklaget i mindre grad enn de yngre. Totalt hadde Vesterålen større prosentvis andel fiskere under 30 år, mens Senja hadde en prosentvis større andel fiskere over 50 år. Det tyder også på større rekruttering av nye fiskere i Vesterålen enn på Senja. Dette er noe som bør følges opp for å øke rekrutteringen til faget på Senja.

Fiskere fra begge regionene har mindre opplæring fra Råfisklaget enn mottakene har. Bakgrunnen for mottakenes opplæring stammer mye fra Råfisklaget og Sjømatrådets Skrei-kampanje og informasjonen mottakene får når de registrerer seg som selger av varemerket Skrei®. Det kan kanskje rettes spørsmål til Råfisklaget om de gjør nok for å heve kompetansen hos fiskere når de overlater opplæring av fiskere til mottakene.

Når fiskerne diskuterte kvalitet med formann på mottak, skapte det dårligere forhold med formannen. For de som ikke diskuterte det, var forholdet bedre. På Senja gikk ikke dette på bekostning av lojalitet slik det gjorde i Vesterålen.

Fiskerne syntes ikke at mottakene var for streng i kvalitetsvurderingene. Der har mottakene mer og gå på. Hvis mottakene i større grad begynner å stille kvalitetskrav til fiskerne, og betale de for kvalitet, så kan dette kanskje slå ut i Råfisklagets sine data for andel registrert skadd fisk.

5.2 Håndtering av fisk

Fiskerne er flink å bløgge fisken når den kommer ombord. Kompetansen til fiskerne om sortering av dødfisk er imidlertid på langt nær slik den bør være hverken på Senja eller i Vesterålen. På Senja førte høyere kompetanse til mindre søk etter ny kunnskap, mens lavere utdannede søkte mer kunnskap fra Råfisklaget, uansett alder. De som hadde både høy alder og høy kunnskap var unntaket som søkte etter ny kunnskap fra Råfisklaget. Dette tyder på at de som i utgangspunktet hadde minst kunnskap, sitter etter hvert igjen med mer ny og oppdatert kunnskap enn de som hadde tilegnet seg mye kompetanse og kunnskap gjennom utdanning.

Den totale trenden hos fiskerne om sortering av dødfisk i Vesterålen var at en kunne se at jo høyere utdanning, dess mer hadde de lært av Råfisklaget fra skriftlig materiale. Alderen hadde også mye å si. Hvis utdanningen var lav, men alderen høy, hadde de lite utbytte fra Råfisklaget. Var derimot alderen lav og utdanningen tilsvarende, tilegnet de seg mer kunnskap fra Råfisklaget, men da oftere fra kontroller enn fra skriftlig materiale.

Mer kompetanse i Vesterålen førte til mer søk etter ny kunnskap enn på Senja. En må få de unge fiskerne som har søkt denne kunnskapen til å stå imot de eldre med mer autoritet slik at de kan ta i bruk det de har lært. I mange tilfeller kan man si at de eldste vet best, men når det angår forskning og kvalitet, så kan gamle inngåtte rutiner ofte være utdatert og de yngre vet dermed enda mer.

Fiskerne ønsker en mer effektivisering av mottak. Ofte blir godt behandlet og nedkjølt fisk stående på kai og «varmes opp» i flere timer etter levering. Dette går på bekostning av prisen til fiskerne når kvaliteten går ned på grunn av ventetid. Dette bør undersøkes nærmere for eventuelle nye løsninger. Det er sett en større misnøye hos fiskerne på Senja på dette

området enn i Vesterålen. Mottakene på Senja oppga at de brukte kortere tid på å ivareta fisken en mottakene oppga i Vesterålen.

5.3 Redskap

Mottakene i begge regionene ønsker en fangstbegrensning på mellom 10-20 tonn. Dette er imidlertid litt selvmotstridende da de har uttrykt at de ønsker å kjøpe fangstvolum på 40 tonn. Hvis mottakene har noen begrensninger på fangstvolum eller noen meninger om fangstredskap, må de starte med å prioritere vennskap og lojalitet for å få fiskerne med på laget om fangstbegrensning og redskapsbruk.

Hvis fiskerne og mottakene samhandler bedre om dette, ville kanskje forståelsen for hverandre og tidsbruken blitt mindre. Kanskje kan det være en løsning i å hospitere hos hverandre for å få et tettere samarbeid og en økt forståelse for hverandres ønsker og arbeid. Hospitering er ikke et ukjent fenomen da dette er mye brukt i andre yrker for å ta lærdom av hverandre, uten at det skal føre til noen ekstra kostnader for den arbeidsgiveren som hospitanten arbeider for.

5.4 Konkurransen

Fiskerne er mer lojale til faste mottak på Senja enn i Vesterålen og styres i mindre grad av pris. Med unntak av ett sted på Senja, er det kun ett mottak ved hver lokalitet. I Vesterålen er det derimot flere lokaliteter med flere enn ett mottak innad i sin region. Fisken kan tilbys flere mottak, og prisen avgjør hvor det landes. Konkurransen om råstoffet er derfor høyere i Vesterålen enn på Senja fordi den avsluttes ikke før fiskeren starter å losse fisken opp på kai. Sortering av fangsten og betaling for kvalitet betyr mer på Senja enn i Vesterålen, både for mottak og fiskere.

5.5 Kommunikasjon

Senjafiskerne var flink å informere om ståtiden på bruket. Fiskerne i begge regionene ga informasjon om kjøling om bord. De var imidlertid ikke like flink til å gi informasjon om bløggetid og tiden fra fisken var om bord til den var på kai. Dette er informasjon som bør komme bedre frem med tanke på en mulig økt holdbarhetstid i markedet. Fiskerne i begge regionene fikk lite informasjon om forventinger til kvalitet fra mottak.

Resultatene fra analysene om kvalitetskrav og kvalitetsvurderinger tyder på at fiskerne og mottakene ved begge regionene har ulike oppfatninger. Da det jevnt over var er en større spredning i svarene blant fiskerne i begge regionene, tyder på at samtale om kvalitet med ansatte på mottak er forskjellig fra fisker til fisker.

Det ble sett at 24,2% fiskere på Senja og 33,3% fiskere i Vesterålen ikke visste om fisken deres ble merket med Skrei eller ikke. 3,0% på Senja og 8,9% i Vesterålen svarte at de ikke fikk informasjon om fisken ble solgt med kvalitetsmerket eller ikke. Denne kommunikasjonsbør bli bedre om en skal få opp kvaliteten på den totale fangsten. Ved å for eksempel innføre en kvalitetskonkurranse for en hel region, mot andre regioner vil dette vært en stor pådragsiver for økt kvalitet innad i hver bedrift, for hver region og til slutt for en hel landsdel.

5.6 Pris

Det er ønsket av fiskerne at det skal betales bedre for kvalitet hvis de skal fortsette og levere. En prismatrise vil muligens være en god løsning for å hindre uoverensstemmelser i prising. Dette for å hindre at det skal bli en misoppfattelse mellom fiskere og mottak for hvordan prisen er i forhold kvalitet. Dette ble praktisert ved ett mottak i Vesterålen. Det kan gjøres videre undersøkelser på for å avgjøre om det er en god metode for bruk på Senja da det blir standardisert pris etter kvalitet.

Rask levering og faste avtaler har større betydning i forhold til prissetting på Senja enn i Vesterålen. De vet at fiskerne leverer hos dem uansett på grunn av lojaliteten til mottaket og bygda. På Senja har de praktisert å gi lavere pris til fisk av dårligere kvalitet i større grad enn i Vesterålen.

Mottakene ønsker å kjøpe store fangster som overstiger den anbefalte grensen for fangstvolum. Mottakene «presser» da fiskerne til å prioritere kvantitet foran kvalitet. Dette er ikke kvalitetsfremmende arbeid fra mottakssiden.

Noen har kommet med ønske om dynamisk fast pris der alle mottak må betale en fast pris for fisken, med en lovpålagt reduksjon av pris for dårlig kvalitet. Dette må det eventuelt gjøre flere undersøkelser på for å avdekke om dette er en god nok metode for.

Ingen av mottakene satte lojalitet og vennskap særlig høyt, noe de muligens må begynne å gjøre, da det kan være første steg til faste avtaler og god kommunikasjon mellom dem og fiskerne.

Mottak på Senja ønsker gjerne å gjøre flere avtaler med fiskerne som setter fokus på god kvalitet. Dette er de også villig til å betale mer for. Ved å gjennomføre en slik avtale vil mottakene sikre fisk til sitt anlegg, og fiskerne sikrer høyere pris for kvalitet. Dette vil gagne begge parter og konkurransen om råstoffet vil bli noe mindre.

5.7 Veien videre

Da det åpnet seg opp noen nye spørsmål underveis i analyseprosessen, er det kommet frem til tre punkter som kan undersøkes nærmere:

Undersøke om de eldre fiskerne opprettholder sin påvirkningskraft i opplæring av nye fiskere, eller om yngre fiskere med ny kompetanse og kunnskap har større påvirkning.

Undersøke mottakene nærmere med tanke på teknologien i mottaksanlegg, samt beregne hvor mye fangst anleggene kan ta imot totalt for hver region. Da kan man undersøke om det står mye ubrukt kapasitet i regionen i forhold til kvotegrunnlaget.

Da det er usikkert om restblod i muskel har innvirkning på holdbarhet, kan det gjennomføres nye undersøkelser på dette for å avgjøre viktigheten av å informere om mottakene om bløggetid med tanke på videreforedling og salg.

Vedlegg

1. Tabell med koder for sitat, Senja

Region	Aktør	Stillingsbeskrivelse	Kode
Senja	Sjømatbedrift	Daglig leder	SM1
Senja	Sjømatbedrift	Produksjonsleder	SM2
Senja	Sjømatbedrift	Daglig leder	SM3
Senja	Sjømatbedrift	Administrasjonsleder	SM4
Senja	Sjømatbedrift	Produksjonsleder	SM5
Senja	Sjømatbedrift	Ledelse	SM6
Senja	Fangstledd	Fisker	SF1
Senja	Fangstledd	Fisker	SF2
Senja	Fangstledd	Fisker	SF3
Senja	Fangstledd	Fisker	SF4
Senja	Fangstledd	Fisker	SF5
Senja	Fangstledd	Fisker	SF6
Senja	Fangstledd	Fisker	SF7
Senja	Fangstledd	Fisker	SF8

2. Tabell med koder for sitat, Vesterålen

Region	Aktør	Stillingsbeskrivelse	Kode
Vesterålen	Sjømatbedrift	Administrasjon	VM1
Vesterålen	Sjømatbedrift	Produksjonsleder	VM2
Vesterålen	Sjømatbedrift	Daglig leder	VM3
Vesterålen	Sjømatbedrift	Ledelse	VM4
Vesterålen	Sjømatbedrift	Kaiformann	VM5
Vesterålen	Sjømatbedrift	Ledelse	VM6
Vesterålen	Fangstledd	Fisker	VF1
Vesterålen	Fangstledd	Fisker	VF2
Vesterålen	Fangstledd	Fisker	VF3
Vesterålen	Fangstledd	Fisker	VF4
Vesterålen	Fangstledd	Fisker	VF5
Vesterålen	Fangstledd	Fisker	VF6
Vesterålen	Fangstledd	Fisker	VF7

3. Spørreundersøkelse for fiskere

Spørreundersøkelse for fiskere

Undersøkelsen gjelder for skreifisket i vintersesongen som var januar til april 2017.

Undersøkelsen er anonymisert og er forbeholdt fiskere som leverer fersk torsk på Senja og i Vesterålen. Hvis du kun leverer fryst torsk, kan du se bort fra denne undersøkelsen. Informasjonen som kommer frem i spørreundersøkelsen kan ikke spores tilbake til fisker, men vil bli samlet og brukt i en masteroppgave som skal ferdigstilles medio mai 2018.

Kjære fisker!

Denne spørreundersøkelsen er utformet spesielt for deg som jobber med fangst av torsk. Jeg håper du kan ta deg 5-10 minutter til å besvare denne undersøkelsen så godt du kan. Dette vil gi meg verdifull informasjon til min masteroppgave, så jeg setter stor pris på et lite lån av din tid.

Mvh Karina Mortensen

Soon to be Fiskerikandidat

Spørsmål merket med rød stjerne må besvares. Husk å svar så ærlig som du kan slik at jeg får mest mulig korrekte sluttresultater. Ingen svar er rett eller galt, men kun basert på egne erfaringer. Fokuser på den båten du rodde mest på i torskefisket 2017.

- Kjønn *

Kun ett svaralternativ er mulig.

Mann

Kvinne

- Alder *

Kun ett svaralternativ er mulig.

Under 30 år

30-40 år

40-60 år

Over 60 år

- Hvilken utdanning har du? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

Ungdomsskole

Videregående skole

Fagbrev

Høyere utdanning

Ingen

Annen utdanning

- Er du ...? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

Hobby- /fritidsfisker

Yrkesfisker

- Antall år i fiskeryrket *

Kun ett svaralternativ er mulig.

0-10 år

10-20 år

Over 20 år

- Har du eget fartøy? *

Ja

Nei

- Hvilken type fartøy har du? *

Flere svaralternativer er mulig.

Sjark

Snurrevadbåt

Tråler

Autolinefartøy

Fritidsbåt

- Hvilken størrelse er det på fartøyet du ror mest torsk i? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Under 10 meter
- 10- 10,99 meter
- 11-14,99 meter
- 15-20,99 meter
- 21-27,99 meter
- Over 28 meter

- Antall fiskere ombord *

Her menes alle som er deltakende i aktivt fiske og håndtering av fisken ved ombordtaking. Kun ett svaralternativ er mulig.

- 1-2
- 2-3
- 3-4
- 4-5
- Over 5

- Hvor leverte du mest torsk i sesongen 2017? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Senja
- Vesterålen

- Omtrent hvor mye torsk leverte båten du rodde mest på i 2017 sesongen. Oppgi i tonn. *

- Hvor mange bruk leverte du til i 2017 sesongen? *

Tenk på det bruket du leverte fersk torsk til. Kun ett svaralternativ er mulig.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Over 5

- 1. Er du førstegenerasjonsfisker i familien? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Ja
- Nei

2. Hvor har du lært om fangst, fangsthåndtering og kvalitet?

Sett kryss, der 1 betyr «Ingenting», 2 betyr «svært lite», 3 betyr «litt», 4 betyr «mye» og 5 betyr «veldig mye». Alle kategorier skal besvares.

	1- Ingenting	2- Svært lite	3- Litt	4- Mye	5- Veldig mye
Kurs *	☐	☐	☐	☐	☐
Prove/ feile *	☐	☐	☐	☐	☐
Skole *	☐	☐	☐	☐	☐
Yngre fiskere *	☐	☐	☐	☐	☐
Eldre fiskere *	☐	☐	☐	☐	☐
Media (eks. tv, internett.) *	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskebruk *	☐	☐	☐	☐	☐
Kontroller utført av Råfisklaget *	☐	☐	☐	☐	☐
Skriftlig materiale fra Råfisklaget *	☐				

3. Hvordan har nye fiskere på ditt fartøy fått opplæring?

Sett kryss, der 1 betyr «Ingenting», 2 betyr «svært lite», 3 betyr «litt», 4 betyr «mye» og 5 betyr «veldig mye». Alle kategorier skal besvares.

	1- Ingenting	2- Svært lite	3- Litt	4- Mye	5- Svært mye
Kurs *	☐	☐	☐	☐	☐
Prove/ feile *	☐	☐	☐	☐	☐
Skole *	☐	☐	☐	☐	☐
Yngre fiskere *	☐	☐	☐	☐	☐
Eldre fiskere *	☐	☐	☐	☐	☐
Media *	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskebruk *	☐	☐	☐	☐	☐
Råfisklaget *	☐	☐	☐	☐	☐

- 4. Er fiskerne på ditt fartøy pålagt kurs for å oppdatere kunnskap om fangst og fangsthåndtering? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Ja
- Nei

- 5. Hvis nei, får fiskerne tilbud om å dra frivillig på kurs om fangst og fangsthåndtering? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Ja
- Nei
- Er ikke pålagt kurs

6. Hva var viktigst for deg når du bestemte hvor du skulle levere i torskesesongen 2017?

Sett kryss, der 1 betyr «ikke viktig», 2 betyr «lite viktig», 3 betyr «hverken eller», 4 betyr «viktig» og 5 betyr «veldig viktig». Alle påstandene skal besvares, og husk at dette gjelder for hele sesongen fra januar-april 2017.

	1- Ikke viktig	2- Lite viktig	3- Hverken/eller	4- Viktig	5- Veldig viktig
Lojalitet mot et bestemt fiskebruk *	☐	☐	☐	☐	☐
Vennskap med leder/ formann *	☐	☐	☐	☐	☐
Støttefunksjoner som butikk, landstrøm etc. *	☐	☐	☐	☐	☐
Faste avtaler *	☐	☐	☐	☐	☐
Pris tilbud *	☐	☐	☐	☐	☐
Beliggenhet til fiskefelt *	☐	☐	☐	☐	☐
De betaler samfengt *	☐	☐	☐	☐	☐
Rask levering *	☐	☐	☐	☐	☐
De betaler ekstra for kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐

7. Det blir lagt ned noen påstander.

Svar på disse påstandene ved å sette kryss, der 1 betyr "stemmer ikke", 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer hele tiden". Alle påstandene skal besvares, og husk at dette gjelder for hele sesongen fra januar-april 2017.

	1- Stemmer ikke	2- Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4- Stemmer i større grad	5- Stemmer hele tiden
Jeg leverer til et fast mottak pga. vennskap og inngåtte avtaler *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg bytter mottak om jeg får et tilbud om bedre pris et annet sted *	☐	☐	☐	☐	☐
Det er viktig for meg å levere torskefangsten til det mottaket som gir meg det beste fritidstilbudet som f. eks tilgang til bil, slipp, verksted, treningsmuligheter, kai plass etc. *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg holder meg til samme mottak år etter år *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg stoler på formannen (og/ eller daglig leder) på bruket *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at mottaket betaler høyere pris til båter som leverer storfanger, uansett kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fikk bedre betalt for torsk som ble ansett som god kvalitet av mottaket i 2017 *	☐	☐	☐	☐	☐
Kvaliteten på det jeg leverte i 2016 var bedre enn i 2017 *	☐	☐	☐	☐	☐

8. Det blir nå lagt frem noen nye påstander.

Svar på disse påstandene ved å sette kryss, der 1 betyr "stemmer ikke" 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer hele tiden". Alle påstandene skal besvares, og husk at dette gjelder for hele sesongen fra januar-april 2017.

	1-Stemmer ikke	2-Stemmer i mindre grad	3-Stemmer delvis	4-Stemmer i større grad	5-Stemmer hele tiden
Jeg opplever at mottakene er mer opptatt av kvantum enn kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at mottaket betaler høyere pris til båter som leverer storfangster, uansett kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fikk bedre betalt for torsk som ble ansett som god kvalitet av mottaket i 2017 *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fikk mer pr kg. om fangsten var stor enn når den var liten *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg oppfatter det som urettferdig dersom andre fiskere får bedre pris for bedre kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg synes at alle burde få samme pris *	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskebruket reduserer prisen på fisk av dårlig kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐
Kvaliteten på torsk var generelt bedre før *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at mottakene velger kvalitet fremfor kvantitet *	☐	☐	☐	☐	☐

9. Hvis du fikk bedre betalt for fisken som ble ansett som god kvalitet, ~~ca~~ hvor mye bedre betalt pr. kg torsk fikk du? *

Flere svaralternativ er mulig pga. sesongvariasjoner.

- 0,5-1 kr
- 1-2 kr
- 2-3 kr
- 3-4kr
- Over 4 kr
- Fikk ikke mer for bedre kvalitet

10. Det blir nå lagt frem noen nye påstander.

Svar på disse påstandene ved å sette kryss, der 1 betyr "stemmer ikke" 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer hele tiden". Alle påstandene skal besvares, og husk at dette gjelder for hele sesongen fra januar-april 2017.

	1- Stemmer ikke	2-Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4-Stemmer i større grad	5-Stemmer hele tiden
Jeg samarbeidet godt med fiskemottak(ene), har god kommunikasjon og en enighet om forventet kvalitet på landet torsk *	☐	☐	☐	☐	☐
Mottaket stilte krav til kvaliteten på fangsten i 2017 *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fulgte kvalitetskravene på landet torsk som stiltes av mottaket i 2017 *	☐	☐	☐	☐	☐
Kvaliteten vurderes av kaifor mann regelmessig gjennom hele sesongen *	☐	☐	☐	☐	☐
Fangsten ble vurdert kvaliteten på av en leder eller en annen ansatt ved mottaket før jeg fikk fastsatt en pris på fangsten *	☐	☐	☐	☐	☐
Torsken ble sortert etter kvalitet av kvalifiserte ansatte før prisen ble fastsatt *	☐	☐	☐	☐	☐
De på kaia er flinke til å vurdere kvaliteten på torsken *	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetsvurderingen på kaia er for streng *	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg skulle ønske jeg hadde bedre tid til å ta vare på kvaliteten på fisken om bord *	☐	☐	☐	☐	☐
Det er viktig å få mest mulig torsk pr tur	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitet er noe som diskuteres kun i begynnelsen av sesongen	☐	☐	☐	☐	☐
Det blir for dyrt å bruke for mye tid på havet pr fisk	☐	☐	☐	☐	☐
Min fisk er av bedre kvalitet enn gjennomsnittet	☐	☐	☐	☐	☐

11. Hvilket redskap ga deg den beste prisen for torsk i 2017 sesongen? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Gam
- Snurrevad
- Trål
- Line
- Juksa

12. Hvilke fangstredskap for fangst av torsk brukte du hyppigst på ditt fartøy?

Et svaralternativ pr. kategori. Sett kryss der 1 betyr "aldri", 2 betyr "sjelden", 3 betyr "av og til", 4 betyr "ofte" og 5 betyr "hele tiden".

	1- Aldri	2- Sjelden	3- Av og til	4- Ofte	5- Hele tiden
Gam *	☐	☐	☐	☐	☐
Snurrevad *	☐	☐	☐	☐	☐
Trål *	☐	☐	☐	☐	☐
Line *	☐	☐	☐	☐	☐
Juksa *	☐	☐	☐	☐	☐

13. Når du diskuterer kvalitet med kai formann så diskuterer dere:

Et svaralternativ pr. kategori. Sett kryss der 1 betyr "aldri", 2 betyr "sjelden", 3 betyr "av og til", 4 betyr "ofte" og 5 betyr "hele tiden".

	1- Aldri	2- Sjelden	3- Av og til	4- Ofte	5- Alltid
Utblødning *	☐	☐	☐	☐	☐
Bløtting *	☐	☐	☐	☐	☐
Bruk av is *	☐	☐	☐	☐	☐
Temperatur i fisken *	☐	☐	☐	☐	☐
Fangstskader (gammerker, hutmerker, klemskader, blodfeil...)*	☐	☐	☐	☐	☐

14. Om du bruker garn, hvor lang ståtid har du oftest på garnet? *

Her må du gi et ca. var ut fra den tiden du oftest holder deg til. Kun ett svaralternativ er mulig.

- 0-4 timer
- 4-12 timer
- 12-24 timer
- 24-48 timer
- Over 48 timer
- Bruker ikke garn

15. Hvis du bruker line, hvor lang ståtid har du oftest på lina? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- 0-4 timer
- 4-12 timer
- 12-24 timer
- 24-48 timer
- Over 48 timer
- Bruker ikke line

• 16. Hvis du bruker snurrevad, har du en maksimumsgrense på halstørrelse? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Ja
- Nei
- Bruker ikke snurrevad

• 17. Hvis du har en maksimumsgrense på snurrevad hal, ca. hvor stor er den?

• 18. Hvis du bruker snurrevad, hva anser du som et godt hal? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Under 10 tonn
- 10-20 tonn
- 20-50 tonn
- Over 50 tonn
- Bruker ikke snurrevad

- 19. Hvis du bruker snurrevad, hvor lang tid bruker du og ditt mannskap på å bløgge 10 tonn? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Opptil 1 time
- 2 timer
- 3 timer
- 4 timer
- 5 timer eller mer
- Bruker ikke snurrevad

20. Hvilket redskap synes du gir den fineste torsken?

Sett kryss, der 1 betyr «dårlig», 2 betyr «lite god», 3 betyr «passe», 4 betyr «fin» og 5 betyr «svært fin». Alle kategorier skal besvares. 1 tilsvarer dårligst kvalitet, og 5 tilsvarer best kvalitet.

	1- Dårlig	2- Lite god	3- Passe	4- Fin	5- Svært fin
Garn *	☐	☐	☐	☐	☐
Snurrevad *	☐	☐	☐	☐	☐
Trål *	☐	☐	☐	☐	☐
Lina *	☐	☐	☐	☐	☐
Juksa *	☐	☐	☐	☐	☐

21. Om bord har vi følgende rutiner:

Et svaralternativ pr. kategori. Sett kryss der 1 betyr "aldri", 2 betyr "sjelden", 3 betyr "av og til", 4 betyr "ofte" og 5 betyr "alltid".

	1- Aldri	2- Sjelden	3- Av og til	4- Ofte	5- Alltid
Fisken blir ut i et kar uten vann *	☐	☐	☐	☐	☐
Fisken blir ut i et kar med stillestående vann *	☐	☐	☐	☐	☐
Fisken blir ut i et kar med sirkulerende vann *	☐	☐	☐	☐	☐
Fisken blir ikke blogget *	☐	☐	☐	☐	☐
Fisken sløyes dirkete etter blogging *	☐	☐	☐	☐	☐
Sjødød fisk sorteres ut i eget kar *	☐	☐	☐	☐	☐

● 22. Hvor lang tid tar det normalt fra første innhaling av fisk er ombord til fisken er på land? *

Flere svaralternativer er mulig.

- 1-4 timer
- 4-8 timer
- 8-12 timer
- over 12 timer

● 23. Hvordan kjøles fisken om bord? *

Flere svaralternativer er mulig.

- Is
- Vann
- Is/ vann
- Ingen kjøling
- Ligger åpen på dekk siden det er vinter

24. Basert på det redskapet du brukte mest i løpet av 2017 sesongen, hva stemmer for deg?

Svar på disse påstandene ved å sette kryss, der 1 betyr "stemmer ikke" 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer hele tiden". Husk at dette gjelder for 2017 sesongen.

	1- Stemmer ikke	2- Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4- Stemmer i større grad	5- Stemmer helt
Jeg stubber *	☐	☐	☐	☐	☐
Ståtid har mye å si for kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐
Det har lite å si om litt av bruket står over en natt ekstra *	☐	☐	☐	☐	☐
Dødfisken bør sorteres ut i eget kar *	☐	☐	☐	☐	☐
Redskap har ikke mye å si for kvaliteten *	☐	☐	☐	☐	☐
Det er viktig å få fisket så effektivt som mulig *	☐	☐	☐	☐	☐

Nå kommer siste spørsmål

- 25. Ble torskene dine solgt som Skrei-merket torsk, sertifisert av Norges Sjømatråd? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Deler av fangsten ble solgt med Skrei-merket

På neste punkt kan du legge inn en liten kommentar om du ønsker ...

- Hvis du fikk gjøre en endring i systemet mellom dere og fiskemottakene med hensyn på landet kvalitet, hva ville dere gjort da?

Til slutt vil jeg takke deg så mye for din verdifulle informasjon. Lykke til videre i kommende skreisesong, skitt fiske!

4. Spørreundersøkelse for mottak

Spørreundersøkelse for fiskebruk

Undersøkelsen gjelder for skreifisket i vintersesongen som var januar til april 2017.

Undersøkelsen er forbeholdt fiskemottak som mottok torskefangst på Senja og i Vesterålen i sesongen januar- april 2017.

Undersøkelsen er anonymisert og forbeholdt fiskemottak som kjøper fersk torsk fra fiskere. Informasjonen som kommer frem i spørreundersøkelsen kan ikke spores tilbake til fiskebruk, men vil bli samlet og brukt i en masteroppgave som skal ferdigstilles medio ~~may~~ 2018. Jeg håper du/ dere kan ta deg 5-10 minutter til å besvare denne undersøkelsen. Dette vil gi meg verdifull informasjon, så jeg setter stor pris på et lite lån av deres tid.

Mvh Karina Mortensen

Soon to be Fiskerikandidat

Spørsmål merket med rød stjerne må besvares. Husk å svare så ærlig som du kan slik at jeg får mest mulig korrekte resultater. Ingen svar er rett eller galt, men kun basert på egne erfaringer. Fokuser på landet fersk torsk i sesongen januar-april 2017.

- **Kjønn ***
Kun ett svaralternativ er mulig.
 - Mann
 - Kvinne
- **Din alder ***
Kun ett svaralternativ er mulig.
 - Under 30 år
 - 30-40 år
 - 40-60 år
 - Over 60 år

- Du jobber som *
Kun ett svaralternativ er mulig.
 - Produksjonsmedarbeider
 - Kaiformann
 - Administrasjonsmedarbeider
 - Ledelse
- Annet
- Antall år du har jobbet på fiskemottak *
Se på hele din karriere og beregne antall år totalt. Kun ett svaralternativ er mulig.
 - 0-10 år
 - 10-20 år
 - Over 20 år
- Hvilken utdanning har du? *
Kun ett svaralternativ er mulig.
 - Ingen
 - Ungdomsskole
 - Videregående skole
 - Fagbrev
 - Høyere utdanning (3-5 år på universitet)
 - Annen utdanning
- Alder på bedrift *
Kryss av for hvor lenge siden bedriften din ble etablert. Kun ett svaralternativ er mulig.
 - 0-10 år
 - 10-20 år
 - 20-30 år
 - over 40 år
- Lokaliseringen til din bedrift *
Kun ett svaralternativ er mulig.
 - Senja
 - Vesterålen

Hvilke typer fartøy leverte fersk torsk til dere i skreisesongen 2017?

Sett kryss, der 1 betyr "ingenting", 2 betyr "svært lite", 3 betyr "litt", 4 betyr "mye" og 5 betyr "svært mye". Kun ett svar per kategori, alle kategoriene skal besvares.

	1- Ingenting	2- Svært Lite	3- Litt	4- Mye	5- Svært mye	6-Usikker/ Vet ikke
Båt som fisker med jukaa *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Båt som fisker med krok line *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Båt som fisker med garn *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Snurrevadbåt *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tråler *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Autolinefartøy *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsfisker *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvilken tittel hadde fiskerne som leverte torsk til dere i 2017?

Sett kryss, der 1 betyr "ingenting", 2 betyr "svært lite", 3 betyr "litt", 4 betyr "mye" og 5 betyr "svært mye". Kun ett svar per kategori, alle kategoriene skal besvares.

	1-Ingenting	2-Svært lite	3-Litt	4-Mye	5-Svært mye	Usikker/ vet ikke
Yrkesfiskere *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deltidsfiskere *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsfiskere *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- Hvor stort volum fersk torsk kjøpte dere totalt i januar- april 2017? *

- 1. Er du førstegenerasjons arbeider på et fiskemottak i familien? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Ja
 Nei

2. Hvor har du lært om håndtering og kvalitetsvurdering av fersk torsk?

Sett kryss, der 1 betyr "ingenting", 2 betyr "svært lite", 3 betyr "litt", 4 betyr "mye" og 5 betyr "svært mye". Kun ett svar per kategori, alle kategoriene skal besvares.

	1- Ingenting	2- Svært lite	3- Litt	4- Mye	5- Svært mye	6- Usikker/ vet ikke
Prøve/ feile *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skole *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ansatte med mindre fartstid *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ansatte med lengre fartstid *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Media (tv, internett, etc. ...) *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskere *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kontroller utført av Råfisklaget *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skriftlig materiale fra Råfisklaget *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. Hvordan får nye ansatte opplæring i å håndtere og kvalitets vurdere fersk torsk for videre salg?

Sett kryss, der 1 betyr "ingenting", 2 betyr "svært lite", 3 betyr "litt", 4 betyr "mye" og 5 betyr "svært mye". Kun ett svar per kategori, alle kategoriene skal besvares.

	1- Ingenting	2- Svært lite	3- Litt	4- Mye	5- Svært mye
Prøve/ feile *	☐	☐	☐	☐	☐
Skole *	☐	☐	☐	☐	☐
Ansatte med mindre fartstid *	☐	☐	☐	☐	☐
Ansatte med lengre fartstid *	☐	☐	☐	☐	☐
Media (tv, internett, etc. ...) *	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskere *	☐	☐	☐	☐	☐
Kontroller utført av Råfisklaget *	☐	☐	☐	☐	☐
Skriftlig materiale fra Råfisklaget *	☐	☐	☐	☐	☐

- 4. Er du pålagt kurs for å oppdatere kunnskap om behandling og kvalitetsvurdering av fersk torsk? *
Kun ett svaralternativ er mulig.
 - Ja
 - Nei
- 5. Hvis nei, får du tilbud om å dra frivillig på kurs om behandling og kvalitetsvurdering av fersk torsk? *
Kun ett svaralternativ er mulig.
 - Ja
 - Nei
 - Er ikke pålagt kurs

6. Hvilke argumenter var viktig for deg når du skulle forhandle pris torsk som ble levert i sesongen januar- april 2017?

Ett svaralternativ per kategori. Sett kryss der 1 betyr "ikke viktig", 2 betyr "lite viktig", 3 betyr "hverken eller", 4 betyr "viktig" og 5 betyr "svært viktig". Alle kategorier skal besvares.

	1-Ikke viktig	2- Lite viktig	3- Hverken eller	4- Viktig	5- Svært viktig	6-Usikker/ vet ikke
Lojalitet mot bestemte fiskere *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vennskap med kaptein på tilhørende fartøy *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitet på fangsten *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rask levering etter fangst *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Redskapstype *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fangstvolum *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Faste avtaler med fisker *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Det blir nå lagt ned noen påstander

Ett svaralternativ per kategori. Svar på påstandene ved å sette kryss der 1 betyr "stemmer ikke", 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer helt". Alle kategorier skal besvares.

	1- Stemmer ikke	2-Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4-Stemmer i større grad	5-Stemmer hele tiden	6-Usikker/ vet ikke
Jeg opplever at vi og fiskerne har et godt vennskap *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Noen fiskere leverer torsk bare hos oss *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg synes vi tilbyr gode fritidstilbud til fiskerne ved landligge *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at fiskere bytter mottak om de får en bedre pris for torsken ved et annet mottak *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg stoler på fiskeren når han sier kvaliteten på torsken er god *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at fiskerne krever for mye av oss ved landligge *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at fiskerne er fornøyd med oss *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvaliteten på torsken som ble levert av fiskerne i 2016 var bedre enn i 2017 *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg sjekker ikke kvaliteten på torsken når fiskeren sier det er av ypperste kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Det blir nå lagt frem noen nye påstander

Ett svaralternativ per kategori. Svar på påstandene ved å sette kryss der 1 betyr "stemmer ikke", 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer helt". Alle kategorier skal besvares.

	1- Stemmer ikke	2- Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4- Stemmer i større grad	5- Stemmer helt	6-Usikker/ vet ikke
Jeg opplever at fiskerne er mer opptatt av kvantum enn av kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ulike fiskere får ulik pris for torsk som er av samme kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi reduserer prisen for torsk av dårlig kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi fastsatte en høyere pris på torsk som ble ansett som god kvalitet i sesongen 2017 *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi betaler mer til fartøy som leverer større fangster enn små fangster *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi føler at fiskerne sitter på makten og kan bestemme kvaliteten *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har opplevd å miste fangsten til fordel for andre bruk *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at fiskerne generelt er opptatt av kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvaliteten på fersk torsk var generelt bedre før *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Hvis du/dere fastsatte pris for torsk som ble ansett som god kvalitet litt høyere enn minstepris, hvor mye var differansen pr. kg torsk da? *

Flere svaralternativer på grunn av sesongvariasjoner.

- 0,5-1 kr
- 1-2 kr
- 2-3 kr
- 3-4 kr
- Over 4 kr
- Betalte ikke mer for bedre kvalitet

10. Det blir nå lagt ned noen nye påstander

Ett svaralternativ per kategori. Svar på påstandene ved å sette kryss der 1 betyr "stemmer ikke", 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer helt". Alle kategorier skal besvares.

	1- Stemmer ikke	2- Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4- Stemmer i større grad	5- Stemmer hele tiden	6- Usikker/ vet ikke
Vi samarbeider godt med fiskerne, har god tid til kommunikasjon og vi har en enighet om forventet kvalitet på landet torsk *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi stilte kvalitetskrav på fangsten i sesongen januar- april 2017 *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskerne fulgte kvalitetskravene som eventuelt ble stilt av oss *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kai formannen vurderte fangsten regelmessig gjennom hele sesongen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fangsten ble vurdert av en leder eller en annen ansatt ved mottaket før det ble fastsatt en pris på den landede fangsten *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi på kaia er flinke til å vurdere kvaliteten på landet torsk *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at fiskerne synes vi er for streng på kvalitetsvurderingen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg ønsker at vi hadde bedre tid til å vurdere kvaliteten på landet torsk *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi ønsker å få størst mulig kvantum torsk per oppkjøp *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvaliteten på landet torsk er noe som diskuteres i begynnelsen av sesongen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvalgte fiskere leverer alltid bedre kvalitet enn andre *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi gir alltid bedre pris på torsk til de utvalgte fiskerne som alltid leverer bedre kvalitet *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi diskuterer kvalitet ukentlig gjennom hele sesongen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskerne får konsekvenser om kvalitetskravene ikke overholdes *	☒					

- 11. Hvis dere betaler mer til fartøy som leverer store fangster, hva er eventuelt årsaken til det? *
Flere svaralternativ er mulig.
 - Sikre råstoff
 - Forholdet til reder/ båt
 - Sikre at ikke nabobedriften får råstoffet
 - Betaler ikke mer for store fangster enn for små
- Annet
- 12. Torsk fanget med hvilket redskap prissatte dere høyest i 2017 sesongen? *
Tenk på sesongen januar- april 2017. Sett kryss for det redskapet der torskefangsten ble prissatt høyest. Kun ett svaralternativ er mulig.
 - Gam
 - Snurrevad
 - Trål
 - Line
 - Juksa
- Hvor mye mer ble fangsten med det gitte redskapet prissatt til? *

13. Hvordan var den prosentvise fordelingen for leveranser levert av de ulike fangstredskapene som er nevnt under?
Kun ett svaralternativ per kategori. Sett kryss der 1 betyr "0-20%", 2 betyr "20-40%", 3 betyr "40-60%", 4 betyr "60-80%" og 5 betyr "80-100%".

	1- ca. 0-20%	2- ca. 20-40%	3- ca. 40-60%	4- ca. 60-80%	5- ca. 80-100%	Vet ikke
Gam *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Snurrevad *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trål *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Line *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Juksa *	☐	☐				

14. Når dere diskuterer kvalitet på torsk med fiskerne, så diskuterer dere:

Kun ett svaralternativ per kategori. Sett kryss der 1 betyr "aldri", 2 betyr "sjelden", 3 betyr "av og til", 4 betyr "ofte" og 5 betyr "hele tiden".

	1- Aldri	2- Sjelden	3- Av og til	4- Ofte	5- Hele tiden
Utblødning *	☐	☐	☐	☐	☐
Blogging *	☐	☐	☐	☐	☐
Bruk av is *	☐	☐	☐	☐	☐
Temperatur i fisken *	☐	☐	☐	☐	☐
Fangstskader (eks. gammerker, hutmerker, klemskader, blodfeil ...)*	☐	☐	☐	☐	☐
Fangsthåndtering (størrelsen på fangsten og tid som brukes på å håndtere den) *	☐	☐	☐	☐	☐

15. Hvilke kvalitetsgrenser er viktige for produksjonen / fabrikken når den ferske torsken landes?

Ett svaralternativ per kategori. Sett kryss der 1 betyr "ikke viktig", 2 betyr "lite viktig", 3 betyr "hverken eller", 4 betyr "viktig" og 5 betyr "svært viktig". Alle kategorier skal besvares.

	1- Ikke viktig	2- Lite viktig	3- Hverken eller	4- Viktig	5- Svært viktig	6- Usikker/ vet ikke
Merker av garn eller andre fangstredskaper *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blodfarge på skinnen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klemskader *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hogg-/ krokskader *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dårlig blodtappet *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Merker og bittskader etter bumndyr *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Slitasje på skinnen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- Andre

16. Nå kommer det noen flere påstander

Ett svaralternativ per kategori. Svar på påstandene ved å sette kryss der 1 betyr "stemmer ikke", 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer helt". Alle kategorier skal besvares.

	1- Stemmer ikke	2-Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4-Stemmer i større grad	5- Stemmer helt	6-Usikker/ vet ikke
Vi får opplysninger fra fiskeren om ståtiden på de ulike fangstredskapene *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi oppfordrer fiskeren til å holde seg innenfor en maksimumsgrense for halstørrelse ved snurrevadfiske *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi får informasjon fra fiskeren om tiden som brukes fra fangsten er i fiskeredskapet til den er slaktet om bord *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskeren gir informasjon om tiden det tok fra første innhaling til all fisken var ombord og deretter på land *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi får informasjon fra fiskeren om hvordan fisken er nedkjølt ombord *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Hva anser dere som et godt hal for snurrevad? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Under 10 tonn
- 10-20 tonn
- 20-50 tonn
- Over 50 tonn
- Kjøpte ikke fangst fra snurrevad

18. Hvordan oppfatter du at kvaliteten på torsken blir når den er fanget med de ulike redskapene?

Sett kryss der 1 betyr "dårlig", 2 betyr "lite god", 3 betyr "passe", 4 betyr "fin", 5 betyr "svært fin". Alle kategorier skal besvares. 1 tilsvarer dårligst kvalitet, 5 tilsvarer best kvalitet.

	1- Dårlig	2- Lite god	3- Passe	4- Fin	5- Svært fin
Garn *	☐	☐	☐	☐	☐
Snurrevad *	☐	☐	☐	☐	☐
Trål *	☐	☐	☐	☐	☐
Line *	☐	☐	☐	☐	☐
Juksa *	☐	☐	☐	☐	☐

19. Hva mener du er viktig for kvaliteten på torsk?

Ett svaralternativ per kategori. Svar på påstandene ved å sette kryss der 1 betyr "stemmer ikke", 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer helt". Alle kategorier skal besvares.

	1- Stemmer ikke	2- Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4- Stemmer i større grad	5- Stemmer helt
Bruket bør ikke stå mer enn i ca. 4 timer *	☐	☐	☐	☐	☐
Ståtid på bruket har mye å si for kvaliteten *	☐	☐	☐	☐	☐
Det har lite å si om bruket står over en natt ekstra *	☐	☐	☐	☐	☐
Dødfisken bør sorteres ut i eget kar *	☐	☐	☐	☐	☐
Redskap har ikke mye å si for kvaliteten *	☐	☐	☐	☐	☐
Fisken får informasjon fra oss at fisken ønskes solgt med kvalitetsmerket "Skrei" *	☐	☐	☐	☐	☐

20. Fra hvilket fangstredskap ble det levert størst kvantum torsk til dere i 2017 sesongen (januar-april)?

Sett kryss, der 1 betyr «ingenting», 2 betyr «svært lite», 3 betyr «litt», 4 betyr «mye» og 5 betyr «svært mye». Alle kategorier skal besvares.

	1- Ingenting	2- Svært lite	3- Litt	4- Mye	5- Svært mye
Garn *	☐	☐	☐	☐	☐
Snurrevad *	☐	☐	☐	☐	☐
Trål *	☐	☐	☐	☐	☐
Line *	☐	☐	☐	☐	☐
Juksa *	☐	☐	☐	☐	☐

21. Ser du forskjell på fisk som har stått lenge (over 12 timer) i garn/line enn de som har hatt kort ståtid (2-4 timer)? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

- Ja
 Nei
 Av og til

• 23. Hvor lang tid brukte dere på å ta dere av all fisken som ble levert hos dere i høysesongen i 2017? *

Kun ett svaralternativ er mulig. Tenk på hvor lang ca. tid torsken har blitt stående i hvert enkelt kar etter at fisken ble levert av fiskerne. Dette gjelder i den perioden av sesongen der det er størst trykk på leveransene.

- 1-4 timer
 4-8 timer
 8-12 timer
 12-24 timer
 Over 24 timer

• 24. Hvor lang tid brukte dere på å ta dere av all fisken som ble levert hos dere i rolige perioder i 2017? *

Kun ett svaralternativ er mulig. Tenk på hvor lang ca. tid torsken har blitt stående i hvert enkelt kar etter at fisken ble levert av fiskerne. Dette gjelder i den perioden av sesongen der det er lavest trykk på leveransene.

- 1-4 timer
 4-8 timer
 8-12 timer
 12-24 timer
 Over 24 timer

25. Hvis blankpakket torsk er normalen, hvor mye varierer prisene da for kvalitetsmerket "Skrei":

Kun et svaralternativ er mulig på hvert spørsmål. Pris vil variere over sesongen, det samme vil forskjellen mellom prisene. Tenk på den beste og den verste prissituasjonen.

	1- 0 kr	2- 1 kr	3- 3 kr	4- 5 kr	5- 7 kr	6- 10 kr	7- 15 kr	8- 20 kr	9 - Over 20 kr	10- Selger ikke "Skrei"-merket fisk
I bestefall *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I minste fall *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. Over iset 20 kg isopor (industrikvalitet – fisken pakkes da med is over det hele)

Kun et svaralternativ er mulig på hvert spørsmål. Pris vil variere over sesongen, det samme vil forskjellen mellom prisene. Tenk på den beste og den verste prissituasjonen.

	1- 0 kr	2- 1 kr	3- 3 kr	4- 5 kr	5- 7 kr	6- 10 kr	7- 15 kr	8- 20 kr	9 - Over 20 kr	10- Selger ikke over iset fisk
I bestefall *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I minste fall *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Nå kommer det noen flere påstander

Ett svaralternativ per kategori. Svar på påstandene ved å sette kryss der 1 betyr "stemmer ikke", 2 betyr "stemmer i mindre grad", 3 betyr "stemmer delvis", 4 betyr "stemmer i større grad" og 5 betyr "stemmer helt". Alle kategorier skal besvares.

	1- Stemmer ikke	2- Stemmer i mindre grad	3- Stemmer delvis	4- Stemmer i større grad	5- Stemmer helt
Vi salter eller henger fisken av den dårligste kvaliteten *	☐	☐	☐	☐	☐
Vi salter eller henger når fersk fisk markedet er mettet *	☐	☐	☐	☐	☐
Vi selger alt ut ferskt *	☐	☐	☐	☐	☐

- 28. Har fiskemottaket delvis eller fullt eierskap i et eller flere fartøy? *

Kun ett svaralternativ er mulig.

Ja

Nei

Vet ikke

- 29. Hvis ja på spørsmål 28, hvor mange fartøy har dere, hvilke typer fartøy gjelder det og hvordan forholder det prosentvise eierskapet seg? *

Så til slutt et siste spørsmål. ...

- 30. Hvis du hadde muligheten til å gjøre en endring i systemet mellom dere og fiskerne med hensyn på landet kvalitet, hva ville dere gjort da? *

Til slutt vil jeg takke deg så mye for din tid og verdifulle informasjon.

Lykke til videre i kommende skreisesong!

5. Intervjuguide

1. Samarbeid

- 1.1 Klarer dere å samarbeide med fiskerne med hensyn på mengde fisk som landes i hvert sjøvær
- 1.2 Hva anser dere som store og små landinger?
- 1.3 Hvor mange tonn er ønskelig pr landing?
- 1.4 Hvorfor synes du dette er en god størrelse?
- 1.5 Gjelder dette alle typer bruk, er det forskjellig for ulike redskapstype?
- 1.6 Endrer kiloprisen på torsken seg ved ulike fangstvolum?
- 1.7 Hva gir høyest pris?
- 1.8 Hvordan ser dere på arbeidet som Råfisklaget gjør for kvaliteten?
- 1.9 Hva skulle du sett at Råfisklaget kunne gjort mer/ mindre av?

2. Merkevarer

- 2.1 Er dere Skreisertifisert?
- 2.2 Hvordan er tilbakemeldingen fra kundene på kvaliteten?
 - 2.2a Skrei-merket fisk?
 - 2.2b Ikke Skrei-merket fisk?
- 2.3 Belønner dere fiskerne for kvalitet?
- 2.4 Jobber dere noe for å forbedre kvaliteten?
- 2.5 Hva gjør dere for å forbedre kvalitet, eller føler dere at dere har nådd kvalitetsmål?

3. Kvalitet

- 3.1 Øker dere prisen ut i fra minstepris på torsk som er av god kvalitet?
- 3.2 Senker dere prisen under minstepris på torsk som er av dårlig kvalitet?
- 3.3 Sier dere nei til å ta imot fisk av dårlig kvalitet, eller føler dere at dere er presset til å ta imot alt?
- 3.4 Taper dere noe om dere tar inn blodsprenget fisk eller som har skader på andre måter?
 - 3.4a Er tapet knyttet til økte produksjonskostnader eller lavere pris?
- 3.5 Hvilke kvalitetsfeil anser dere som de viktigste?
- 3.6 Har dere en dialog med fiskerne om ønsket kvalitet? (Eks rosaskjær, blodflekker eller skader i skinnet?)

4. Reguleringer

- 4.1 Hva er deres kommentar til at et mottak har størst eierskap i fiskeflåten?

Figur og tabell

Tabelliste

Tabell 1. Volum, totalbeløpet og snittprisen for rundfisk og torsk som var sløyd uten hode på Senja og i Vesterålen, januar- april 2017 (Kilde: Råfisklagets database).....	27
Tabell 2. Antall fartøy og fiskere som var registrert på Senja og i Vesterålen i 2017 (kilde: fiskeridirektoratets database).....	29
Tabell 3. Gjennomsnittlig mengde torsk som ble fanget per fartøy og per fisker på hhv Senja og i Vesterålen i 2017.....	29
Tabell 4. Antall og prosentvis aldersfordeling hos fiskere fra Senja og vesterålen i 2017 (kilde: Fiskeridirektoratets database).....	30
Tabell 5. Andel skadd torsk registrert på sluttseddel i perioden januar- april 2017 på Senja og i Vesterålen.....	30
Tabell 6. Antall og prosentvis demografisk fordeling over besvarelser fra mottak.....	32
Tabell 7. Prosentvis demografisk fordelingen over besvarelser fra fiskerne.	33
Tabell 8. Prosentvis fordeling av alder og utdanningsnivå for fiskere på Senja og i Vesterålen.	34
Tabell 9. Fartøy som fiskerne hadde tilhørighet til.	34
Tabell 10. Fartøystørrelsen som fiskerne hadde tilhørighet til.....	35

Figurliste

Figur 1. Modellen «samarbeid mellom fiskere og mottak om landet kvalitet» er utviklet etter inspirasjon fra (Bennett et al., 2018).....	8
Figur 2. Merket som blir gitt sertifisert torsk som oppfyller kvalitetskravene som er gitt av Norges Sjømatråd og Norges Råfisklag (Sjømatrådet, 2016).	15
Figur 3. Snittprisen på rund, fersk torsk fordelt på de ulike redskapene som ble brukt ved fangst av torsk i perioden januar- april 2016 på Senja og i Vesterålen (kilde: Råfisklagets database).	18
Figur 4. Snittprisen på fersk torsk, sløyd uten hode, for de ulike redskapene som ble brukt ved fangst av torsk i perioden januar- april 2016 på Senja og i Vesterålen (kilde: Råfisklagets database).....	19
Figur 5. Trinnsvis gjennomføring av undersøkelsene til masteroppgaven.....	21

Figur 6. Fangstredskap brukt på torsk hhv på Senja og i Vesterålen, sesongen januar-april 2017. Oppgitt fangstvolum er i kilo (kilde: Råfisklagetets database).	28
Figur 7. Opphavet for kompetansen om fangst, fangsthåndtering og kvalitet til fiskere og mottak. Variablene 1 til 5 var «Ingenting, svært lite, litt, mye og svært mye»	36
Figur 8. Mottakenes og fiskernes forventinger, opplevelser og vurderinger av hverandre og seg selv. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer helt»	38
Figur 9. Fiskernes rutiner ombord for å ivareta fisken. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».	41
Figur 10. Prosentvis fordeling over fiskernes svar på rutiner for kjøling ombord.....	43
Figur 11. Mottakenes og fiskernes meninger om ulike faktorer som påvirker kvaliteten på torsken. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».....	44
Figur 12. Sammenligning av fiskerne på Senja sine svar på spørsmålene om sjøddød fisk bør sorteres og om det faktisk sorteres. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».	45
Figur 13. Sammenligning av fiskerne i Vesterålen sine svar på spørsmålene om sjøddød fisk bør sorteres og om det faktisk sorteres. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».	48
Figur 14. Mottakenes og fiskernes svar om redskap som gir beste kvaliteten på fangsten. Verdiene 1 til 5 betyr fra «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer alltid».....	50
Figur 15. Prosentvis besvarelse fra fiskerne på ståtiden til line eller garn.....	51
Figur 16. Prosentvis fordeling av tidsbruk fra første innhaling av fisk var ombord til fisken var på land.	53
Figur 17. Prosentvis estimert tidsbruk ved mottak for ivaretagelse av fisk etter landing i høy- og lavsesong.	55
Figur 18. Kriteriene som ble lagt til grunn hos fiskerne for valg av landingsmottak. Verdiene 1 til 5 betyr «ikke viktig, lite viktig, hverken eller, viktig og svært viktig».	57
Figur 19. Elementer som påvirker kvalitet som drøftes av mottak og fiskere. Verdiene 1 til 5 betyr «aldri, sjelden, av og til, ofte og hele tiden».	59

Figur 20. Mottakenes oppfatning av fiskerne og kvaliteten på torsk. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer helt»	61
Figur 21. Mottakenes og fiskernes oppfattelse av hverandre og seg selv. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer helt».	63
Figur 22. Fiskernes svar for om mottakene informerte om fisken deres ble solgt som Skrei®.	64
Figur 23. Oppfattelse av omtrentlig differanse på minstepris som ble gitt fiskerne for torsk som ble ansett som god kvalitet.	66
Figur 24. Mottakenes kriterier for prissetting av fersk torsk. Verdiene 1 til 5 betyr «ikke viktig, lite viktig, hverken eller, viktig og svært viktig».	70
Figur 25. Mottakene om prissetting av fisk til fiskeren. Verdier fra 1 til 5 som betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad, stemmer hele tiden»...	71
Figur 26. Fiskernes vurdering av mottakenes prissetting, samt deres ønsker for fastsettelse av pris. Verdiene 1 til 5 betyr «stemmer ikke, stemmer i mindre grad, stemmer delvis, stemmer i større grad og stemmer hele tiden».	74

Referanseliste

- Akse, L. (2012). *Blodtapping av torsk : bløggemetoder og tid før bløgging eller direktesløying*. (19/12). Tromsø: Nofima.
- Akse, L. (2014). *Kvalitet og holdbarhet fersk torsk : restblod i muskelen som følge av dårlig utblødning og fjerning (børsting) av nakkeblod*. (16/14). Tromsø: Nofima.
- Akse, L., & Joensen, S. (2004). *Fangstskader på ferskt råstoff (torsk) levert fra kystflåten-fangstskadeindeks til bruk i mottakskontroll og kvalitetssortering*. (10/04). Tromsø: Fiskeriforskning.
- Akse, L., Joensen, S., & Tobiassen, T. (2004). *Fangstskader på råstoff i kystfisket. Torsk fisket med garn, line, snurrevad og juksa mars – mai 2004*. (15/04). Tromsø: Fiskeriforskning.
- Akse, L., Joensen, S., & Tobiassen, T. (2014). *Kvalitetsstatus for råstoff av torsk og hyse. Registrering av fangstskader og kvalitetsfeil i 2014*. (34/14). Tromsø: Nofima.
- Akse, L., Joensen, S., Tobiassen, T., & Olsen, S. H. (2013). *Råstoffkvalitet torsk- Gruppert i kvalitetsklasser basert på fangstskader*. (36/13). Tromsø: Nofima.
- Balevik, S. B., Haugen, T., & Slinde, E. (2005). Kvaliteten på fisk. In *Kyst og havbruk, fisken og havet* (Vol. 2, pp. 129-131): Havforskningsinstituttet.
- Bennett, N. J., Kaplan-Hallam, M., Augustine, G., Ban, N., Belhabib, D., Brueckner-Irwin, I., . . . Bailey, M. (2018). Coastal and Indigenous community access to marine resources and the ocean: A policy imperative for Canada. *Marine Policy*, 87, 186-193. doi:10.1016/j.marpol.2017.10.023
- Busch, K. E. T., Iversen, K. R., & Larsen, L. H. (2012). *Kystnære fiskerier utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja*. (1002/12). Lofoten: SALT.
- Converse, J. M., & Presser, S. (1986). *Survey questions : handcrafting the standardized questionnaire* (Vol. 63). Beverly Hills, Calif: Sage.
- Eide, H., & Eide, T. (2007). *Kommunikasjon i relasjoner : samhandling, konfliktløsning, etikk* (2. rev. og utv. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Eide, T., & Eide, H. (2004). *Kommunikasjon i praksis : relasjoner, samspill og etikk i sosialfaglig arbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Fellesnemda. (2017). *Styringsdokument for gjennomføring av kommunereformen*. Senja kommune: Senja kommune.
- Hansen, H., Oxem, A., Remen, G., & Bugge, E. (1991). *Møte med Vesterålen : kultur, natur og historie*. Asker: Tell.
- Heide, M., & Henriksen, E. (2013). *Variabel kvalitet i verdikjeden. Hvordan påvirker kvalitet lønnsomhet?* (3/13). Tromsø: Nofima.
- Henriksen, E., & Svorken, M. (2011). *Fangstregulering og råstoffkvalitet i kystflåten : ferskt råstoff til fiskeindustrien i Nord-Norge*. (25/11). Tromsø: Nofima.
- Holme, I. M., & Solvang, B. K. (1986). *Metodevalg og metodebruk*. Oslo: TANO.
- Holmen, H. (2017). Kunnskap. In *Store Norske Leksikon*.
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg. ed.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Joensen, S., Nøstvold, B. H., Tobiassen, T., Bendiksen, B. I., & Nilsen, H. (2017). *Råstoffkvalitet på torsk fra kystfartøy- Evaluering av effekten av kvalitetstilsynet i regi av Norges Råfisklag*. (31/17). Tromsø: Nofima.
- Joensen, S., Tobiassen, T., Nilsen, H., Nøstvold, B. H., & Bendiksen, B. I. (2016). *Kvalitet på torsk i 2014 og 2015 Råstoffregistrering og oppfatning i markedet*. (21/16). Tromsø: Nofima.
- Lorentzen, G. E., Heide, M., Tobiassen, T., & Ageeva, T. N. (2016). *Kvalitet på filetprodukter av kvalitetsmerket skrei*. (28/16). Tromsø: Nofima.
- Lynum, L., & Rustad, T. (1996). *Fisk som råstoff : holdbarhet og kvalitetssikring* (2. utg., 2. oppl. ed.). Trondheim: Tapir.

- Myrvang, T., & Godtliebsen, W. (2016). Dynamiske minsteprisordninger på torsk-forsøksordning. from Norges Råfisklag
- Nordbø, B. (2018). Kompetanse. In: Store Norske Leksikon.
- NOU. (2016). *Et fremtidsrettet kvotesystem*. (26/16). Oslo: Nærings- og fiskeridepartementet, Regjeringen
- Porter, M. E., & Kolstad, H. (1992). *Konkurransefortrinn*. Oslo: Tano.
- Råfisklaget, & Sjømatrådet. (2012). Veiledning til kvalitetsmerket Skrei. Retrieved from http://www.rafisklaget.no/portal/page/portal/RafisklagetDokumenter/Nettbutikk/skreiveiledning2012_3_lowres.pdf
- Sjømatrådet. (2016). Slik holder fersk fisk høy kvalitet. Retrieved from <http://www.godfisk.no/Sj%C3%B8matskolen/Sj%C3%B8mat-og-kvalitet/Slik-holder-fersk-fisk-h%C3%B8y-kvalitet>
- StandardNorge, & StandardOnline. (2016). *Fisk og fiskeprodukter, Skrei, Krav til produkt*. Norsk Standard NS 9406:2016.
- Svorken, M., Hermansen, Ø., & Karlsen, K. M. (2015). *Råstoffkvalitet og salgsverdi- Estimert tap for torsk i 2013*. (4/15). Tromsø: Nofima.
- Thorsnæs, G. (2009). Senja. In: Store Norske leksikon.